

DUBL. NOD.

F 1332

Var peeminnu.

Zeta apraksti

Minna Freimann.

Ēepajā 1884.

R. Nkština avgahdeenā.

K. Ukstina

grahmatu bodē,

Leepajā, pēc Latweefchu bafniza
ir dabujamas ūahdas grahmatas:

1. Jauna Kreewu walodas mahziba, it ihpaūchi preekūch paūchu mahzishanahs, maūka 55
2. Kreewu abeje, preekūch ūkolahm, maūka 25
3. Laūama grahmata, Kreewu un Latweefchu walodā 35 un 40
4. Daūchi eewehrojami wiūhri, Laūama grahmata ūkolā un mthjā . . . . . 50 un 55
5. Gedichte von A. Denffer 35
6. Kreewijas ūtahsti, Kreewu un Latw walodā 15
7. Wahzu walodas mahziba preekūch ūkolahm un paūchu mahzishanahs, no ūuras weegli un ahtri war eemahzitees laūit, rakūtit un runat, pirma daūa . . . . . 25 un 30
otra daūa zeetā wahūa 35
abas daūas kopā zeetā wahūa 60
8. Liktēna ūpreedumi jeb jaunu ūeeweeūchu iūtureūhanahs, no Saūle (Loti jauks ūtahsts) 40
9. Lunkūbas darbs, jauks ūtahsts preekūch jauneem un wezeem no W—s 15
10. Wezūpuiūis, wiūna gaudas un zitu atbilbes, la tiū ilgi paūliziū neprezejees. Originals no Grusti Dūnsberga. Loti deriga grahmata jaunekkeem un wezeem 20
11. Milūu ūahbats jeb Laines ūpehletaji. Bateefiū ūtahsts. Jannekkeem par mahzibu un labu preekūchūhmi. Latwiūi no Chr. Trautman 30
12. Trihs romantiski gadijumi no G. Dūnsberg 55
13. Puūzesūpegelis no D. Rosentahl, maūka 15
14. Natalija Bajara meitina. Jauks ūtahsts, pahūtulkots no ūawena Kreewurakūneeka Karamjina rakūteem 10

L $\frac{91}{193}$

DUBL. NO

Par peemiñu.

Zeta aprafsti

no

Minna Freimann.

Recpajâ 1884.

K. Ustina apgahdeenâ.

Part. 59

L. V. B.
In 91640

28

No zensures atvehlets. — Nigā 5. Maijā.

Grāmatu un bilžu dēklatavā no Gottl. D. Meyera, Lerajā.

Rahditaig:

	Lapas puše.
1. Lehgeri pee Aleksandropoles	1
2. Aleksandropole	4
3. Tiflise	10
4. Ibraukums us Mzhetu	14
5. Pee Duchoboreem	16
6. No Tiflises lihds Blodikamfasei	20
7. Pee uguns peeluhdsejeem, Bakû	25
8. Bahzu kolonijas gruhtumi un fara breesmas. Atnahkšhana	30
9. Usbrukšhana	34
10. Wsarn zelsch	39
11. Sweschâ semê	41
12. No Stawropoles	49
13. Nonu eeswehtischana	53
14. No baltijas tablâ sweschumâ	55
15. Par Pompeji pilsetu	77
16. Forums	80
17. Augusta	85
18. Jupitera tempelis	86
19. Par Egipti	102
20. Marijas foks	107
21. Mutaweli wahrî	110
22. Egipteeschu teika, ka deewekli zehluschees	111
23. Safara	113
24. Piramides	114

25.	Sphinx (Sfinks)	. . . . .	121
26.	Ti kapi. (Sakarà)	. . . . .	123
27.	Apis kapi. (Sakarà)	. . . . .	125
28.	Abu-Sergè jeb Marijas basniza	. . . . .	127
29.	Muhamedaneeſchi basniza Gama Anir	. . . . .	129
30.	Ijis un Oſiris	. . . . .	131
31.	Tuffneſi	. . . . .	132
32.	Kairo	. . . . .	139
33.	Araberu kaſſas	. . . . .	142
34.	No Kaires uſ Suezi	. . . . .	143

Si Kaukasijas.

Leheri pee Aleksandropoles. 1878.

Behringad 8. aprili es atbrauzu us Aleksandropoli, kur, ka jau sineet, toreis Kaukasijas armija ustructurejajs, lai waretu par robeschu eet, tik lihds Turkeem karsch buhtu pafcludinats. Es biju pee palkawneeka R. diweem behrneem par ffohlotaju un atbrauzu no Tiflises schurp ar R. kundsi, kas ar sawu laulatu draugu gribeja fatiktees. Nofufuse no gara zela, (no Tiflises lihds Aleksandropoli ir 256 werstes), es biju laimiga, ka tiku filda istaba. Bet, ah! ne ilgi wareju sche isturet; ais nejaukas smakas pehz masa brihscha sahka neschehligi galwa sahpet. Newaredama saprast, no kam tahda smaka zelahs, es sahku pehz tam waijaht. Man rahdija us masu dsells-krahsniti, kas patlaban lehni kurinajajs. Krahsniti, malkas weeta, dega „kifiks“. Kifiks top taisits is staku un mahju mehfleem, kas us lauka ar kapateem salmeem un semi tohp sajaukti, tad saule futinati, gabalos sagreesti un beidsot mehja schahweti. Koka malka sche preeksch nabagakeem laudim ir pawisam nesafneedsama; par asi malka pa 80 lihds 100 rbl. Bet schini brihdi nebij ne par kahdu naudu dabujama.

Nakti ka ne ka pahrlaidahm. Dhtra rihta laiks bij jauks. Saulite spihdeja. Es ar R. kdsi. dewamees zela us leheri, kur winas wihrs bija. Es biju ka kurla un nemas nedfirdeju, ko R. kdse. ar mani runaja; mani intereseereja schis apgabals. Newaru teikt, ka sche wisai flaisks.

Pilsehta stahw augstâ failâ weetâ; wisapfahrt leelâ tah-
lumâ kalni, flintis, kas kâ pelefi saldati ar baltahm
fneega-zepurehm watti tura. Welti manas azis mefleja
meschus un dahrsus; tikai pilsehtâ redseju schur un tur
kahdu fokû, kas kâ dumpi ar saweem kaimineem dsihwoja.
Mehs brauzahm ahtri ween tahlaf gar Arpatshajas up-
mali. No pilsehtas kalna nobraufuschî eeraudsijahm leelu
plazi, kur kameeki zelôs nometuschees guleja; mugurâ teem
bij ahdas uhdens-maisi. Netahlu stahweja rati, kas bija no-
mati preefsch kara-wajadsibu weschanas. Sahle jau bij labi
leela. Weetahm bij ari jau pukites is semes islihduschas
un rahdija sawu jaukumu. Putni skraidija bailigi apfahrt,
it ka wini sajustu, ka ishâ briedi tur winpus upes pluh-
dihš afinis. Tahlaf brauzot upe mums paleef pa labu
rokû; pa kreiso pazekahš stalts kalns „Allah-gees“ (tata-
riski: Deewa azs). Wirsch ir tas augstakais starp wi-
seem ziteem schejeenes kalneem. Wirsune flehpjahš mahko-
nôs. Laudis tura wimu par swehtu un baidahš „Deewa
azi“ redsot kahdu laumumu darit.

Nupat atbrauzahm legeri. Wirsch atronahš pee pa-
schas Arpatshajas un ir kahdas 10 werstes garšch un lihdi
1½ werstes plats. Mums bij kahdu briedi jauškawejahš,
kamehr muhs tahlaf laida. Sche gabja wišš zauri zaurim
— munstureschana, schauschana un wišadas rihkofschanahš, jo
otrâ deenâ gaidija wirskomandeeri, leelknesu Michailu Ni-
kolajewitschu. Mums bij wehl labs gabals tahlaf jabrauz.
Upes otrâ malâ redsejahm Turku waktšnamu ar zeetu
muhra seenu un diweem maseem lodšineem us upes puši.
Us jumta, kas pehz Asiateschu wiššes bija plakans, staigaja
2 Turku saldati us preefschu un atpakal. Wini zilaja
sawas flintes un apluhkoja duntšchus, waj ir asi, it kâ
Kreewu saldatus kaitinadami. Pee katra nama stuhra stah-

weja leelgabali. Metahl no nama eet pusaudsīs Turku sehns ſawus kumelus peldinat; eet upē lihds pusei, tad apstahjāhs: wiņsch ſina likumu, un tadehl greeschāhs atpatak; jo zitadi otrā upes malā stahwedamais bahrgais Kreemu ſaldats winam to likumu gan tuhliit iſſkaidrotu. — Wiſs ſchis ſkats, lai gan preeſch ſareiwēem it neezigs un pawiſam newainigs, tomehr mani loti aiſgrahba, kad apdohmaju, ka ta tiſ preeſchſpehle no kaħdas leelas, drihſumā gaidamas aſinainas lugas.

Otrā deenā mehſ nobrauzahm zeetofſni. Swescheem nebij wehlets ee-eet, bet R. kundſe, kā komandeera gaſpaſcha, tapa eelaiſta. Kamehr mehſ zeetofſni uſturejamees, man iſdewahs wiſas kara-eeriktes apſtatit. W platſcheem redſeju bumbas wiſadā leelumā gubu gubahm ſakrautas, otrā weetā bij tuhſtoſchu tuhſtoſchi maiſi ar milteem, apſegti ar nopiketu audeklu. Wairaki ſchkuhnus redſeju pee-krautus ar zwihbakeem (ſukareem), kuri, kā teiza, peetiktu preeſch 5 gadeem. Iſ kaſarnehm wiſur dſirdeja ſaldatu jautro dſeedaſchanu. Saperi mani iſwadija 2 werſtes tahlu ari pa ſemes apakſchu, kur kruſtam un ſchkehrſam gangi bij iſrakti. Tai 2. aprili eſ gribeju wehl zitas zeetofſchna daſas apſtatit, bet newareju nekur iſeet, jo bij tahda brauſchana, ſkreeschana, jahſchana, ka gandrihſ bij jabaidahs pahrbrauktam tiſt. Wiſs karaſpehſs bij kā bites kaħjās un, kā rahdijāhs, uſ ko ſewiſchku ſagatawojāhs. W ko wini tiſ nopeetni ſagatawojāhs, to mehſ jo drihſi dabujahm ſinaht. Otrā rihta, tai 12. aprili pulkſteen 4 no rihta R. kundſe, ar aſaru pilnahm azim, mani modinaja, teikdama, lai zelotees, jo tuhliit eſot jabrauž projam — karſch eſot paſludinats. Eſ drihſi apgehrbos, un jau pulkſteen 5, pama-diti no D. kunga, mehſ aiſbrauzahm uſ leģgeri. Te leelu leela dſihwiba. Wiſu diwiſiju muſikanti ſpehle kaħdu mar-

ſchu; bungas ſauz ſaldatus kopā, kas ſingedami ſteidsahs uſ ſapulzes weetu un rahdahs loti laimigi buht, ka nu ne-
 buhs mairs dihkā jaſtahw. Zitā weetā ſaldati ſpeedahs
 ap preeſteri, kas teem dema ſelta kruſtu butſchot un iſda-
 lija ſw. wafarinas. Lutera tizigeem ſw. wafarinas iſdalija
 Ziſliſes mahzitajs Gieſeman, ari Kreemu walodā. Scho
 pehdejo ſaldatu ſtarpā es iſdfirdu kahdu jaunu ſehnu iſſau-
 zam: „Ar Deemu, Kurſeme! ar Deemu mahle, lai Deems
 par tewim gahda! Un mana mihlaka, ko ſchkirdamees at-
 ſtahju pee loga raudam, lai Deems temi ſarga, dſihwo go-
 diga!“

Salдати, katrs uſ ſawu pulku ſkreedami, wehl weens
 otram uſſauza: „Прощай, братъ!“ (Ar Deemu, brahl!)
 Tad katrs ſawā weetā noſtahjees ſtahw ka muhris, gaidi-
 dams uſ komandas. Pa tam kahds wihrinſch noſtahjees
 ar kaſti, to groſa un ſtatahs, kā labaki buhtu — bij foto-
 grafs, kas ſcho ſwarigo brihdi gribeja bildē nemirſtanuu pa-
 darit. Te atjahj generalis Loris-Melikows uſ ſtalta firga
 un, ſtahjees ſapulzetam kara-pulkam preeſchā, wed to un
 ar urrah kleeſſchanahm, bungahm, muſiku, ſingehm, par
 naſti uſtaifitu tiltu pahri — Turku robeschās. Urrah!

Aleſſandropolē.

Pahrbrauzahm no lehgera. No wiſeem torneem ſwana.
 Laudis bareem ſteidsahs uſ baſnizu, it ihpaſchi karā aiſgab-
 juſchu ſaldatu ſeewas, luhgt preeſch teem Deemu. Zif
 ſchodeen namōs aſaras bija, tas tiſ Deewam ween ſinams,
 kas wiſas ſirdis pahrbauda. Wiſwairaf uſ jumteem, ar
 tſchadreem*) apklahtas, kleeſſa ſeeweetes matus pluhſdamas.

*) Tſchadri ir balti, gari kā palags apſegi, ar kureem ſeeweeſchi ſawus
 gihmus aptin, ta kā azis ween redſamas.

Drihfi atweda ari pirmos wangineekus, kuri zaur ne-
usmanibu jeb zaur nesinaschanu, ka karsch jau sahzees, bij
muhsejo rofas krituschi. Bet winu sawangoschana nebij
wis notifuse gluschi bes asinaina zihnina.

Palkawneeks K. raksta par weenu jaunu waroni schini
deenâ ta: „Weens milizis no Brusijas dehleem, ar wahrdu
Karapet, 19 gadus wezs, nebij nemas noturams; winsch pee-
weenojahs kasaku pulkam. Ap scho pulku jahjot winsch un
weens kasaks paleef drusku pakal. Te divi Turki islez is
krubmeem, norauj kasaku un metahs Karapetam wirsu. Bet
Karapets winus brangi apsweizinaja: weenu winsch pahr-
schkehla puschu, otram nozirta gabalu no galwas. Bet
tanî paschâ brihdi ari pats fajuhst sobina zirteenu mugurâ.
Bij radees treschs Turks. Domehr ari kasaki bij tuhliit klast,
un Turks isbeha. Karapets tapa aisnefts us kahdu telti,
kur dakteris W—z winu nehma sawâ ahrsteschana.“ Tah-
laf palkawneeks tad warejis eefschâ redset, ka wina plau-
schas dwaeschodamas zilajuschahs. Dakteram scho schkehllumu
fashujot Karapets naw ne wahrda teizis, neds ari waide-
jis jeb eekungstejees; wisu panesis ar pazeetibu. Tilkhds
ka dakteris sawu darbu pabeidsis un aisgahjis, Karapets
bijis atkal sirgam mugurâ un projam us lauku. Satizis
weenu Turku, dewis tam zirteenu kaskâ, bet ari pats gan-
drihs no sirga nokritis, jo sahpes sahkuschas winu nu stipri
pahrnemt. Wajadseja dotees pee meera. — Pats Loris-
Melikows winu apmeklejis, nobutschojis un pasneedsis tam
Zorga krustu par tahdu duhschigu tureschanos.

Nu es wehlejos ar pilsehtu eepashteetes.

No skaisstuma sche naw ko runaht. Gelas nebrugetas.
Nami pa leelakai dalai pehz Asijas modes buhweti: ar
plakanu juntu. No 6 basnijahm 1 peeder pareistizigeem,
1 katoleem un 4 armeneem. Boschu ir ka tschetrstuhri, wis-

apfahrt ir bode pee bodes, bes logeem, tikai ar weenahm durwihm. Schinis durwis ir galbinsch ar prezehm, us kura ari pats pahrdewejs fehd. Tomehr ir ari leelas bodes, pehz Giropas wihfes, ihpaschi preefsch sihda andeles. Es ne kur tik dauds kaleju ne-esmu redsejuse, ka Aleksandropole; divi eelas katra puse tikai kaleji ween dsihwo. Katrs amatneeks sche — war fazit — dsihwo us eelas. Amata rihti un materials stahw leelos schuhnds. Preefsch schuhnu durwim us eelas reds sche dischleri, tur skrohderi, tur atfal kurpneeku sawu amatu strahdajam.

Gedsihwotaji pilsehtu eenehmuischi pehz tautibahm. Katra tauta dsihwo sawa dala, un isschkirahs ar weenu no otras pehz apgehrba.

Greeki dsihwo ta fauktä „Greeku zeemä“ (Grettsche-
fkoja flobodka). Seeweefchi sche gehrbti tumfschi salds waj
fahrkanos swahrkos, kas is weena gabala schuhti, bes nekah-
dahm leekahm frunkahm; wini ir paiksi, dikti schauri un
katra puse pehdu augstumä eeschkelti, un schi weeta waj
ar feltu, sudrabu waj ari sihdu isschuhta. Bisses platas, garas,
wisbeefschaf farkanas. Ap faklu, lihds pus kruhtim, karajahs
fehde is 20 kap. gabaleem. Us galwas no beesä papihra
stahwa zepurite, kas top apflahtha ar fahrkanu waj baltu
drahnu un tad aptihtha diwäs rindäs ar schnori, kura sa-
wehrti sudraba 5 kap. gabali waj mafas sudraba podsinas.
— Wihreeschu apgehrbs dauds neisschkirahs no seeweefchu
apgehrba, tikai wini leeto mafaf raibumu un gresnojumu,
un galwä nesä pa leelakai dalai zepuri.

Kreewi dsihwo Kreewu flobodka jeb zeemä.

Tatari nometuschees pilsehtas otra puse. Wini
dsihwo neleelos namos. Wihreeschi ir gehrbti peleskem jeb
tumfschifileem swahrkem, ar smalkahm frunzinahm ap talju.
Galwä us augfchu spiza aitu-ahdas zepure. Tosta no ah-

das, pee kuras ašs kinschals (dunzis). Schis kinschals wi-
neem ir par nelaimi. Karstahm ašnim buhdami, wini
dušmās daudš par zilweka dšihwibu nebehda. Beeschi ween
atron nodurtus lihkus upē. — Seeweefcheem ir sihda waj
pusihda smahrki, šahrkanas platas sihda hiffes, dšeltenas
kurpes, kuru purns no ahdas, waj ari dšells uš augšchu
leekts kà ahkis. Zosta no ahdas, rofas platumā, ar 20
kapeifu gabaleem nošchuhta. Ap kaflu šudraba kehdes, no
5 un 15 kap. gabaleem šawehtas. Galwas rota — tā-
pat kà Greekeetehm. Breefch azim karajahš neprezetahm
balts, apprezetahm sils nušelina šchlejers. Tā kò winas
ir wairaf jahšchus, ne kà ratōš brauz, tad winas ari šawus
firgus mišlo appuščkot ar šudrabu un wišadahm rotahm.
Gemaukti un dekis ir wišpahr nošchuhti ar šudraba tapi-
nahm un podšinahm; ari pullštenišchu un smahrgulišchu ne-
truhšt, tā kà jahjot šchind ween.

Pašchu pilšehtu eenehmuschki Armeni, kas wisleelako
un wišbagatako eedšihwotaju daku istaiša. Man gadijahš
ar Armeni dšihwi un eerahšahm tumaki eepašihtees.

Bija jauka šilta deena. Es apgehrbos Kreemu tautas
drehbes šarasanā. Mans apgehrbs atrada daudš apbrihno-
taju. Šhpaschi patika mans baltais, šarkanu purpuru išo-
tatais krešls, ar platahm, ušložitahm peedurtnehm, un kre-
les ap kaflu. Šribedama jo drihsaf iš apbrihnotaju azim
išmukt, es eegahju dahššinā pee kahda nama, kas man loti
patika. Dahšša widū bija fontans: 6 taišiti šalkšchi šmuki
greesahš un iš atplehštahm mutehm uhdens štruhklas laida
uš augšchu. Šš nama išnahža wezene, loti laipniga šewina.
Mani eeraudšidama, wina it laipni ušaižinaja: „Русская
сестра, сядь!“ (Kreemu mahša, nošehdees!) Es apšehdos.
Muhšu runa grošijahš atkal wišwairaf ap apgehrbeem.
Wina apbrihnoja manu, es winas apgehrbu. Winas ap-

gehrbs bij gandrihs tahds pats ka augſchaminetais Greekeſchu apgehrbs, tikai pulku bagataks un gresnaks. Swahrki bij trijās rindās apſchuhti ar ſelta ſchnori. Galwā maſa glihta zepurite, ar muſelina drahnu, ar kuru ari azis war aiſklaht, ja ſweſchs wihreetis parahditos. Uſ peeres it ſawada rota, ſaſtahwoſcha iſ puſimperiala, eeſlehgta no wairakeem ſihkeem ſelta naudas-gabaleem un no pehrlehm. Ratrā rokā ſelta aproze un pirktōs gredſeni. — Mums runajot, iſ nama iſnahza winas meita. Saunawai azis bij gandrihs pawīſam aiſſegtas, tā ka maſ bij redſamas. Wina eelehja uhdeni un tad, noſtahjuſees preekſch manis un ne wahrda nerunadama ſahka manas kurpes nomaukt. Es negribeju atlaut, bet wezene iſſkaidroja, ka zaur to topot man gods parahdits. Ta tad wajaſeja lautees man ſahjas nomaſgaht. Kad bijahm iſtabā eegahjuſchas, wezene ſtahſtija man par daſchahm winu eeraſchahm. Pehz winu liſkumeem jauni ſeewiſchki nedrihlſt ſawas azis neweenam ſweſchineekam rahdit; iſprezetas meitas war ar ſawu mahiti ne ahtraki tiktees, ka tad, kad ir dſemdejuſchas. Wina pilnigi peeder ſawam wihram un wina namam; tamdehl wiwai wajaga buht paſemigai un jaſklaufa ari wihra wezakeem. Kad wina atnahk wihra namā, tad winai pehz ſwehteem rakſteem jamaſga ſahjas wina wezakeem, un wehlaſ ari wina ziteem radeem, kad tee weeſibās nahk. Un Zums — ta wezene peebilda — maſgaja tadehl, ka mana meita gribeja Zums godu parahdit.

Iſtabā bij wiſa grihda apklahta ar tepdekeem. Gar ſeenahm bij kiſeni ar ſihdu pahrwilkti. Mehbelu ne ſahdu neredſeju. Tikai bij weena tachta (no dehleem ſaſiſts, 3 pehdu plats, ar tepdeki pahrklahts benkiſ). Uſ ſcho tachtu mehſ atſehdamees, ſahjas pehz ſchejeenes modes kruſtiſki uſ ſehdekla ſalikdamas. Mums eenefa lawaſchu (neraudſetu

maisi) un wišadus šaldumus. Man wajašjeja stahstit par muhsu puses laudim, eerašchahm un apgehrbeem. Tā laiks drihs aistezeja.

Ku ari wajašjeja man mahjās eet. Ar pateizibu es šchihros no šcha laipniga nama, apšolidamahs, to atkal drihši apmeklet.

Armeni reti maisi zep waj pehrš, bet wairak lawašchu ehđ. Supu wini maš zeeni. Bagatee wahra rihsu, zep galu, dser tehju un kafeju. Šo mihsch ehdeens wineem ir „schischliks“, kas iš aitas galas top taišits; preešch tam nem mašakōš gabalōš šagreestu galu, peeleeš šihpolus, uskaiša šahli un leeš tad wešelu štundu stahwet; pehz tam zep uš dšelsdašschahm wirs oglehm. Nabagakee ehđ šeeru, eetihstu dašchadā šalā šahlē, kas ihpašchi preešch šcha mehrka top šeha; pee tam uškošch lawašchu un ušdser uhdeni. Seers eepreešch labi ar šahli apkaišits. Wišpahrigi jašaka, šahls špehle pee Armeneem šwarigu lomu. Pat behrni, kad pee-dsem, top ar šahli apkaišiti un tad tiš mašgati. Tamdehš Kreemi, ja ar wineem šabarahs, teem pahmet: „Ak tu šahlitais Armeneetis!“ Lihkus wini pa leelakai dašai roš beš šahrka, laišam gan tamdehš, ka šche, ka jau šaziju, maš koku. Uš kapehtu lihkus neš ihretā puššahrka, behrnus uš kišena. Seewiškheem tiziba leedš lihđš ect uš kapu; winas pa tam eet bašnizā, tur raud un matus pluhz. Krušta weeta Armeni uš kapa leeš akmeni, waj stahwu waj gulu, ar miruščā wahrdu. Kapehta ir beš šahda šchoga un neteeš ne par šahdu šewiškku weetu ušškatita. Armenu šewas reti išeet kur weešibās; dašcha wairak neka nešina, kā tiš pirti un bašnizu. Pirti winas išrahda šawas drehbeš un šelta leetas. Ne reti winas pawada pirti wešelu deenu, išklahj tepdekus, panem ehdeenus lihđš, eeluhđš

draudsenes un tā sehdedamas plahpa par saweem wihreem un winu dahwanahm, tahlak winu sinaschana nesneedsahs.

Tahda ir Armenu un zitu kalneeschu seemu leelaka dala. Bet saprotams, ka daschas ari jau sahš skolās plahschakas mahzibas eeguhtees un gehrbjahs jau pehz Ciropas modes.

Tiflisē.

Ir 14. septembris 1878. gadā. Wiša pilsehta kahjās. Laudis baru bareem steidsahs us bahnusi, apšweizinaht muhsu flawenus kareiwus, kas no Erserumas un Ardahnas gaidami. Pee bahnuscha godawahrti uszelti. Widū us audekla usmahlets walsts-ehrglis un leelōs burtōs lasams: „Привѣтъ героямъ!“ (t. i. Sweiki, waroni!). Abās malās us dehlišcheem lasami tee wahrdi: „Awliar“, „Erserum“, „Deweboine“, „Ardagan“. Wisur plihwinahs karoģi, no stabeem, durwim, loģeem; pat daschi no publikas tur rokā masus kahrtinus, kuru galā wihzinajahs silu-sarkanubaltu krahšu drehbes-gabals. Lauschu bars nepahrskatams. Wišu azis raugahs tahlumā.

Te, 5 minutes preekšč plkst. 2, eeskreen wagonu rinda schnahkdama bahnusi. Papreekšču islez wirsneeki. Subernators, kness Gagarin, wimus širsnigeem wahrdeem apšweizina. Dahmas sneeds puku-kuschkus. Pamasam ari saldati ir isnahkuschu un šarindojušchees. Urah kleegschana negrib beigtees. Pa starpam dširdama furna (furna ir Grusineešchu tautas-musika, fastahwošcha iš 3 smalku tonu, 3 rupju tonu stabulehm un iš 1 bungas). Uš faulē nodeguschcheem waroneem, ta sche, ka wehlah pa wisahm eelahm, kur gahja, bira pukēs. Bet deemschehl schini preekču brihdi netruchka ari behdu skatu. Dascham truchka rokas, daschs ar noschautu

kahju us krukem wilkabs lihds. Wissi bij bagati ar goda-
simehm gresnoti, kas peerahdija, ka wini us kara-lauka tu-
rejufchees ka wihri. Ta eet wisa gara rinda lihds Mel-
sandra dahrsam, kur gari galbi, ar ehdeeneem apkrauti,
waronus eeluhdsja maltite. Us galda redseja zepeschus, maissi,
feeru, schahwetas fimis un preeksch katra saldata pudeli
wihna. Dahrsâ minus apfweizinaja atkal ar urah uu furni.

Ta kâ sche, teef katrs kara-pulks fanemts, kas Tislise
nonahf. — Us Dahwida kalna.

Sr zertortdeena. Schi deena top no Grusijas seewee-
scheem wairaf zeenata ne ka pate swehtdeena. Bertortdee-
nâs winas eet pa 3 un 4 kopâ, sawâs tschadrâs tihtas, us
Dahwida kalnu, Deemu luhgt. Dahwida kalns, no Tislises
skatotees, kas pee wina kahjahm stahw, ir it skaipts. Us
kalna ir klosteris ar basnizu un kapsehtu. Kapsehtâ tikai
wisbagatee glabâ sawus lihkus, tadehf ka kapa weeta tur
loti dahrga un ari lihku usnemschana schini stahwâ kalnâ
ir saweenota ar leeleem gruhtumeem un isdoschanahm. Bet
ne reti noteekabs, ka ari masaf bagati schini swehtâ weetâ
leef sawu mihku peederigo truhdus glabaht, lai winu
dwehselei labi klahjabs, saka Grusineeschi.

Klosteris ir buhwets par godu sw. Dahwidam, kas
no saweem eenaidneekem flehpdamees, us mineta kalna wai-
raf deemu ufturejees bes ehdeena. Winsch istizis tikai no
Deewa luhgschanas un no uhdena, kas sche is klints istef.
Winsch bijis no Muhamedaneem, bet sawu zeemu atstahjis,
tas eepasinees ar kahdu Grusineeschu kristitu mahzitaju, gab-
jis pee ta mahzibâ un beidsot lizees kristitees, to wahrdu
Dahwids peenemdams. Tur us kalna winsch wedis loti
deewabijigu dsihwi un us pilsehtu skatidamees luhdsis Deemu,
lai winsch deen un nakti listu engekeem pilsehtu apfargaht.
Kahdâ klinti winsch iszirtis krusstu un to swehtijis. Ta

kahdam us firds ir kahda wehleschana, furu tas labpraht redsetu noteekam, tad tas lipina 3 afmenus pee ta frusta, un ja schee afmeni peelihp paschi no sewis un stahw, tad war droschs buht, ka wehleschanas peepildisees. Klostera basnizâ ir if zetortdeenas leela deemkalposchana. Waj tâ flaweta zetortdeena ir fw. Dahwida dsimschanas, kristischanas jeb mirschanas deena, to flaidri nesinu. Tas sahrks, furâ winsch ihfu laifu gulejis, ir tagad wehl basnizâ redsams, bet wina netruhdoschais lihks atrodotees Kijewâ, pee ziteem swehtem.

Sw. Dahwidu luhgt eet wiswairaf seewischki, lai jele winu firgsluhgshanas taptu paklausitas. Sekam kalnâ kahpj, tahs noaun kurpes un sekas un dodahs plitahm kahjahm augschâ. Saunekles eet luhgt, lai drihs taptu pee kreetna wihra, jeb ja kahda khusumâ sew jau kahdu isredsejuse, lai fw. Dahwids palihdsetu isredseta firdi us winu greest. Saunekles sche jau ar 13 gadeem skaitahs par peeanguschahm, un wezaki labpraht reds, kad sawu meitu tulit war labam wihram atdot. Nr 14 gadeem jau ir mahtes. — Zit dedfigi sche ir seewischki sawâ jaunibâ, tif nesnuksi wini ir wezumâ; ar 30 gadeem jau ir tihri wezenes. Tamdehl dara loti gudri, ka sawu waidsinu aisseds — lai skaitumu neapbrihno, wezumu nesmahde. No apprezetahm us kalnu eet Dahwidu luhgt tif tahdas, kam behrnu naw, lai schis swehtais winas ar meesas augli eepreezinatu.

Kalnâ uslahpuschas eet wispapreeksch basnizâ un leef — finams par labu maksu — Deewu luhgt, lai winu nodoms taptu peepildits. No basnizas isejot, winas eet pee flinti iszirsta frusta pahrleezinatees, waj winu luhgshanas ir paklausitas un winu wehleschanahs peepildisees. Tur no kahda pee afmira kaudses stahwoscha muhka nopirkuschas — atkal par labu maksu — trihs afmenus, sahft tohs li-

pinat eerahditâ wacetâ. Kad weens peelipinats, tad jaet ar rinki gar basnizu, paharus skaitot, kamehr atkal peenahf pee krusa, nu lipina otu afmeni, un tad atkal pehz tahdas paschas eefchanas ari trescho. Sa nu wiſi trihs afmeni peelipufchi stahw, tad war droſcha buht, ka firds wehleſchana peepildifees. Bet ja behdulei nepeelihp, tad jaet atkal basnizâ un jaleef no jauna wehl jo ſtipraki Dahwidu luhgt. Lai nu gan ta maſſa par luhgſchanu un par teem trim afmineem ir leela, tad tomehr, kaſ tas ir pret to ſwehtibu, kuru ſw. Dahwids peeſchir!

Kalna apakſchâ nereti faſtop jauneklus, kaſ ſchurp nahf few lihgamu iſmekletees, jeb maſakais paſkatitees, ka daiſahs ſwehtzekneezes neapſegteem gihmeen un baſahm kaſjahm no ſtahwâ kalna lejâ dodahs. Wihreeſchus pamanijuchas, winas tulihſt ar tſchadru apſedſ ſawu gihmi, bet diwi tumſchas ſwaigſnes iſ apſega dſiluma ſpihd nu jo dedſigaf un jo burwigaf preeſch nabaga jaunekla mihleſtibas-pilnas firds. Es turu to par nepareisu, ka ſeeweeſcheem neatwehl eet ar atklahtu gihmi. Kura ſeewiſchka gan, kaſ ſinahs ſewi jauku, gribetu aiſſegtees! Patikt — ir dabigi un zilwezigi! Iſaug ka puſe dahſâ, top tureta ka zeetumâ.

Schejeenes ſeeweeſchi ir deewbijigi ne tikai ſw. Dahwida peeluhgſchanâ, bet ari wiſſpabri nemot. Wini — war gan ſazit — uſupurejahs preeſch ziteem un preeſch ſawas tautas. Waſaras laiâ, t. i. no juniya beigahm lihds 15. auguſtam, ſche walda nepaneſams karſtums; leetus tikai reti lihſt. Kad nu pahraf ilgs ſauſums uſnahf, tad ſeewiſchkaſ, pa 10—15 kopâ, baltâs tſchadrâs tihtas, eet un kaſpuko no weenas ſaklaſ*) uſ otu, Deewu luhgdamaſ, pee ſam kaſtrâ ſaklâ weena no winahm top ar uhdeni apleeta; beidsot winas iſeet uſ lauku un lihds tur

*) ſakla noſihme namu.

leetu. Ta eet winas if deenas, kamehr reis Deems leetu nosubta. — Slimus winas ehrmoti kohpj. Blakus flimneeka gultai nostahdina masu galdinu, apklahj ar baltu lafatu un usleef daschadus faldus ehdeenus, ka: ar zukuru zeptus rauschus, ar medu jeb fihrupu wahritus reekstus u. z., jo winas tiz, ka pee flimneeka nahf engeli un ja nu fchos engelus labi usnem un pazeena, tad wini gahdahs, ka flimais iswesekojahs. Uri bloda uhdens un balts dweelis ir nolitti, lai engelis waretu masgatees. Pa tam familijas lozekli, istabas stuhros stahwedami, palokahs, it ka luhgdami, lai ehd. Saprotams, ka wini, engelus melodami, fewi neaismirst pameelot.

Isbraukums us Mzchetu.

Marijas aishuhgschanas deena, 1. oktobri, top sche loti fwinetu. Kam tik eespehjams, tas schini deena dodahs us Mzchetu*), kahdu fahdschu netahl no Tislijes. Us Mzchetu brauz fw. Mariju peeluhgt, us kuras wahrdu klosteris un basniza buhweti.

Laudis jau no pascha rihta baru bareen: steidsahs us dselszeku. Wilzeeni eet if pa 3 stundas; tomehr nespehj wifus usnemt. Uri es ar fameem beedreem, fihmulu un papihru, steidsos lihds braukt, lai fawai tautai waretu ko pasinot.

Wilzeens aptur pee stanzijas. Laudis isfahpj. Sihds klosterim ir wehl kahdas 1¹/₂ werstes, bet ne daudseem ifdodahs turp nokluht. Siti leefahs peewilinatees no teem jaukumeem, kas sche pat pee stanzijas azim preekscha stahdahs. Kur ween ftatahs, ir telts-bodes ar wifadeem dsch-

*) Mzcheta, pee Aragawas eekas Kur-upé, bij wezds laitós it branga pilsehta un Iwerijas (Grusijas) kchnina mahjoklis, ar wairakahm basnizahm.

reeneem — Rachtinas wihneem, kardinal-punſchu, daſcha-
deem likereem u. z.; daſchās bodēs atron ari alu, par 40
kap. buteli. Bitās bodēs atkal reds wiſadus uſkoſchamos —
deſas, ſchiſchliku (iſ zeptas aitu gaſas), ſeeru no aitu peena
u. z. — Sahnis ſpehle kara-muſika. Winaſ ſtanās jauz
ſawu muſiku — ſurna, kaſ, it ka par ſpihti, turpat tu-
wumā noſtahjuſehs. Pee ſurnas drihs rodahs diwi „leſ-
ginka“ danzotaji. Lauſchu bars toſ apſtahj, rokaſ un
plaukſtas pehz muſikaſ hiſdami. „Leſginka“ ir ſchejeenes
tautaſ danziſ. Danzotaji weenu roku atſpeeſch ſahnōs, otu
pazehluſchi gaiſā, paleez pret peeri un tad eet weens pret
otru, gandrihs maſurkaſ wiſſe, kad jau ir tuwu, tee ahtri
atgreeſchahs un atkal iſſchkirahs; tā taſ noteek 3 reiſes;
beidsot greeſchahs rinkti, galwu noleekdami. — Tahlaſ at-
kal reds kaſdu pulku noſehduſchu, kureem iſ katram roka
waſſ radſinſch, $\frac{1}{2}$ aluſ glahſa leelumā. Radſini pilditi ar
wihnu. Pirmaiſ dſer uſ ta weſelibu, kaſ tam pa labu
roku, iſſaukdams: „Allah werdu!“ (Deems ir dewiſ). —
„Zachſchi jol!“ (lai labu zeku eet), top atbildets, un wiſi
tuſſcho ſawuſ radſinuſ. Tad dſer uſ tahdu paſchu wiſi
uſ nahkoſcha un uſ iſ katra beedra weſelibu, kaſ tani pulka
atrodahs. Kur nu tagad ees wehl uſ kloſteri, Deemu
luhgt, kad jau tā ir ſagatawojuſchees!

Zeeli milſu ehrgli padebeſchōs uſ kloſtera puſi lidina-
damees, atgahdinaja, ka ari man laiſſ turp dotees.

Ir ſnuſſ nams, eekſch kura muhki dſihwo. Kloſtera
baſniza, ne wiſai leela, netahl no Kur-upeſ kraſta ſtahwe-
dama, rahda it ſkaiſtu bildi. Wina eſot uſbuhweta no
tahdas ſchejeenes ſenlaidu lehnineneſ. Wehl redſami ari tee
wezi muhri, kuruſ Gruſſijaſ lehninene nolahdejufe.

Apuſtuka baſnizā tapa Gruſſijaſ lehnini kroneti un daſchi no teem ir
tir ari paglabati. Tagad Mzcheta ir tikai nabadiſga neſeela ſahdiſcha.

Uf Mzchetas basnizu brauz it ihpaschi tirgotaji, isluhgtees no Deewa laimes šawās darišchanās un nest upurus. Upure aitas, gailus, reti wistas. Upurus nowed pee basnizas durwim un tur nošauj, ta ša fleegsnis ar ašinim top aplaistits. Šaku šinams wehlaš paschi apehd. Šas šahdu grehku šinahš padarijis, steepj šahdu leelu akmeni uš kalna un peeseen to pee šoka. Winaš doma žaur gruhumeem, šas tam bijušchi, akmeni kalnā ušsteepjot, nu no grehkeem tihrs ešam. Seewas eet luhggt laimi šawai dšihwei, jauni šaudis — laimi mihlestibai. Mihlestiba — war šazit — šche arweenu špehle labu lomu.

No basnizas isnahkušchee, jušdamees no grehkeem tihri, ir tuhliit atkal luštigi, dšeed un deš, it ša nešas nebuhtu notizis.

Wakarā wiši šteidsahš uš mahjahm. Dšellszela štanžijā leelu leelā burša. Šk šatrs grib ahtraš wagonā tišt. Šahds eereibis nogahšchahš uš šleedehm štarp riteneem, riteni nobrauz šahjas — pehž 3 štundahm ir lihšis. Šadi apmeerinadamees šazija: „Winaš teešcham ir Deewa azis šchehlaštibu atradis, tapehž nehma Deews winu no grehžigas pašauls; jo winaš no grehkeem šchodeen atšwabinajahš.

Šee Duchoboreem.

Šaiks itin jauš un šilš un, lai gan šchodeen jau 1. nowembris, bet wehl maš atgahdina, ša šeema tuwumā. Daba it ša luhggtin eeluhš, wehl pabuht winaš grešnumā, to eewehrodama ari es biju šahdu gabalu išbraukušē. Šo šchini želā redšeju, to gribu tuhlin ari žiteem paštaštīt.

Mans zelsch weda par fahdu zeemu, kurâ Duchobori dsihwo. Duchobori ir Kreemi, kas tizibas leetâs atschkiruschees no sawas tautas un tagad dsihwo pawisam sawrup. Wini paschi stabsta par scho atschkirshanos ta: Bija pawisam neaugligns gads un zilweti sahka mirt badu. Mahzitam ar lihku glabaschamu bija dauds darba, bet ari laba eenahschana. Te nomira kahds nabags wihrs, kas ne ka neatstahja, ar ko waretu winu paglabahst. Preeksch sahrka un kapa nauddu wehl schur tur samelejuſchi, bet mahzitam nebijis ko maksahst. Winu nu luhgusch, lai eet paglabahst bes maksas — bet tas naw gahjis. Tad wini lihki aprakusch bes mahzitaja. Mahzitais par to suhdsejis pee augstakas teefas. Augstaka teefa nospreeduse, ka lihkus bes mahzitaja nehubs glabahst. Nomirst atkal weens. Mahzitais bes maksas ne-eet. Kad nu bes mahzitaja naw brihw lihki glabahst, tad schee leelgalwji safer mahzitaju un aprof winu lihds ar mironi dsihwo, un aiskraksta augstakai teefai, lai suhta jo wairak mahzitaju, ka waretu wisus lihkus pehz preekschraksta paglabahst. Ari to wini bij isteikusch, ka nu atschkirahs no pastahwoscheem basnizas eestahdijumeem.*)

Duchoboreem ir tagad sawa ihpascha tiziba. Wineem naw mahzitaja, naw sw. wakar-ehdeena, naw krussta; tomehr wini tiz trihsweenigam Deewam. Winu augstakais preesteris schim brihscham ir kahda seewischka, ar wahrdu Lufserija. Schi Lufserija ir atraitne, winai top dauds dahwanu peenestâs.

Lauliba pee Duchoboreem noteef schahda wihsê: Sa kahds pahris grib kopâ dotees, tad wini to noruna preeksch

*) Duchoboreem (t. i. kareweem) 1801 gadâ par mitelki tapa Krima erahdita; suhrgalwibas un neklausibas dehst 1841. gadâ winus pahrweda of Kantasiju, pee Turku robeschahm.

wairak leezineekeem un leef norakstit, ka weens otram folahs uftizibu, mihlestibu u. t. t. Ja mihrs atrod, ka feewana w uftiziga, tad winsch to war atstunt un sew zitu nemt. Atstumschanu mihrs zaur to israhda, ka winsch aisslehdj durwis un nelaisch feewu wairs eeffschâ. Ja wineem ir behrni, tad tehwan jagahda par behrneem. Tomehr reti noteek, ka Duchobori schkirahs.

Duchoboreem ehkas tâpat kâ ziteem Kreeweem buhwetas. Wini darbojahs ar semkopibu. Sche Kaukasija seme ir loti trekna un smaga; tadehl gauſchi gruhti apstrahdajama. Saunu plehsumu usarot, eejuhdj pa 20—24 wehrſchi preeſch weena ahrkla. Waj tas darbs tif daudj ſpehka praſa jeb waj laudis to zitadi nejehdj, par to newaru neka teift, jo es tahs leetas nesaprotu. Kartupelus maſ ſtahda un toſ paſchus ar lahpfu isrok. Sahli newis plauj, bet noſapa ar platu dſelfi, ta ka rokas uſpampſt. Rudsu maſ ſehj — tikai preeſch lopeem, jeb pahrdod kronim preeſch ſaldatu maijes. Preeſch ſirgeem ſehj meeschus. Muſu es ne-efmu redſejufe. Schejeeneeſchi maiſi zep tikai no kweeſcheem. Rati ſche uſ 2 riteneem, no ſoka, un ſauzahs „arba“. Preeſch weſuma top 2—6 wehrſchi eejuhgti.

Duchoboru feewas loti ſtrahdigas; winas wehrpj, auſch un apgahda gandrihſ wiſu mahjas apgehrbu. Winu apgehrbs ir loti ehrmigs. Seewa walſa ihſus ſtrihpainus ſwahrfus un baltu platu preeſchautu; kreffls rotats; wirs kreffla melna jaka, beſ peedurknehm, ar ſihkahn kronzinahn uſ muguras. Rati uſ peeri noſemeti un apgreesti. — Wihreeſcheem tumſchi ſils apgehrbs; ihſi kamſoki.

No Duchoboru zeema mums bij jabrauz kahdas 20 werſtes pa loti ſliktu eebrauktu zeku, jo taiſitu zeku ſche ir maſ. Weens ſtrehkis no kahdahm 5 werſtehm bij jabrauz par lauku, par akmeneem, ta ka mehſ gluſchi ſadauſiti un

fatrihzinati febu wafarâ fasneedsam fahdu zeemu. Te dsihwoja Tatari un Greeki. Apturejahm preefsch fahda nama. Saimneeks isnahzis it laipni muhs usluhdſa eeffſchâ eet. Bet ko domajeet? — fahdâ fahle winsch muhs eeweda? Bij leela kuhſts, zaur ſchodſinu diwi puſes pahrdalita. Weenâ puſe bija 8 buki, otrâ — Tatars ar ſawejeem. Saufa bilde un — gais! Kuhſts weenâ faktâ ir pawards, fur wahra; otrâ ſtahw tachtâ, fur wiſi iſduſahs. Lâ ari man nahzahs to nakti pahrgulet ar lopeem apafsſch weena jumta. Aitas bij leelâ bedrê ſabahſtas, fur winas wafareem tapa eezeltas un rihteem isnemtas. Pirts ſche naw, un par tihribu, fa rahdijahs, wineem maſ ruhpes.

Paſchas Ziſliſes turumâ ſeme preefsch ſemkopibas maſaf deriga dehl leela karſtuma; bet jo derigaka preefsch wiſhna audſeſchanas.

Daſchi iſ manas tehwijas ir peepraſijufchi pee manis, waj buhtu wehlejams, braukt uſ Kaukaſiju un tur nomeſtees uſ dsihwi? Wiſeem newareju atbildet zaur wehſtulehm. Atbildeju zaur „Balt. Wehſtn.“ Seme ſche deefgan ſkaiſta un attahlakôs apgabalôs ari ne wiſai dahrga, tikai pa 20—30 rbl. par deſetinu; bet Kaukaſijâ uſ ſawas grunts dsihwot, iſkaiſitâs mahjâs, ta kâ Kurſemê un Wiſdſemê, naw ko domaht, jo dsihwe ſche papilam nedroſcha no ſalneeku un daſchadu waſanku uſbruſſchanahm; tadehl lauzeneeki ſche mehds ſapreeſtees kopâ leelakâs ſahdſchâs, tur teem droſchaka patwehrſme un katrâ brihdi palihdſiba pee roſas. Ka tad laufi isnahſ pahraſ tahlu no mahjas un ir gruhti apſtrahdajami un apſargajami — buhs katram ſaprotams. Daſchi no Latweeſcheem ir gan mehginajuſchi ſche ſemkopibâ ſawu laimi meklet, bet kâ dsirdams, naw wiſ to atra-duſchi.

1879. No Tiflises lihds Wlodikawfasei.

Bija jauka deena isgabhjuschâ gadâ 16. nowembri, kad es isbrauzu no Tiflises. Saulite, tik mihligi spihdedama, atgahdinaja wairak pamašari, ne ka wehlu rudens laiku. Schur tur redseju baltu aitu baruš ganamees. Gani, pehz ſchejeenes eeraduma, aufes aiſkehdami blahwa meldinu, kaš labakahm ſkanahm iſlutinatahm auſim ne wiſai wareja patift.

Brauzahm gar Beru un Krusta-kalnu ahtri ween projam.

Krusta-kalns ſawu wahrdu dabujis no ſchahda atgadijeena. Melaika keiſars Nikolais Pawlowiſchš, no Wlodikawfaſes uſ Tifliſi jahdams, ſchini weetâ no ſirga noſritis. Sirgš kahju lauſis, bet keiſars palizis laimigi paſargats, ta kâ ne ſkrambas nedabujis. Schini weetâ, paſcha zela malâ, kaš augſti gar klints aiſis wijahš, ir nu uſzeltš leelš dſellš kruſtš.

Muhsu zekſch weda muhs gar Mzchetu, kur ſenôš laiſôš kapſehſta bijuſe. Sche pahrlėezinajos, ka Kaufaſeeſchi ſawuſ lihſuſ teeſcham beſ ſahrkeem glaba. Wini lihkeem uſkrauj tikaſi akmenuſ un tad apber ar ſemi.

Kamehr pee Mzchetas pahrmainija ſirguſ, man wehl reiſi iſdewahš apſtatit to wezlaiſu nolahdetu muhri, par kuru es pehrn jau reiſ rakſtiju. Sche dſihwojuſe kahda Gruſijâš lehninene, kaš loti gudra, ſkaiſta, jauna bijuſi. Wina meklejuſe ſew bruhtganu pehz ſawas kahrtas, kaš winâš ſkaiſtumam un garam buhtu warejis jel ziſ lihdsinaſteeſ. Daudš bruhtganu nahkuſchi winai peedahwatees. Bet tuwaſ pahrbaudot, tee wiſi iſrahdijuſcheeſ winai par nederigeem, un tad tikuſchi no pilš muhra nogruhſti garamtekoſchâ Uragawas upė. — Ta tur ſchôš auſtôš ſtraujôš

wilnōs Grusijas staltakee dehli apraka ſawu jaunu, zeribu pilnu dſihwibu, kaħda traka ſewiſchka leelibai par upuri. — Bet ari wina pate ne ilgi iſbehga pelnitam ſodam. — Eoti ſkaiſts, garigi labi apdahwinats jauneklis greeſa winas wehribu uſ ſewi. Winas zeeta ſirds eedegahs leeſmainā mihleſtibā uſ to. Bet jauneklis negribeja no tam ne ka ſinat, ari nekahdas draudeſchanas, nekahdi lahſti nelihdſeja. Wina zeeta ſirds palika auſta ka atmens. Tahdu apſmahdeſchanu ſehnineene newareja pazeest un — kaiſlā piktumā wina lika ari to nogalet. — Bet nu, peħz ſkaiſtā jaunekta nahwes, wina neatraduſe wairš nekur meera. Beidsot wina uſbuhwejuſe kloſteri ſw. Marijai par godu, un atſtahdama ſawu pili, aiſgahjuſe tur dſihwot. Sche wina ſawuſ greħkuſ atſihdama un noſcheħlodama, ari peħz neilga laika nomirufe.

Meħs brauzahm taħlak. Muħſu preekſchā, miglainā taħlumā, pazeħlahs klincħu kalni, ſtarp kureem weens it ihpaſchi augſti, ka kaħds warōniſ, ſawu ſtalto balto galwu padebeſchōs ſteepa. Pee paſchas kalnajas eeraugam ſkaiſtu zeemu, ar wahrdu Anamur. Schiſ zeemš ap 1400. gadu bij ſchejeenes waldneeka, zara, galwas-piſchta, apſahrgata no ſtipreem muħreem un augſteem lorneem, no kureem weħl tagad atleekas redſamas. Zeema ehkas ir wairak lihdsigas ſaklchm, t. i. Grusineeſchu kalna-dſihwoħkeem, ar weenahm durwihm, beſ logeem. Scho ſaklu eekſchiga eerikte ir loti praſta: weenā ſtuhri ſtahw kraħſnš, otrā redſamš koziš ar ſchahweteem meſcha-ahbokeem jeb perſikeem; gar ſeenahm ſteepjahš taħta (benkiš). Muħri ir maſſ ſkapitiš, kur glabajahš uħdenš kruħka un leela bħoda preekſch ehdeena. Ta ir wiſa wiau nama eerikte un trauki. Ta ſakle leela, tad turpat wiħdū, ja maſa, tad aħrupuſe, ir uſtaifiſita neaugſta muħra truhba, preekſch iſchureka (maiſeš) zepſchanas. Waiſe

top ta sagatamota; neraudsetu mißllu us apakeem spilme-
neem farule garenös gabalös un tad sweesch kahrsti saku-
rinatam muhrim klah; kad gatawa, top ar masu dakschu
nonemta. Tschureku mehds ari sadrupinat, tad uslej tam
khdu wahritu miltu-supu un — ehd ar pirksteem panemdami.
jauki redset, ka zilweki weetahm newihfcho no lopeem is-
schkirtees.!

Beemam gar paschahm kahjahm tek putodama Argawa.
Sau no tahleenes dsirdama winas trofsniga krahfschana,
no augstumeem krihtot un pa aishahm zauri speeschotees.
Schur tur, uhdens weetä, reds tikai augsti fazeltas bal-
tas putas.

Zelch wijahs rinku rinkeem ar weenu augstak. Sau
5 werstes nobraufuschi, bet ne-efam wehl ne fur tahlak ti-
kuschi. Beems wehl arweenu tepat, tikai dauds dsilak sem
muhfu kahjahm. Tahlak pamanam jau ari kahnus, kuru
gali ar sneegu apfegiti. Blakus wineem ziti puschtoti
jaukeem sakeem skuju kofeem. Noeedama saule apselto wisu
fcho skaisito bildi un padara winu wehl jo apbrihnojamaku.
Papreefsch saules stari mehds isplatit rosa-krahfu, bet pehz
masa brihscha wiss tehprjahs purpura fahrkamumä. Ne
khdös mahlderis — wehl masak mana spalwa — ne spehj
fcho jaukumu sihmet.

Beenahkam pee kahdas basnizas. Wina topot no swehtzel-
neekem beeschi apmekleta. Ne tahlu no basnizas ir masa sweh-
ta birsite; fche ir tee weenigee behrst, kurus es zelä redseju. *)

Tahlak pa kreisai rokai redsam zitureis loti eewehrotu
pili, kurä Grufijas keiserene Tamara dsihwojuse — jaukä
skaisitä weetä. Tikai muhri wehl usglabajuschees. Stah-
wot fur rakstits, ka schini pili atrodotees 3 pagrabi ar

*) Wisito tadehl nosauz var swehtu, ka tur atronahs 6 alas ar lihkeem,
kurus wini ka swehtus peelhds.

naudu un dahrgahm leetahm; bet ne-esot eespehjams atrast. Laikam ne weens naw no teefas meklejis.

Muhsu zeksch wed jo tahlak jo augstak, rinku rinkeem. Sau galwa sahka reibt us leju skatotees. Beetahm zeksch no abahm pusehm pilnigi fashnaugts zaur klinschu seenahm. Sche bailiga buhschana, jo sneegi no kalna wirfunehm weldamees nereti apberot zelotajus waj ari teem zeku aisdambejot. Tadehl zelam blakus ir ustajits no akmeneem tunels, zaur kuru seema zauri brauz. Pee tuneka ir diwi namini preeksch zeka fahrgeem un sneega razejeem.

Scho bailigu zeku aif muguras atstahdami, pehz ne-ilga laika sahkam tuwotees tam kalnu-milham Kasbekam, kam ziti kalni leekahs pee kahjahm buht nometuschees, winu ka samu waldneeku peeluhgdami. Kasbeka augstummu rehina us 16,500 pehdu. Schis kalns isskatahs gluschi ka zukura galwa — apakscha plats, augscha teems un balts. Baltums nahk no ledus, ar kuru kalna gals apklahts un furâ faules stari wisadas krahsas, ka dimanta mirdset mirds.

Lagad sahk zeksch pa klinschu aifahm lihumu lihumeem lozitees, ta ka us 15 sokeem neredf, ja kahds preti brauz. Tadehl pastam ar weenu zaur taures pubschamu sihme jadod, lai fahrgajahs un zeku greesch.

Sauku isskату dabujahm redset us Terelas upi skatidamees, kas 1½ werstes dsiki leja schnahkdama samus uhdenus ahtra straume projam wel. Wisapfahrt kalni, weens skaihtaks par oturu, pusapaki, stabu-wihfigi, kuru augschgals ar sneegu apklahts un kuru apakscha, pee winu kahjahm, masas dseltanas pukites seed. Zif brihnischki jauks wiss tas skats, es nespehju sajit!

Wiss jaukums beidsahs, kad sahneedsahm klints-aifu Darial. Te kalni gluschi pliki — neredf ne sahrites, nedf sahda kozinu, ne ari putna, kas tur samu ligfdu buhtu

taišijis jeb weetu meklejis. Tikai retumeem reds kaħdu milsu eħrgli gaišos lidojam. Weenigu ņkaištumu patur weenumehr Tereka. Še par winu ir pahrwilfts ņkaišts dšellstiltš, tunka wišfē.

Par še tiltu pahrbraufuši, waram ņalneem ar Deemu ņazit, jo nu zekš eet lihdsens lihds pat Wladikawkašes pilšehta.

Par pašhu Wladikawkaši war teikt, ka wina ir maša ņkaišta pilšehta. Gedšihmotaji še no wišahm tautahm. Par kara laiķu pilšehta labi usplauķuse. Par wašaru dauds išbrauķ ņchurp dšihmot, jo še gaišs wešeligaks un ari dšihwe lehta. Tisliše mahrzina labas maišes maķšā 6, še tikai 3 kap., un tapat ir ar wišahm zitaħm prezeħm.

Še dauds Malakanu nometušchees. Ši tizibašekte te štipri išplahtaš zaur to, ka daudši no zitaħm tizibaħm tai peeweenojahš. Malakani, tapat ka ziti kristiti, tiz trihšweenigam Deewam, bet wini nekrista, tadeħt ka to tura par greħku, ņazidami, ka Kristus ir preekš wišeem kristits tizis un ka mehš ne-ēšot zeenigi, dabut kristibu; mums ēšot jagaida uš uguns kristibu. Ari šw. wakar-ēhdeena wineem naw tadeħt, ka wini tapat tura ņewi par nezeenigeem, Kristus meešas un ašinis baudit. Wini ne-ēhd nedš ņaka nedš zuħšas galas, peħz wezas testamentes. Šauliba ir ihša: wezaši ušleek rokas uš galwahm, šwehtidami, un jaunee apšohlahš weens otram buht uštizigi. Wini agri prezahš, jo ņaka, ka ne-ēšot labi zilweķu weenu ēšam. Wiħrišķi no 16 gadeem un ņewiškķi no 14 gadeem jau war prezetees. No Malakaneem daudši pahreet pee baptišteem, kuru ari še un Tisliše labs pulkš.

No Wladikawkašes pa dšelšzēķu es nobrauzu uš Stawropoli, kur kaħdu laiķinu ušturejoš. Nu brauzu atkal uš Tisliši un tad uš Baku.

Peë uguns-peeluhdsejeem, Bakû.

Zau ilgi es fahroju apmeklet Baku, scho daschadâ sinâ jo eewehrojamu pilsehtu, un biju preeziga, kad reisi to spehju panahkt; 21. aprili es isbrauzu no Stawropoles. Mans zelsch gabja zaur Georgijewskas un Mosdokas pilsehtahm us Petrowsku, pee Kaspijas juhras. Petrowska ir weena no wisjaunafahm pilsehtahm, bet skaita jau wairak kâ 10,000 eedsihwotaju. Kugoschana un tirdsneeziba ir padarijuschas winu bagatu. Gedsihwotaji ir salasijuschees no malu malahm, no wisadahn tautahm, wiswairak is Mas-Afijas.

No Petrowskas us Baku jabrauz pa juhru. Schi brausshana man leelu preeku darija. Laiks bij jauks. Salais uhdens nepeekusdams bangojahs baltâs putâs gar kraftu, it ka juhras kehneene tur sawas baltahs sakschas wehdinatu. So tuwak nahzahm pee Baku, jo leelaks fahrstums speeda. Pate pilsehta nam smuka. Biju zitadu gaidijuse. Wina usbuhweta us smilkschu fahpahm. Nami isleekahs it ka tee kristu zits zitam us galwu. Gar pilsehtu reds muhru drupas, kas leezina, ka wina senak, kad ta wehl Persijai peedereja, bijuse apzeetinata. Weetahm reds augstus tornus, furus es par uguns-bahfahm usskatiju, bet kas wehla israhbijahs par minaretehm, fur faulei lezot mullahi (muhamedanu preesteri) eet Deewu luhgt un „tizi-gos“ us deewkalposchanu aizinat. Ir 4 tahdas minaretes. Bes tam saksaitiju ari 4 Kreewu un 2 Armeneeschu bah-nizas.

Baku pilsehtâ, tapat kâ eelsch Petrowskas, dsihwo wisu wisadi laudis. Tur reds Italeeschus, Wahzeeschus, Grusineeschus, Franzuschi, Smereteeschus, juku jukahm. Tur eet baltâ tschadrâ tinusehs Armeneete, tur dsiki aissegta Tata-reete, tur glihti gehrbtâ Giropeete. Pehz Giropeeschu wihs-

ses sahß nestees ari jau daschi Kaukasijas eedsimtneeki. Bagatafee Armeneeschi un Grusineeschi lepojahs, teikdami: „Mani behrni ir dabujuschi Europeeschu mahzibu.“

Las pirmais, ko es pilsehtâ apskatiju, ir „hana pils.“ Ir jau labi wezs nams, bet man winsch muhschigi paliks atminâ. Schis nams ir deesgan leels, tihri no akmeneem usbuhwets. Weenâ pusê daschadas bildes seenâ (muhrà) eegreestas; winas atrod daudj apbrihotaju. Gekschâ ir kambaris, kur chans teefaja sawus pawalstneekus. Kambara widû ir plata, loti dsika bedre, tagad durwim aisklahta. Bedrê — schauschallas pahrnem, to rakstot — tikuschi no-seedsneeki ar nozirstahm galwahm eekschâ mesti. Stahsta, ka no pils, pa semes apafschu, ejot zeksch lihds pat Persijai. Tsgahjuschâ gadâ 4 saldati fataisijuschees winu ismeklet, bet laikam aismaldijuschees — jo zeli tur ejot krustam schkehrstam; atpakal tee wairs naw nahkuschi.

Schim brihscham Baku wehl ir nejauka pilsehta. Gelas nebrugetas, pilditas putekku mahkoneem. Brugis sche loti dahrgs, jo akmeni jawed no tahluma. Brugeti ir tikai trotuari, lai leetus-laitâ schjeneekem buhtu kur eet. Tomehr Baku pilsehtai ir leela nahkamiba, wina war drihsjumâ tapt par otu Odesu. Tirdsneeziiba arweenu wairaf ispleschahs, eedsihwotaju skaits ahtri wairojahs. Tagad ir Baku zaur dselsszoku saweenota ar Tiflisu.

Bakû dsihwe ir deesgan preeziga; 2 reises nedelâ pilsehtas dahrsâ ir musika. Bet gais ne wisai labs. Laudis molahs ar drudsi. Us tirgusplatscha jau bij melones dabujamas, par it lehtu massu; tapat kirschas, gurki un ziti dahrsa augli, kas sche top sawesti no apfahrtejahm sahdschahm un ari no Persijas.

Kâ sinkahriga zekineeze, es apwajajos par jo wairaf eewehrojamahm weertahm schejeenes apgabalâ. Man stah-

stija par „juhvas-uguni“. — Kas tas? Waj tad juhva deg? Bij jabrauz paskatitees. Peebeedrojahs ari ziti, laiks bij jauks, skaidrs. Gesehdamees laimā. Bij kahdas 7 werstes to braukt. Kahdu gabalu pabraukuschi, jau no tahleenes eeraudstjahm kahdā weetā uhdeni nemeerigi kustamees — werdā, burbulojam un it ka putojam. Wehl tahlak pabrauzahm — redsam schur tur uhdeni leesmās degam. Wakara krehsla jau paschlaif bij nolaidusehs. Bija brihnischki jauks skats. Tumschila debefs; wehl tumschaks weegli schuhpojofsch juhvas klajums, un tur schai tumsumā burwigi dejofchas uguntinas. Pee tahdas iluminazijas, laimā lihgojotees, bijam no firdspreeka glufchi aifgrahbti. Es wehlejohs to uguni tuwaki apskatit. Peebrauzahm it tuwu. Weens matrosis bij lahpu lihds panehmis, to aifdedsinajis, eefweeda uhdeni — un azumirkli wijs uhdens ap numis pahrklahjahs ar leesminu. Bet muhsu laimā palika neaifkahrta. — Uhdens degschana isskaidrojahs zaur gahsi, kas sche is semes zaur uhdeni werd us augfchu.

Dtrā deenā es aifbrauzu us Balachanu, 12 werstes no Baku pilsehtas. Sche top nastā (semes-elja) rakta. Seme ir mihssta, tšchaugona. Jau dasch te nastu rakdams ir bagats tapis. Seme top ar fwahrhstu urbta, tad truhbu eeleaf. Gadahs, ka 2 pehdas urbjot jau nastā schaujahs us augfchu. Kahds Armeneetis, Schubows, bija nopirzis semes gabalu un lika tani pehz nastas to urbt. Bij kahdas 4 pehdas dsiki eeurbts, kad nastas struhlla ka fontans sahka us augfchu burbulot un iswerda tahdu daudsumu, ka ihšā laikā pahrklahja wišu apgabalu, 4 werstes tahlumā, ka leelu dihti. Bet nedomajeet, ka schi nastā jau tahda, kahdu to lampā lej un dedfina. Ne; wina pa preefchu top wahrita un tihrita. Preefch tam ir ihpaschas fabrikas eetaifitas. Netihrita nastā teef saukta „melnā nastā“ un maffa

2 lihdj 3 kap. mahrzina. Uri wiuu war gan dedsinat, bet ta kuhp un isdod no fewis twaiku. Ar nastas dedsinaschanu un tihrischanu darbojahs wiswairaf Perseeschi.

No Balachanas demos us Surachanu, 17 werstes no Baku pillsehtas. Surachana zaur to eewehrojama, ka sche preefsch wairaf gadeem kahdi Indeeschi nometuschees us dsihwi. Wini atnahkuschi is tahlahs Rihta-Indijas, lai waretu muhschigahs uguns turumâ buht. Tahdâs weetâs, fur nastaina seme, ja uguni peeleeft, ta deg pastahwigi. Kahda tizibas-schkira, newaredama tahdu dabas parahdischanos isskaidrot, domâ, ka tur kahds deewibas spehks, kas to dara, un tadehl scho muhschigo uguni peeluhds. Tahdi uguns-peeluhdseji bijuschchi ari minetee Indeeschi. No atnahzejeem tagad palizis wehl tikai weens weenigs — tee ziti ismiruschchi waj no Tatareem nosisti. Winsch usturahs kahdâ leelâ namâ, ar dauds istabahm. Man nepeetika ar wina nama redseschanu ween, es gribeju redset, ka winsch samus garus peeluhds. Mehs folijahm winam maksat, ja tas sawu zeremoniju muhsu preefschâ israhda. Winsch darija to bes maksas. Sawâ kambaritti pahrgehrbees, tas eenahza uguns-istabâ garôs, baltôs, ar jostu faseetôs swahrlos, foka tupeles un ar baltu schalli ap galwu. Isnahzis winsch noawa tupeles, ta ka palika basahm kahjahm, un tad attaisija schchas truhbas, kas seme stahweja, ar papihru aisbahstas. Urahwis sehrskalinu, winsch peelika pee truhbahm uguni, ta ka gaischa leesma aisdegahs. Nu winsch panehma no lahwas daschadas ar lupatahm raibi aptihtas foka lelles un tahs rokâ turedams lozijahs pret uguni un skaitija Indeeschu pahstarus. Kad tas bij padarits, winsch panehma schnori ar bonboneem un dewa mums ehst. Pateikdamees winam mehs pasneedsam naudu, kuru tas labpraht peenehma. — Sawus miromus wini neaprakuschchi, bet fadedsinajuschchi.

Preekſch tam ir ſehtâ ihpaſcha krahns, kas pee lihku ſade-
dſinaſchanas topot aiſmuhreta. Welnuſ wini noſubtijuſchi
uſ Indiju, nomiruſcho peederigeem.

Uſ pilſehtu pahrbraukuſchi, gahju apſtatit molu jeb
oſtaſ-dambi. Tur ir apakſch uhdenſ dſilkſch kanaliſ, ar ſa-
wadu maſchinu. Za wjadſigs kahdu ſadauſitu fugi ſatai-
ſiht, tad eebrauz kanalâ uſ to maſchinu, maſchina pazel
fugi uſ augſchu un eewed buhwes-namâ, fur to ſataiſiſchanu
iſdara.

Netahl no oſtaſ-dambja ir bahka, kas ſauzahſ „Sum-
prawas torniſ“. Stahta, ka tanis laiſôs, kad Baku pil-
ſehtu wehl Perſijai peedereja, ſche dſihwojis kahds bagats
chans (knaſſ). Winam bijuſe lofi ſkaiſta meita, tiſ ſkaiſta,
ka to neweena ſpalwa neſpehjuſe aprakſtit, ne weena mute
iſflawet. Nahkuſchi daudi augſti un bagati prezineeki pee
tehwa, bet ne weenam taſ taſ nedemiſ, jo — winam pa-
ſcham eekahrojees pehz taſ. Wiſch ſolijeſ to no galwas
lihdi kahjahm ar ſeltu apſchuht un wiſas winas wehleſcha-
nas peepildit, ja tiſ wina palikſhot ſchim par ſeemu (mu-
hamedaneem, ka ſinamſ, ir wairak ſeemu). Gan nabadſite
luhgufeſ, lai ſcho atlaiſhot, gan atgahdinajuſe, ka korans
(muhamedanu bible) aiſleedſot, tehwaſ ſawu meitu pre-
zet, tomehr chana auſeſ bijuſchas preekſch tam kurlaſ. Kad
ne kaſ nelihdſejis, tad meita teikuſe, ka ſchi eſot meerâ,
buhſ winam par ſeemu, bet tikai tad, kad wiſch ſchai uſ-
buhweſhot preekſch dſihwoſchanas augſtu torni, paſchâ juhr-
mali. — Chans nu tuhliſ ſaſauziſ amatneekuſ un ſtrahd-
neekuſ un liziſ knaſchi pee darba eet. Nauda netapuſe
ſchehlota. ſaunâ buhwe ka ſahlite pawafari auguſe no ſe-
meſ. Pehz neilga laiſa torniſ jau bijiſ labi augſti. Bet
jaunkundſe wehl nebijuſe meerâ; uſ ſatru peepraſiſchanu,
ta weenumehr atteikuſe: „Ne, wehl weenu taſſchu augſtaſi!“

Bet reis tomehr peenahza tas laifs, fur bija ja-atfihst, ka darbs pabeigts. Tad wina luhguse, lai atkaujot schai eeprecksch weenai paschai eet torni apfstatit. Tshws atlahwis. Wina usgahjuse wisaugstaka tashâ un tur — zaur logu islehtuse ahrâ, juhâ, sawu dwehseki Mlacham atwehledama. No ta laika schis tornis sawotees par „Zumprawas torni.“

Rahdas 4 werstes no pilsehtas ir „Wilka wahrti“. Schee wahrti ir no dabas zelti; wini fastahw is diweem klinshu stabeem, kuru galwas salikuschahs kopâ. No schejeenes loti jauks isskats us orientalischo pilsehtu, us klin-taineem kalneem un seedoschahm lejahm, un besgaligi tahlo, jako juhru, kas neapnikusi sawus putodamus wilnus ritina weenu pakal otram, it ka gribedama sawneegt skatitaja kahjas. Stundahm un deenahm es buhtu warejuse tur sehdet un raksttit, ja ween laifs buhtu to atwehlejis. Materiala newar truhkt, dabas jankumâ skatotees.

Atpakal braukdama es nehmu no Petrowskas zitu zeku, proti zaur Schuru un Wladikawfaju. Schurâ apfstatiju monumentu, kas nesen uszELTS knasam Argutinsky-Dolgoroufowam, bijuscham schejeenes kara-gubernatoram.

Baku atlikahs wehl daudj ko redset — ta ka es domaju wehl rei to apmeklet.

Wahzu kolonijas gruhntumi un kara-breesmas. *) **Atnahkschana.**

Preesch 60 un wairak gadeem atpakal Wirtembergas walsti, Wahzsemê, zehlahs leelas jufschanas starp laudim. Wineem tapa wezahs, mihlahs dseesmu-grahmatinas atnemtas un jaunâs usspeestas. Wezischî, ar lihdschinigahm kopâ

*) Tagad, fur daschi Wahzu kolonisti fahkuschi Kreewiju atstahst un tad pehz daschadeem peedsihwoteem gruhntumeem sweschâs semes atkal greeschahs atpakal, mehsh domajam, schis stahsts nebuhs bes intrefes.

usauguschi un ar tahm, ta fakot, pilnigi saauguschi, tureja par apgrehziibu, tagad scho dahrgo mantu atmest un jaunu, wehl nepasihstamu peenemt. Wini tureja semi par tahm aitam, kuru gans fnausch un kurahm plehsigi wilki draud usbrukt. Tadehl wini nodomaja atstahht sahlainas ganibas un dotees projam, us semi, kur waretu sawam Deewam kalpot pehz eeraduma. Par tahdu semi wini usskatija Kreewiju.

Wini eefneedsa Kreewu waldbai luhgumu un dabuja no Keisera Aleksandra I. atwehleschanu, nomestees Kreewija.

Pirmais pulks, kas zela dewahs, fastahweja is wairak ne ka 30 familijahm. Zelotaji atstahja dsinteni septembri 1816. gada. Wini nobrauzja pa Donawas upi lihds Is mailas pilsehtai un dewahs no tureenes pa semes-zeku tahlak. Tee nonahza Odesa gluschi nowahrguschi un pa dalai faslimuschu un tadehl kahdu laiku palika eefsch kolonijas Gros-Lihbentahles. Bet kad winu prahts nesahs ihpafchi us wihna-kopschanu, tad waldbai teem lika eet us Grusiju, ais Kaukasa kalneem. Wasara wini nu dewahs no jauna zela un, weenu gadu pehz iseeschanas is tehwijas, tee nonahza Tiflise. Tur wineem tapa weeta eerahdita pee Zora-upes, loti augliga widuzi, kur brangi isdodahs labiba, wihns un wisadi foku augki, ka: firsiki, pluhmes, mandeles u. z. Ar neissakamu preeku wini eewillahs sawa jaunā dsintene. Zihīgi tee sahka semi koft un ehkas buhwet. Samu koloniju tee nosauza par Mariensfeldi.

Kad Wahzsemē ta wehsts ispaudahs, ka schim pirmam pulkam labi isdeweēs un kahdu bagatu peemihni tas atradis, tad iszehlahs wisur leela kusteschanahs. Tikai no projam-eeschanas ween runaja. Saradahs kahdas 1400 familijas, kas bija gatawas us Kreewusemi eet un kas ari teescham aprili 1817. gada no Ulmes zela dewahs. Bet

ahu! ſchi zelofchana nebeidsahs wis tik laimigi kà pirmaja. Daudſi nepaneſa brauffchannu tik kahrſtâ gaiſâ uſ laiwahm, pee ſauſa, maitajuſchas ehdeena. So tahlaki, jo gruhtaki. Daſchi jau ſahka ſaſlimt, radahs ſehrgas — laudis mira un bira ka lapas no kofeem. Zik waimanu pehz palihdſibas, zik nopuhtu netapa ſchinis behdâs uſ debesim ſubtitas, zik aſaru tezinatas — tas tik weenigam Deewam ſinams. Zik behrni nepalika weeni, ka nolauſti ſarini, zik atraitnu ar maſineem, neſinadami, kurrp greeſtees! Wairak kà puſe bij kapâ gul-diti. Bija atlikuſchas wehl tikai 600 familijas. Daudſi jau neuſdroſchinajahs wairs tahlak braukt; tee palika Ungaru ſemê. Ziti nobrauza lihds Ddefai un tur palika pilſehtas tuwumâ. Daka no ſcheem uſbuhweja koloniju Hofnungſtahli. Bet leelaka daka, kahdas 300 familijas, tomehr gahja tahlak uſ Gruſſiju. Ziſliſi tee ſaſneedsa wehlu rudeni, 1818. gadâ. Wineem tapa eerahdits kahds zeems, kur daudſ ehkas ſtahweja tuſkſchas. Bet kahdas ehkas? — Semê eeraktas buhdinas, beſ logeem; tikai juntâ atradahs zaurums, kur duhmeem iſeet. Durwis bij weenumehr wakâ jatur, lai deenas gaiſma eetaptu. Lopi dſihwoja kopâ ar zilwekeem. Iwais neſturams. — Bet tomehr tee wareja laimigi ſauktees, kas jel tahdus dſihwoklus dabuja. Daſchi palika beſ pajumta, kaili, uſ lauſa, ſliktaki ne putni. Schee greeſahs atpakal uſ Ziſliſi un ar ubagoſchannu luktoja no bada nahwes glahbtees. — Bet pehz neilga laika ari wineem eerahdija ſemi.

Gan nu buhtu jadoma, ka wiſas behdas beigtas. Bet ne ka! Strihdis, eenaidis, duſmas, kildas beſ gala waldija winu ſtarpâ. Kur lai greeſchahs, beſ gana, beſ baſnizas, beſ prahtiga zilweka, kas winu ſtrihdus buhtu warejis iſſchirt, iſlihdsinaht! Par laimi Ziſliſe eeradahs diwi Baſeles miſionari, Jaremba un Diedrichs, kas bija nodomaju-

ſchi Muhamedaneem preezas-mahzibu paſludinat. Bet Liſe wini tapa uſmanigi dariti uſ nelaimigeem Wahzeſcheem, kaſ ka lopini beſ tizibaſ un beſ Deewa atſiſchanaſ dſiſwoja. Diedrichſ tad ari apnehmahſ pee wineem noeet. Bet kaſd winſch negribeja ſche paſtahwigi palikt, tad rakſtija uſ Baſeli pehſ zita mahzitaja. Pa tam winſch teem eezehla teefu, ta ſauzamo Schulzen-Amt, iſ 6 wihreem. Schi teefa ari bij kolonijaſ walde un waldija wiſaſ zitâſ leetâſ un wajadſibaſ.

Bet pehſ Diedricha aiſeeſchanaſ wini atkaſ palika beſ gana, kaſ winuſ buhtu warejiſ pamahzit un teem Deewa wahrduſ ſludinat. Te radahſ kaſhda ſeewa, ar wahrduſ Katrine, kaſ nu laudiſ ſwehtdeenahm pulzinaja uſ lauka un tur teem ſprediki nolajiſja un liſa dſeeſmaſ dſeedaht. Pehſ deewkaſpoſchanaſ wina liſa kaſtram ſwehret, ka „dſiſwos godigi, kops ſemi un zil ſpehdami weenſ otram paliſhdſeſh.“ Tad liſa wina ſemi, pehſ kaſtra koloniſta darba-ſpehka, iſdalit un norobeſchot, lai nebuhtu nekahda eemeſla ſtriſhde-teeſ. Ta waldija ſeewa. — Katrine nomira driſiſ pehſ jaunâ mahzitaja (J. B. Saltet) atbrauſchanaſ, 1824. gadâ. Winai par peemiru noſauza to zeemu, kuru uſ winâſ eerahdiſchanaſ ſahka buhwet, par Katrinenſeldi.

Katrinenſelde, ap kuru maſ ſtahtſ groſahſ, atro- nahſ kaſhdaſ 60 werſteſ pret deenwideem no Liſliſeſ. Winâ ſchim briſſſcham ir 95 ſaimneeziſbaſ. Schiſ zeemſ ir taſ jaukaſaiſ, ko ween ſchini apgabalâ eſmu redſejuſe. Wiſ- apſahrt jauki augſti kaſni, kaſ zeemu apſahrga; ſtarp kaſ- neem dſilaſ lejaſ, ar ſiltu, preeſſch wiſhna jo derigu gaiſu. Ghkaſ ſtahw kaſhdu pakahpeenu augſtaſ neka wiſhna dahriſi. Seme loti trekna un augliga — gandriſiſ nemaſ netop ſuhdota. Zeemâ eebrauzot ſtahw jauka baſniza taiſni preti. Uſ maſa tirguſ-plaſtſcha redſi kaſhduſ Tataruſ, kaſ

šamas prezēs peedahwa. Ģelas bruġetas un apdehštitas jau-
teem akaziju kofeem. Nami neleeli, bet glihti. Ir ari
weefniza preefšch zelineeku usnemšchanas. Ģar zeemu tek
burbulodama Mušchawer-upe, kurai ūche treju ūdmalu rati
jagreesch.

Ušbruššana.

Ģulija mehneši 1826. gadā Ģrušijas prowincei ušbruka
kaħds Perseefschu kara-pulks, it peepeschi, ka to neweens ne-
bij gaidijis; jo wehl ne ilgi preefšch tam bij ġeneralis krafs
Mentschikows ūhtijis uš Ģersijas galwas-pilsehtu Tehrani
ar dahrgahm dahwanahm, lai pawehštitu, ka pehž keisara
Aleksandra I. nahwes ir wina brahliš Nikolajs waldibas
krehflu eenehmis un ka jaunais keisars wehlotees ar Ģer-
sijas ūchachu dšihwot meerā. Perseefšchi tahdu meera-mekle-
šchanu uškatija par wahjibu un nošpreeda, peepeschi ūahht
karu, eekam Kreewijas jaunais waldneeks uš to ūataiūjees.
Ģebruzeji peerunaja Ģrušijā dšihwodamus Tatarus, lai tee,
praweefschu Muhameda wahrda, palihdšot tos kristigus ūu-
nus aplaut. Tee ūazehlahš lihds ar ziteem Muhamedanee-
ūheem. Kristito breešmas bij leelas; kas ūpehja, behga uš
augšteem kalneem, mešchōs; ziti mekleja patwehřmi ūchu-
ūchas pilsehta.

Tahš bija behdigas deenas preefšch Wahzeefschu koloni-
šteem, kas Ģrušijā dšihwoja. Tatari bij winu tumakee kai-
mini wisapfahrt; ūheem bij zekšch jatihra un jaūagatawo
preefšch Perseefschu kara-ūpehka. Domehr starp wineem atra-
dahš ari dascha ūchehřirdiga dwehsele. Kaħds Tatars Anen-
feldeš zeemam paūinoja, ka ir nodomats winam ušbrukt.
Kolonisti nakti eejuhdja ūirgus un, ušfraudami ko waredami,
behga uš Ģifliūi.

Bet ne tà bija nospreests Katrinenfeldes zeemam. Ari ſchis bija pafinots no kahda weza Tataru par draudofchahm breeſmahm. Koloniſti noſpreeda behgt uſ kahdu droſchaku weetu, ihpaſchi uſ Eliſabettahli. Steigſchus kahdas grabaſchas ſakehrdami tee demahs projam. Bet zekâ gubernas waldiba toſ aptureja un lika greeſtees atpakal, jo ik katram kreetnam pawalſtneekam wajagot palihdſet ſawu ſemi apſahrgat, bet newis zaur projam behgſcham eenaidneekam wahrtus atwehrt. Ne ko darit! Koloniſteem bij jaeet atpakal. Tee dabuja 12 ſaldatus, kas lai wineem palihdſetu eenaidneekem uſbruſſcham atraidit.

Wehl tanî paſchâ wakarâ, kad wini pahrnahza atpakal uſ ſawu zeemu, tee dabuja ſinu, ka eenaidneeks klahſt. Kahds Tatarſ noſaga ſirgu un tapa nokehrts. Pee iſklaſſchinafchannas winſch iſteiza, ka wiſaplahrt ſapulzejotees eenaidneeki; tadehl, ja gribot glahbtees, lai behgot. Un teefcham ari daſchi klufinam atſtahja zeemu un behga uſ kahdu 3 werſtes no zeema atſtahwoſchu augſtu kalnu, no kura wiſſ apgabals un ari Katrinenfeldes zeems pahrfkatams.

14. auguſtâ it agri no rihta, kad wiſi wehl dſikâ meegâ guleja, zeema tuwumâ uſ reiſi iſdſirda rihbeſcham, dimdeſcham, ſirgu ſweegſcham un zilweku klegſcham. Trokſnis atrada atbaſſi klufa zeemâ. Baſnizas pulkſteens ſahka ſwanit. Gedſihwotaji, no meega uſtrauzeti, iſbailes neſinaja kur ſkreet, ko eefahſt. Duſſchu neſaudeja tifai tee 12 ſaldati. Wini ſlepeni noſtahjabs pee upes aij fruhmeem. Genaidneeku bars, kahdi 700 zilweku, tuwojahs. Kahds Kreemu ſaldats, labi nomehrkejis, ſpeeſch ſlintes gaili un eenaidneeku wirſneeks nogahſchahs no ſirga. Nu ari ziti ſahſ ugunainahs bites eenaidneeku rindâs laiſt. Bet eenaidneeki neſatruhkſtahs wiſ, un mahzabs jo ſirdigati wirſu ſchahwejeem. Winu wiſai leelam ſkaitam Kreemu maſais

pulzinsch nespehja atturetees. Ichetri saldati kriht; atlitufchee astonei atkabhjahs atpakal lihds basnizai us tirgus-plazi. Wehl kriht septini duhschigi kaujotees. Paleek tikai weens weenigs. Kurdi un Tatari to no wifahm pufehm aplenkufchi usaizina padotees. Winsch no tam negrib ne ka dsirdet un firdigi atkaudamees wehl kahdus 3 eenaidneekus pagahsch, lihds beidsot, no 6 lodehm trahpits, pats famu dsihwibu islaisch. Kritufcho eeuidneeku skaits bij 85.

Ku, kur kolonistu apfahrgataji bij pagulditi, nu tif fahfahs winu ihstahs breefmas. Usbruzejeem pretineeku wairs nebija. Tee fita durwis un logus un lausahs namos eefschâ; kas no eemitneekem behga, tapa noschauts jeb us teem zirta sobineem, duhra pihkeem waj rihdija asins-fahrigem funeem. Kahds skolotajs, ar wahrdu Werners, wehl jauns wihrs, bijis paslehpees. Regantneeki to atradufchi un ar pihki pazehlfufchi gaisâ; teem bijufchi gahrdis smeekli redsot, ka nabags lozijeos ka tahrps. Las rahdijis us firdi, lai jel tur durot, ka waretu drihsak nomirt, bet tee sadurftijufchi tikai rokas un kahjas un tad atstahjufchi asinis gulofchu. Kas netika nokauts, tapa sawangots. Daudsi buhtu warbuht warejufchi glahbtees, bet tai behdu briedi, bes apdoma, skrehjufchi famas seewas, mahtes, behrnus glahbt un tapufchi ta nu paschi zeeti fanemti waj nokauti. Tee, kas krumos paslehpufchees, tikufchi no funeem usofschkereti un saplehsti.

Somehr nokautee bij wehl tee laimigakee. Kas spehj aprakftit tahs mokas, isbailes un breefmas to nelaimigo, kas krita mangiba! Gareem strikeem tee tapa faseeti weens pee otra un tad weenâ barâ ar lopeem dsihiti. Drehbes tapa isgehrbtas, atlikahs tikai krellis, kas winu meefas apklahja; daudseem ari to paschu noplehsa. Wezus, kas nespehja lihds eet, nogehrba failus un noduhra, meefas at-

stahdami tur pat gulam. Behrmus fahesja pa dimeem kopâ un pahrmeta par firgeem, ta ka tee gar abahm pusehm kâ-rajahs ka fulites. Saunas mahtes ar maseem behrneem tapa us firgeem zeltas; bet ja behrni pahraf brehza, tad tos noduhra preeksch mahtes azihm, jeb pakehra ais kahjahm un aissweeda projam. Schee negantneeki nesinaja neds schehluma, neds fauna. Kas ween wineem eefahrojahs, to darija un laupija. Mahzitaja Salteta basnizas-grahmata stahm eerakstits: „Weena mihliga mahfa eeksch Kristus, ar wahrdu Rosine Biglinmaier, 22 gadus weza, staltu augumu, skaisiteem waigeem un gareem mateem, loti eekarsoja schos negantneekus. To faheruschhi wini ar saldeem, mihleem wahrdeem gribeja us firga zelt. Bet wina, ar wisu spehlu zihnidamahs un raudamahs, isspruka winu rokahm. Te ka uguns eedegahs winu azis par skaisstahs mantas pasau-deschanu un weens no teem pakehris plinti isschahwa us behgdamo meitu. Lode eurbahs winas krusstâ. Rangoda-mahs ka tahrps nelaimiga guleja sawâs afinis, kamehr islaida garu un nogahja winâ pasaulê pee sawa dwehseles bruhtgana.

Bet starp tik breefmigahm negantibahm Deewa roka daschu ir ari redsami fargajuse. Tâ kahds wihrs, ar wahrdu Wagner, par sawu isglahbschanu stahsta tâ:

„Mehs domajahm, ka jau pastara deena klah. Nih-beschana, krahkschana un schmahkschana, ka kad elles wahrtri buhtu wakâ. Putekku mahfoni kâ duhmi pahrklahja wisu zeemu. Te schahweens — logu ruhts noschkindahs — lode bij behrnu istabâ eekrehjuse. Mana seewa, attaisijuse behrnu-istabas durwis, pahrbijusehs kleebs: „Welns ir ahrâ un skatahs pa logu eekschâ.“ „Ne welns, bet tuhstots welnu ir ahrâ!“ atbildu es, pamanidams us eelas eenaidneeku baru, un redsedams, ka daschi jau taifahs nahkt eekschâ. „Luhgsim

nu Deemu; tagad ir beigts ar grehžigo pašauli!" Mehs nokritahm us zeķeem; muhsu behrni lihds. Tani pašchā brihdi atwehrahs durwis un istaba pildijahs breefnigeem wihreem. Mehs, us teem nemaš neluhkodamees, luhdsam jo firsnigi Deemu: „Ak kungs, apschehlojatees par mums!“ Kahds no eenahzejeem pazehla šawu sobenu pahr muhsu galwahn. Behdejā issamishanā es issauzu rofas šalifdams: „Kungs, taws prahts lai noteek!“ Te, ka no debesim šuh-tits, eenahza weens nullah (Muhamedaneeschu preesteris); tas issauza: „Neaisteezeet šcheem neweena matina, jo tee runa ar Deemu!“ Rasbaineeki atstahja muhs meerā. Bet nu klupa par muhsu mantibu; lausa škapjus un šķēirstus un nehma šo ween atrada. Kahds Kurds gribeja ari manu meitinu lihds nemt; bet mana šeewa apķehra behrnu, it ka to šahrgadama, un atkal tas nullah muhs isglaħba. Kad wini aišgahja, mehs ar išbailehm eeraudsijahm, ka ešam išpostiti škaidri no wiša. Bet mehs warejahm wehl Deewam pateiktees, kas muhs dšihwus ušturejis, jo šam gan dšihwiba naw miħla!

Daschi bij glahbušchees upē eeliħdami; tur wini, lihds šaklam uhdeni šahwedami, bij gaidijuschi, šamehr laupitaji aišgahja. Uš tahdu wiħši ari šahds tehws isglaħbis šawu behrninu, to uhdeni uš rošahm aukledams. Par šcho laiku Kurdi wina jaunu šewinu aišweduschi garam, wina širds gribejuse waj pušchu plihst; bet eedomajees, ka nešpehgot winaj lihdsē, palizis klusu, lai jel wišmasakais šawu auklejamu no nahwes breefmahm iššargatu.

Dascheem pa ehrišškeem leenot un šlapstotees un ar šuneem laujotees, bij drehbes un lozekki gluschi šaplošiti un weenās ašinīs. Tomehr tos wareja wehl išahrstet.

Gešahmā domaja, ka nu zeems gluschi beš eedšihwo-tajeem palizis, ka laikam maš ween wairs šahds dšihws

buhš, ja ne wangibâ ašwestš. Bet kad wiſi iſklibuſchee un paſlehpufchees, pehž eenaidneeka aiſeeſchanas, atkal ſa-
laſijahš, iſrahdijahš, ka wehl tomehr kaħdi 250 bij ſamu
dſihwibu glaħbuſchi.

Uſaru zeliſch.

Uſ pulkſteens 11 no rihta eenaidneeki bij ſamu lau-
piſchanas darbu beigufchi un taiſijahš uſ projahm-eeſchanu.
Wehl ſche un te redjeja kaħdu koloniſtu ſamu ſirgu pee
mahjaš durwim pawadâ turam, kamehr eenaidneeki tam uſ-
krahwa maiuſ, peebahtuſ ar wiſadu laupitu mantibu.
Ro newareja lihđsnemt, tapa iſnihzinats. Gultu peħlas
un ſpilweni tapa uſgreeſti un gaiſâ iſputinati; trauki ſa-
dauſiti. — Beidsot wiſi laupitaji un laupitee ir kopâ, lai
waretu projam doteeš. Wangineeki dabuja muħju rokâ, lai
lopuſ dſen. Kaš neſpehž lihđſ eet, waj buhtu zilwekš, waj
loſš, top nodurkš.

Kad taš padaritš, tad wiſš bars ar ſteigſchanu ween
dodahš zelâ, un tâ eet deen un naht, ka put ween, jo bi-
jahš, ka Kreemi toš nepanaħtu. Taš netika wehrâ lihtš,
ka zilweki un lopi pee tam nogura. Tadeħl wiſi bij pree-
zigi, kad otrâ rihtâ ſašneedſa robefchu.

Bet preekſch weenas dakaš ſchiš preekš driħſi pahr-
wertahš wiſu leelaſâš behdâš. So nu eeſahkaš laupijuma
dalifchana. Wiħri no ſeewahm, behrni no wezakeem tapa
ſchħirti. Weenu dalu aiſweda uſ Perſiju, otu uſ Turziju.
Kaš ſchħirſchanoš no miħleem ir peedſihwojſš, taš ſinahš,
zil gruħti to pazeeſt. Bet zil jo gruħtati wajaga buht ap
ħirdi tad, kad ſinam, ka ſchħirſchanahš noteek uſ muħſchu,
uſ neſinamu, bet droħſchu behdu-lihtena neſchamu! taš naw
apraħtamaš, bet tiſ juħtamaš.

Teem, furus us Persiju aismeda, zelâ ne wisai leeli grubtumi bij japeedfihwo, jo bij nodomats, tos us tirgu pahrdot, un tadehl teem nelika ne falkt, ne flahpt, lai nepasaudetu famus spehkus un labu isskату. Zitads liktens bij teem, furus us Turziju aismeda. Pawisam nezilweziga apeeschanahs wineem bij japanes. Dimu deenu laika tee nedabuja ne maises kumosina, neds uhdens lahsites. Mehles, tik ilgi neapflapinatas, no kahrstuma faprehgajuschas. No gurdenuma lautini krita pee semes, bet tifa pahtagahm atkal ustrenkti kahjas und atgahdinati, ka moku zelsch wehl ne buht naw beidses. Weeglaki bij panesams wehsais gais, kad wini nonahza kalnds. Bet sche nu rodahs zitas mofas — wineem bij plikahm kahjahm jaeet pa sneegu, jo, ka finams, us augsteem kalneem ari wasara sneegs un le dus nekubst.

La arweenu tahlaf ejot, reisi wajadseja ari pascheem dsinejeem apfust. Kahda eeleja, kalnu widu, nonahkuschchi tee nometahs lehgeri, lai waretu atpuhstees. Drihschi guleja wisi dsika meega. Wangineeki scho brihdi jau sen gaidija. Kam ween jel zil wehl spehka bij, nu behdsa — kur? to paschi nesinaja. Wini behdsa bes kahda apdoma, isschkirti, katrs us sawu roku, jo katram ruhpejahs tik pascha dsihwiba. Bija jaissteef bes ehdeena un dschreena. Drehbes un meesas no aseem ehrschkeem bij faplehstas un weenas asinis. Kahjas, pa zeetahm klintihm ejot, sapampa. To mehr tee neapnikuschchi steidsahs projam, un teescham daschi ari fasnedsa atkal sawu mahju. Bet loti nedaudsi greesahs atpakal, tee ziti tapa plehsigeem swehreem par baribu, waj nomira bada, waj ari krita atkal Turku rokas, kur winu liktens nu jo breehmigaks bija. Wihreeschi tapa pahrdoti par wehrgeem; seeweeshchi pa leelakai dakai nahza Turku

haremôs (seewn-namôs); behrni isflihda fchur un tur un usauga par Turkeem.

Par peeminu pahrzeestahm breefmahm top nu Katrinensfeldê if gadus 14. augusta deenâ, furâ usbruffschana notifa, ka leelakee fwehtki fwineta. Basnizastungs tad lasa preefschâ par wisahm mokahm, ko zeetuschi, ka ari par dwehselehm, kas bojâ gabjuschas.

Swefschâ semê.

Been. lasitajus es luhdsu, man atkaut tagad fahdus stabstus preefschâ zelt, furus es usfraktijuse pehz pahrnahzeju sinojumeem, kâ wineem swefschâ semê klahjees.

Anna Marija Widmaier. Schi atraitne wehl tagad dsihwo eefsch Katrinensfeldes. Wina bij apprezeta kolonistam Jakobam Widmaier. Winu lauliba bij swehrtita ar trim behrneem: diwi dehleem un weenu meitu; pehdeja bij wehl sihdama. — Usbruffschunas deenâ Anna Marija tapa no sawa mihlota wihra fchirta un ar ziteem kopâ us tahlu wehrgu semi aiswesta. Behrnus winai atwehleja lihdsnemt. Weenu peefehja winai preefschâ, otu pakalâ us sirga; pate ar sihdamo sehdeja widû. Scho sawu behrnu dehl wina bija gatawa wifas gruhrtibas panest.

Gadijahs fahds bagats Kurdu knass, kas gribeja Annas Marijas wezako dehleenu Jakobu pirkt. To nopirzis, winsch taifijahs projam eet. Te metahs behrna mahte Kurdam pee fahjahm un luhdsa, jel apschehlotees par scho un schahs ziteem behrneem un schos ari pirkt; schi buhschot is pateizibas winam kalpot, zil un fur ween spehschot. Kurds winas luhgschanu paklausija. Winsch dewa tai to wahrdu „Selbe“. Tai nu wajadseja knasam un wina baram eet lihds no weenas weetas us otu, zaur farstahm lejahm un

par augsteem kalneem. Anna Marija stahsta, ka schis bars
isliizes ka kahds fiseni bars, tur apmetees, tur wisu nopo-
stijis, tà ka ne kas wairs neatlizis, kà tik melna seme.

Behz triju deenu zeloschanas no Chojas pilsehtas, Kurds
nometahs us dsihwi Urmiah-esera seemeku-wakara pusè.
Tur Anna Marija zaur manigu deenestu un weiklibu ee-
mantoja sawa kunga ustizibu tà, ka tas winu eezehla par
usraudsitaju par wisu sawu prowisiju, ka; milteem, rihfu,
rosinehm, sweestu, seeru u. z. Kaut nu gan winai un wi-
nas behrneem us tahdu wihsi netrukka neds ehdamà, neds
dseramà, un ari drehbju bija deesgan, tad tomehr wina
nebija meerà; wina weenumehr raudaja, domajot us sawu
laulatu draugu tahlumà un us ziteem peederigeem. Kad
Kurds redseja to ta sehrojamees, tas waizaja brihnodamees:
„Selbe, kamdeht tu raudi? Lew wijs rokà, kas ween wa-
jadfigs. Kaila tu atnahzi manà namà; tagad temi fedf
brangs apgehrbs!“ — Wina atbildeja: „Bet kas padarija
mani failu, nabagu? waj ne tawi paschi laudis? Man bija
nams, wihrs un wihna-dahrfs, es dsihwoju labaki ne ka tu.
Kungs, es sehdeju us krehfleem un ehdu pee apflahta galda,
no schkihweem, ar karotehm, nascheem un gafelehm, un ne
wis ar pirksteem, ka tu!“ — Wisi smehjahs par winas
tahdu runu, tee tureja winu par neprachtigu, kas laimè
sehdedama wehl muldot par wezu dsihwi.

Kahdu reisi, kad Kurds bij sawu lauschu starpà un
ari Selbe bij tur klast, tad winsch us Selbi greesees teiza:
„Selbe, tu esi mana labà rokà. Tagad klausji, ko es tem
fazischu: Peenem Muhamedaneeschu tizibu un ismeklejees is
scha pulka sew wihru, kahdu tik wehlees; par labu deene-
schanu es doschu tew namu!“ Tad eekarsejahs winas asinis
un tà knasa preekchà nostahjusehs, wiseem par isbrihnischa-
nos, fazija: „Kungs, tu fini tamus laudis, sulainus un

Kalpus! Waj wari tu jel us weenu no wineem palaistees! Waj naw wisi sagti, ta ka wahrnas, kas tew no blodas to labako kumofinu luhko noraut! Un tagad tu gribi, lai ari es tahda paleeku un sogu ka wahrna! Sche ir tawas atflehgas, nem un dod tahs, kam gribi! Es winas wairs nepatureschu, jo es palitschu nu wehl flitaka, ne ka ta flitaka no tawahm kalponehm! — Kas notifa? Kurds atdewa winai atkal tahs atflehgas, zeefchi apsolidamees, ne kad wairs ar minu tahdu runu newest, un ari ziteem jo stingri peefodinaja, ka wineem buhs Selbi klausit us mata un to godaht.

Kurda dehls apprezeja kahdu Turku pascha meitu, un Selbe tapa nu ari schai un wisam winas namam par usraudsitaju eezelta. Scho jauno gaspafchu un winas skaisstumu, Anna Marija newar beigt usflawet. Winai wadjsejis to west us pirti; tur ta puschkofusehs dargahm pehrlehm, dimanta afmineem un selta fehdehm — „af, zik skaissta wina tad bija!“ issauza Anna Marija to stahstidama.

Pehz ne ilga laika jaunahs kundses wihrs stipri skaslima. Wina luhdja Selbi, lai jelle apschelojotees un luhdsot sawu Deemu, ka tas atdotu winas mihkam wihram atkal weselibu. Ari wezais Kurds greefahs pee winas ar tahdu paschu luhgunu, apsolidams winai un winas behrneem brihwibu, ja scha dehls tapschot wesels. Tas bija us wafaru. Wisu nakti wina us plifeem zekeem luhguse Deemu, minu paklausit un flimneekam nahwi nowehrst. — Dtra rihta, kad wina eegahjuse pee flimneeka, tas jau prafijis ehst, un pehz kahdahm deenahm bijis pawisam isweselojees. — Selbe nu weenumehr gaidija, kad wezais Kurds tai brihwibu dos; bet kad tas nenotifa, tad wina tam atgahdinaja doto apsolijumu. Tas tomehr negribeja no winas atlaischanas neka dsirdet. Tad Selbe lika preefscha,

ka winsch nepareisi darot un ka Deems tos breefmigi sodot, kas sawus lahstus (apfolijumus) pahrkahpjot. Wezis lihahs pahrllezinatees: winsch dahwaja Selbei un winas behrneem brihwibu, un lai tee jo droschaki waretu nonahkt pee sawejeem, winsch aisbrauza pats us Choju, isklauschinat, ka tas wislabak isdarams. Selbe tapa tad ar behrneem us Tabrisu fuhstita un tur Kreemu Konsulam nodota, kas tad gahdaja, ka wini wisi laimigi us Grimani un no turēenes us mahjahm nonahza.

Neweens, ari Annas Marijas wihrs, negribeja tizet sawahm azim, to pehz trim gadeem atkal Katrinenfeldē wefelu un fweiku eeraugot. Wisi steidsahs Deewa namā, pateiktees par tif schehligu isglahbschamu tam augstam Debefu Tehwam.

Tahlak Anna Marija stahsta, ka labu laiku pehz winas atlaischanas is wehrdsibas kahdu deenu Katrinenfeldē atjahjuschi pasihstami augsti Kurdi un scho apmellejuschi. Kad schi tos nu atsehadinajufe pee apklahta galda un us to labako usnehmuse, tad waizajufe: „Nu, waj esmu melojufe, ka man sche ir labaka dshwe ne ka tur pee jums? — Tee atteikuschi: „Ja, pee Allah, Selbe, tu esi taisnibu runajufe!“

Anna Fichtner, Barbara Müller un Kromer. Winas tapat ka zitas, tapa aiswestas wangibā un pahrdotas. Winu Rungi bij trihs bagati Turki Konstantinopelē. Pirmā laikā winas tapa haremōs stipri afsahrgatas, bet pehz kahdeem pahri gadeem, kad tahs rahdijahs ar sawu likteni pilnigi meerā un jau apraduschas, tad dabuja atklauju, pa reisjahm ari pastaigatees pa pilsehtas eelahm un sawas draudsenes apmeklet. Tahdōs brihschōs, kopā sanahkuschas, winas tad ari arweenu nopeetnaf sahka pahrdomat, ka waretu behgt un pee sawejeem us Kaukasiju tapt.

Anna Fichtner bij pee sawa kunga tahdu ustizibu un patišchanu eemantofufe, ka tas to par sawu pirmo seewu eezehla. Winas diwi behrni bij Turku leelafais preeks un laime. Tadehl tas ari ſcho behrnu mahti mihleja un gebrba wisdahrgafas ſihda drehbes.

Kromer nebij tik lainiga. Winai nebij behrnu; tadehl ta tapa tureta ka deenestmeita — winai bij tee grubtatee darbi namâ jastrahda.

Barbarai Müller turpreti bij par wiſahm labaf. Wina bija ta mihlaka ſeewa ſawam kungam. Maſs dehlinfch, kas ſinams pehz Tehwa bij Turku wahrdu dabujis, bij abeju ſaldaka pajina. Barbara baudija leelu ustizibu un brihwibu un tapa ka uf rofahm neſata. Uri wihra mahſa, jau weziga dahma, mihleja winu ka ſawu meitu. — Tomehr wina labaf buhtu ſawâ zeemâ to grubtako darbu ſtrahdajufe, neka ſche tihra ſeltâ rotata pa tepikeem ſtaigajufe.

Schihſ trihs ſeewas uf Konſtantinopeles eelahm, bal-tâs tſchadrâs tihtas, jau daudſreis bij ſatikuſchahs un ſawu behgſchanas plahnu apſpreedufchâs. Rahds godigs Schihds bij winahm ſlepeni palihdsibu apſolijis.

Reiſi, kad Barbaras wihrs, kas bagats kugu kapteins bija, bij iſbrauzis uf juhru, wina atklahja ſawu noſlehpumu wihra mahſai. Ta ne tikai neleedsa, bet paſkubinaja uf behgſchanu un dewa uf zelu ſawu talismanu*) un naudu. Pee tam wezene apſolijahs winu preeſch ſawas nahwes wehl kahdu reiſi Kaukaſijâ apmeklet.

Ta tad Barbara kahdâ wehlâ wakarâ, dſiki eetihata, igahja no mahjas, uſmekleja Annu Fichtner un Kromer

*) Talismanſ ir burwigs lihdselis pret wiſadahm breeſmahnt un ne reti paſtahw iſ kahdahm peeminas leetahm, ka: ſelta kappeli jeb wahzeſti, kaſ pee kaſſa top neſats.

un tad wiſas trihs dewahs projam. Fichtner bij ari behrnu lihdspanehmufe. Natti palaida pee mineta Schihda. Otrâ rihtâ agri Schihds apgahdaja tahm laimw un ruhpejahs par winu pahrweſchanu uſ Boſpora otru malu. No eeſahkuma winas wehl bijuſchahs no pakaldſinejeem, tadehl eelihduſchas kahdâ alâ un tur dimi deenas uſturejuſchahs. Tad gahjuſchas tahlaf. Ze peenahkuſchas pee platas upes, fur ne tilta, nedſ kahdas laimwas. No nu darit, waj atpakal dotees, waj ſihzinatees? Tomehr labal gals, ne kâ atpakal. Müller un Kromer ſakehruſchahs un gahjuſchas taiſni uhdent; Fichtner, behrnu augſti pahr galwu pazehlufe, tahm pakal. Dſilakâ weetâ uhdens pahr galwu gahjis, tomehr tikufchas laimigi otrâ malâ. (Fichtner un Müller wehl dſihwas un paſchas man to ſtahſtija.) Turku walodu praſdamas un ari Turku drehbës gehrbtas, winas wiſur atrada pajunti. Tâ weenumehr tahlaf eedamas, tahs, wiſeem par leelu preeku, beidsot ſaſneedſa Katrinenfeldi.

Barbara Müller ſawu dahrgo Turku apgehrbu noſubtijufe uſ Baſeli miſiones beedribai, fur tas wehl tagad topot uſglabats par peeminu winas dſihwei ſtarp nekriftiteem. Winas bijuſchâ kunga mahſa, kâ apſolijufe, ari teeſcham to apmeklejuſe Katrinenfelde un atuejuſe dauds dahwanu. Ari dehlſ winu apmeklejis 1872. gadâ. Tas ir ari fuga ſapteinis, tapat kâ tehws. Wiſch ſabijis 4 nedekas pee mahtes un ir tagad wehl ar winu ſaraſtotees.

Webers. Tas bijis loti prahtigs un ſaderigs wihrs, pee kura wiſi greejuſchees, ja Katrinenfelde kahds ſtrihds bijis jaiſſchir. Tapat wiſch iſturejees, kad tizis Turku wangibâ. Beſ kurneſchanas lahwiſ few roſas ſeet un darijis wiſu, ko bahrgee kungi pawehlejuſchi, ar leelako meerprahtibu. Wiſch runajis ar teem ar tahdu labſirdibu, it

ka tee wina labdari un draugi buhtu bijufchi, bet ne wis spaiditaji. Tahda labfirdiba un uftiziba, ka faprotams, nepalifa ne-eewehrota. Kad Perseefchu kronprintscha dehls, Machmets-Mirfa, mefleja uftizamu fulaini, tad winam Webers tapa eeteifts. Kronprinzis winam fmeedamees fazijs: „Man ir dauds stahstits no tawas labfirdibas un uftizibas; est jo projam tahds ari manâ deenestâ!“ — Webers to ari apfolijees darit, un winam bijufe loti laba dshwe. Bet tikai ihfu laiku winsch bija pee scha godiga printscha. Perseefcheem bija karsch ar Kreewiju. Tee ar leelahm zeribahm dewahs us Kreewu robeschahm. Katram kara-wihram bij strikis lihds, ar fo wangineefus faset. Kâ wineem nebij jazerè us labu sekmi, jo teem bij lihds 50,000, un Kreeweem tikai kahdi 10,000 kara-wihru pee robeschahm fapulzeti. Perseefchus wadija pasihstams waronis, kronprinzis Abos-Mirfa; Kreeweem par wadoni bij dots kahds wehl mas pasihstams generals, Paskewitschs, kas tikai preefsch kahdahm deenahm us Kaukasiju bij atfuh-tits. — 13. septembri 1826. gadâ abi kara-spehki saduh-rahs Zelisawetpoles tumumâ. Gefahkumâ Perseefcheem smaidija laime un tee atstuhma Kreewus kahdu gabalu atpakal. Bet Paskewitsch atfahpdamees eenehma tahdu weetu, ka wehjsch duhmus dsina eenaidneefkeem taisni gihmi, tâ ka tee wairs zita neredseja, ka tik fawejos krihtam; us kureeni jamehrke, to wini nesinaja. Tâ tad nahzahs, ka Perseefchu leelais kara-spehks tapa gluschi fakauts. Lauks, us kura kauja notika, bij ka apsehts ar lihkeem, zepurehm, kinschaleem (duntscheem), strikeem un zitahm leetahm. Starp krituscheem bija ari kronprintscha dehls Machmets-Mirfa. Kad Abas-Mirfa scho behdigu wehsti dabuja, tad winsch fuh-tija Weberi us Kreewu legeri, lai isluhdjahs wina dehla lihki un lai to pahrwed us Persiju. Tas tad ari

notika un Webers par tahdu usiizigu deenestu dabuja samu brihwibu.

Atkriteja. 1833. gadā is Bahzijas tapa kahds kungs kura wahrdu nedabuja sinat, us Turziju suhtits ar leelu sumu naudas, lai ispirktu wifus Bahzeeschus, kas Turku wehrdsiba smok. Winsch jau dauds bij atpirzis, te winam Konstantinopelē tapa wehl kahds nams rahdits, kur pee kahda bega (knasa) esot weena Bahzeete par wehrdseni. Begs atbildejis: Man ir gan kahda Bahzeete, ne wis par wehrdseni; wina ir mana seewa, kuru es wairak mihloju un wairak zeenu par wifahm zitahm. Wina ir tur sahle, runajeet paschi; ja wina grib Tums lihdsi eet, es neturu. Bet gan droschi sinu, ka wina pee manim paliks. Mehs mihlojam weens otu, un wina ir folijusehs ari manu tizibu peenemt. Pahtarus wina jau prot. Diwi mulla katru deenu winu mahza un luhds preeksch winas Deemu.

— Sweschais kungs, ka protams, us tahdahm isteifschanahm ween nelika nekahdu swaru, bet gribeja pats ar winas runat. Winsch eegahja leela sahle, kur wifa grihda bij apklahsta dahrgeem tepikeem; diwani bij pahrwilkti ar samtumaj tihru fihdu. Kundse fehdeja us diwanu, gehrbta smagaka fihda, puschkota ar seltu un dahrgeem akmineem; azis aissegtas pehz Turku modes; ais muguras tshetras kalpones wehdinaja leeleem wehdekteem. Genahzeis winu usrunaja: „Zeen. kundse, es esmu atnahzis Tuhš atswabinat no wehrdsibas. Safat, zif leels Tuhšu parahds, es wifu aismakfaschu!“ Bet wina atteifuse: „Es newehlos tapt atpirkta, bet palikschi ta ka es esmu. Tagad es esmu laime, nesinu ne ka no gruhsuma, truhkuma jeb zitahm raisehm. Ko lai es sagaidu mahjas! Mans wihrs, ar kuru es 6 mehneschus biju salaulata, tagad buhs zitu seewu apnehmis. Kas tad buhs mans listens tur, ka strahdat zita

namâ par deenestmeitu. Sêhe man pawisam zitadi: es tif pawehlu, un wiſs top peepildits." — San ſweſchneeks winai wehl preeſchâ lizis, lai jel apdomajot par ſawu dwehſeli, kaſ nemirſtama, un kamdehl tif daudſ dſenotees pehz nihzigahm leetahm, kuraſ ruhſa un kodes ſaehd. Bet ari to wina laiduſe par galwu. Wina atbildejuſe: „Eſ mihloju ſawu kungu un eſmu mahte no behrna, kaſ rang tur apſahrt ſkraidele!“ Tad ſweſchineeks winai wehl demis apdomat, waj wina teeſcham eeſpehſchot ſawu tizibu pahrmait pret Turku tizibu un ſawu Peſtitaju atſtumt un Wu-hamedam peekriſt? — Uſ to wina palikuſe uſ kaſdu laizinu kluſu, kamehr winas diwi mullah ſahnu-iſtabâ it dikti pahtaruſ ſkaitijuſchi. Tad wina pazehluſehſ un ſazijuſe: „Eſ ſaku Zumuſ daudſ reiſeſ pateizibu par Zuhſu publi-neem, bet Zuhſu padomus nepeenemu. Eſ eſmu ar ſtiprahm mihleſtibas ſaitehm ſeeta pee ſcha kunga un pee ſawa behrna, eſ atſaku ſawai tizibai, ſawai draudſei un wiſeem, un paleeku ſehe!“ — Nu, ko bij ſweſchajam wehl wairaf darit. Wiſch apgreesahſ un aiſgahja.

Ar to mehſ ſlehgiſim ſawu behdu-wehſtijeenu no Rat-rinenfeldes.

No Stawropoles.

Iſgahjuſchâ mehneſt (t. i. janwari 1879) biju nobrauſuſe uſ pilſehtu Maikopu (kaſdas 200 werſtes no Stawropoles, uſ Melnahſ juhras puſi) — newaru teikt, ka kaſdas leelas dariſchanas labad, bet tifai apſkatit to gabalu, jo biju dſirdejuſe, ka eſot loti augligſ. Nebija taiſniba, gabalſ ir loti afminainſ, uhdera maſ; lejà teſ neleela, ſtrauja upite garam. Gedſihwotaji nabadſigi, pa leelakai dakai kaſaki, kureem kro-niſ tur ſemi eemehrijis. Gaikſ ne wiſai ſlawejamſ. Dru-

djis beechi ween scho gabalu apmekle. Nemeseligs gais
sche gan wiswairaf zelahs no leelas nekkaidribas, kahdu es
wehl nekur ne-esmu redsejuse. Nosprahdjis lops netop semē
eerakts, bet to nomet tapat us laufu waj eemet upē, waj ari at-
stahj us zela, fur tas kritis sawu nastu wilkdams. — At-
pakaf brauzot man bij daschi gruhumi jazeesch: 160 wer-
stes nobrauzu it labi; bet kad jo augstat kalnds nahzu,
tad nebija wairs eespehjams rateem braukt, bet gribot ne-
gribot bij jakahpj sirgam mugurā un jazelo tahlat jahschus.
— Stawropole pahrnahfise atradu kahdus 311 namus
bes jumteem, kuras wehtra 28. februari bij nozehlfise.
Otrā deenā, 1. martā, bij sneegs sakritis 2 pehdas dīlsch,
bet nahfoschās deenās wehjsch to jau bij atkal aisdjinis,
un tagad brauzot put zelsch gandrihs ta pat kā wasarā.
— No Līflises dabuju behdu wehsti, ka tur 28. februari
ugunsgrahs bijis, kas zaur wehtru jo leels tapis uspuhsts,
un aprijis 250 namus. Raises un waimanas esot firdi-
aishrahbojchas. — 4. martā iizehlahs Derbetomkas
zeemā, kahdas 100 werstes no Stawropoles, starp eedsih-
wotajeem nemeers. Derbetomka ir apdsihwota no kahdeem
2000 zilw., pa leelakai dalai Kreeweem, kas er semkopibu
sche darbojahs. Kronis bij nodomajis wineem wehl wairaf
semes peedalit, par it lehtu maksu. Bet eerehdnis, kas
wineem to semi eerahdija, laikam nebij mahzejis labi is-
skaidrot, jo tee bij sapratuschī, ka winus grib atkal speest
pee dšimtbuhschanas, un tadehl leeguschees to semi peenemt,
jo scheem esot semes jau deesgan. Cerehdnis, par tahdu
atbildi sadusmots, eelizis zeema wezako un diwus preeksch-
neefus zeetumā. Bet zaur to uguns tapusi tikai leelaka.
Laudis fanahfuschī leelā barā un ar draudeem pagehreju-
schī, lai apzeetinatos atswabinot. Kad tas nenotizis, tad
tee issittuschī logus un durwis un ar waru atswabinajuschī

ſamus preeſchſtahwus. Naſfoſchâ deenâ iſbrauza turp wiſze-gubernators v. Siffermanns ar 2 teefas-kungeem un 60 kaſakeem tos meerinat. Bet nemeerneekeem preeſch wina wahrdeem un draudeem auſis bij kurlas. Wini apſtahja wiſze-gubernatora dſihwoſli un ſahka ar afmineem logus dauſit. Wiſze-gubernators iſnahza uſ balkona tos uſrunat. Tanî paſchâ brihdi kaſds ſemneeks, trakâs duſmâs, ſatehris maſu dſihwu behrnu pee kaſjas un ſweedis to winam uſ balkonu augſchâ; pehz tam wehl ari ziti tapat uſſweeduſchi 3 behrnus un draudejuſchi namu aiſdedſinat. Wiſze-gubernators, redſedams ka ſche ar labu ne kaſ naw iſdarams un ka wina kara pulks nepeetizigs, dewahs naſti atpakal uſ Stawropoli. Turp nobrauza pats gubernators v. Dehu ſgs. ar 200 ſaldateem un 2 leelgabaleem.

Tur ir kaſhdi 14 zeemi, apdſihwoti no eenahkuſcheem Kreeweem, kaſ ar ſemkopibu ſawu maiſi pelna. Winu nodoschanas ſaſtahweja galwas-naudâ: katra dwehſele maſſaja 2 rup. 50 kap. Auguſta mehneſi 1877. gadâ iſnahza pawehle, ka nodoschanas turpmaſ jamakſa ne wiſ wairs pehz dwehſelehm, bet pehz ſemes leeluma. Katra familija dabuſchot lihdi 15 deſetinahm. Jamakſa pa 20 lihdi 27 kap. Par deſetinu, tâ ka kronis zaurmehrâ dabon to paſchu ſumu, kaſ tam agrak zaur galwas-naudu eenahza. Pee ſchihſ jaunas pawehles iſſkaidroschanas, meera-widutajs (Мировой посредникъ) Nowizkis bij teizis: „Dwehſeles maſſaſchana nu beidsahs; juhs dabujeet wehl ſemi klah, par kuru jums jamakſa.“ Semneeki atteikuſchi, ka ſchee ar ſawu ſemi iſteekot un zitas ne-efot wajadſigas. Uſ to Nowizkis ſazijis: „Juhs peedereet pee ſemes un ſeme jums ir kapitaliga.“ Semneeki iſluhdsahs laika, to leetu apdomat. Wini ſpreeda: Kad mehſ peederam pee ſemes un kad to kaſds kungs pehz nopehrk, tad mehſ paleekam atkal

bsimti, kunga wehrgi. Un tad wehl tas beidsamais wahrds, fo gan tas apsihme? Zaitam muhs grib turpmaak uffstatit tilai kã kahdu kapitalu, ka mantu, bet newis ka zilwekus!" Norunaja weenprahtigi jauno peedahmajumu ne par fo nepeenemt. Za tã leeta wilkajs lihds 1879. gadam. Ze 1. martã Nowizkis issuhtija wezako, lai nodofchanas samahk no semneefceem. Ze finams nemakfaja un tã izzehlahs tas nemeers, par kuru jau stahstiju. Pehz tam nobrauzã pee wineem preesteris ar dimeem kungeem, tos meerinat, bet pahrgalwigeem nemeerneeki fleegufchi: „Kereet, schnaudseet tos panus (pokufungus)!" Ze tas preesteris isnahzis ahra ar sw. krusu rokã un usrunajis: „Es esmu zilweks tahds pats ka juhs, mani juhs wareet kehrt, fist, kaut, darit fo gribeet; bet kas eedrihstahs no jums pret Deewu buht, kursch drihst scho sw. krusu kehrt, kas manã rokã?" Uf to semneeki few krusu pahrmetuschi un atkaphuschees. — Nakti kahds labfirdigs semneeks nonahzis pee atbrauzejeem un tos usmodinajis, teikdams, lai steidsahs projam, jo no apfahrtejeem zeemeem topot wehl kahdi 500 apbrunoti nemeerneeki gaiditi. Atbrauzeji tad ari tuhliit tumsã nakti dewufchees projam. — Wehlah nobrauzã pee wineem gubernators ar saldатеem. Saldati nometahs pee zeema lehgeri. Ze semneeki fatruhkhahs un wainigakee mufa nu projam. Gubernators lika wiseem zeema eedfihwotajeem sapulzetees un tad pats ar 2 ofizeereem un wairak saldateem jahja sapulzẽ Tur winsch teem isskaidroja Keijara pawehli un winu paschu labumu, fo tik lehttizigi un neprahtigi atstumot. Semneeki drihsti atsina samu pahrssteigfchanos un nu peenehma ar pateizibu wineem peedahmato semi. „Batjuschka, mehhs nesapratam! peedodat!" wini luhdsahs. Bet schihs pahrssteigfchanahs wineem labi makfaja; par saldatu ustureschanu winu zeemã 4 deenas wi-

neem bij ja-aismakfa 2000 rbl. Nu Derbatowfâ ir atfal pilnigi meers.

Nonu eefwehtifchana.

10. juniâ 1877. gadâ es jau biju gatawa atfal zelâ dotees. Ze it peepefchi isdirdu, ka fefchas meitas, furas dehl godigas un fahrtigas ifturefchanahs klofteri tif-fchot par ruhzenehm jeb nonnehm eefwehtitas. Sinams, atliku famu zeku un feidsjos paffatitees, fo es warbuht wairs nefad famâ muhſchâ nedabuſchu redset. Es atnahzu bei-dſamâ. Baſniza jau bija pilna laufchu kâ bahſtin pee-bahſta. Par laimi dſirdedu, ka eewetas ir tifai tſchetras, un tad wehl atlikahs diwas. Baſnizas widu ruhmeja gangi, kas gan gruhti bij panahfams aif leela laufchu bara. Diwpazmit nonnes garôs melnôs fwahrkôs, ar aug-ftahm apalahm zepurehm, pee furahm garſch ſchleijirs ka-rajahs, nahza no altara un gahja ar fwezehm rokâ uf durwim, tahm gaidamahm diwahm meitahm preti. Pehz kahda brihtina winas nahza atfal atpakal, ar degofchahm fwezehm rokâ, dſeedadamas. Aif winahm nahza kloftera preeſchneeze, garâ, platâ kiteli (mehteli), apafſch kura eeweda minetahs diwi meitas. Schahm bija mati illaiſti, kahjas plifas un uf meefas wairaf nefas ka krefls platahm peedurknehm, bet no audekla, kas iſſkatijahs kâ Anglu dweeki (jeb zilpains audeklis) un bij ſprogaina ka jehra ahda. Winas peeweda pee altara, fur ari agraf eewetahs tſchetras meitas jau ſtahweja. Tur winas wiſas fefchas nometahs femê, ne uf zekeem, bet gandrihf pawifam uf grihdas, rofahm atſpeeduſchahs un ar peeri pee femes. Za winas palifa $\frac{1}{2}$ ftundas, kamehr preefteris nolafija, ka winas uf paſchu wehleſchanos atſafahs no paſaules un no

libdschinigahs dsihwes un wehlahs par nonnehm usnemtās tift. Ta winſch runaja labi ilgi. Laudis pa tam ſpee- dahs un grubſtijahs, if katrs gribedams tuwaſ tapt un redſet, kaſ tahtak notifs. Man ſchai burſā norahwa huti no galwas; bet es ſawas weetas neatſtahju. Preeſteris, ſawu runu pabeidsis, lika peeneſt ſchlehres un tad uſſauza weenu meitu. Uſſauktā pazehlahs zekōs. Nu winſch teiza trihs reiſes: „Nem ſchlehres un dod man!“ Un wina nehma un dewa tam. Tad preeſteris nogreeſa trihs wee- tās uſ galwas pa matu ſchkiſnai un dewa jaunai nonnei zitu wahrdu. Pehz tam winas tikufchas ſwaiditas. Es to nedabuju redſet, jo man atkal fahds publis bij aiſſpee- dees preeſchā. Domehr beidsot man atkal iſdewahs iſſpee- ſtees zauri, un nu es redſeju, ka winas pahrgehrba. Rah- jās tahm apawa tupeles, ar loti iſſu wirſu un ſchaurēm papreſcheem. Tad apwilka melnus platus ſwahrlus, kaſ libds jemei ſneedſahs, un uſlika nonnes zepuri. Beidsot winahm dewa ſw. wafarinu.

Nu winahm japaleef 5 deenas un 5 naftes baſnizā eeflehgtahm. Pa ſcho laiku winahm if deenas pa 300 rei- ſes janoleezahs ar peeri pee jemes un janokruſtahs. If rihta nahf preeſteris un notur ar tahm deewfalpoſcham. Tad winas eet pee kloſtera preeſchneezeſ, fur dabun tehju ar maſu gabalinu maiſes; tapat ari wafarā. Wiſu zitu laiku winas pawada baſnizā. Tur winahm ari jagul uſ plifas grihdas.

Pehz 5 deenahm winas top ahrā laiſtas un atkauts 2 deenas ſawā zelē (ſambariti) atduſetees. Treſchā deenā winahm agri jaeet atkal baſnizā. Pehz baſnizas ir leela maltite, fur wiſas nonnes kopā ehđ. Pēe galda ſehdot, kloſtera preeſchneeze jaun-uſnemtahm nonnehm nogreeſch biſi.

Par nonnehm teef usnemas ne jaunafas ka 40 gadus wezas.

Nonnehm wisu deenu jastrahda preefšch klostera. Tifai tas, ko wafarâ pastrahda, nahf winahm paschahm par labu, lai waretu apgahdatees siltumu un rihtôs ko ehst, jo par scho winahm jaruhpejahs. Wisu zitu winas dabun no klostera walbes par welki.

No Baltijas — tablâ šwešchumâ.

29. nowemberi 1879. gadâ es atkal fahpu wagonâ, fahft zelot. Mans prahts bij lihgsms, lihds putninam, kas wisu zitu aismirdams, pazelahs dšeedadamis padebeschôs. Es domaju, ka tif waretu wisu, ko redšeschu, paturet labâ atminâ un ka peenahfahs pawehstit šawai tehwijai.

Tas zela gabals no Leepajas lihds Sidkubneem (uf Kreewijas un Wahzijas robeschas) naw ne fahds eewehrojams, tas ir tifdauds, ka wiru newar ne flawet ne nizinat. Daba šawu feju bij apklahjuse šneega beesâ šegâ.

Sidkubnôs tapa wifas pauninas attaisitas un ismekletas, waj naw tehja, tabaka un zitas prezes lihds atwestas preefšch Wahzeeschu eepreezinafšanas. Kad ari papihri bija isluhtoti, waj ir fahrtibâ, tad tifahm eelaiſi leelâ šahle, kur ſimteem laudis jau zeeraja, preezigi tehšedami. Ta nu es biju tai flawenâ Wahzijâ.

Treſchâ deenâ biju Berlinē. Weltigas isdoſšanas dehl taupidama, nodomaju ſche ne ilgaf ka 2 deenas palift. Bet pee tam fahroju tif dauds, zif tif eefpehjams, redset.

Es eefortelejos weenâ no wisleelafahm weefnijahm, ar wahrdu „Kaiserhof“.

Nams tšhetru tahſchu augſts, eedſeltenâ kraſšâ; faſade (preefſchpuſe) figurehm isgreſnota. Preefſchnamâ ee-eijot

kriht azis wispirms krehfls, preefch usbrauffchanas zaur greesteem augfchejās tahschās, preefch tahdeem, kam gruhti nahfahs pa trepehm kahpalat. Nams ir kwadratā buhwets. Saišma nahf no augfchas, zaur stikla juntu. Apafsch-tahschā ir leela sahle, igresnota wišadahm pušehm un bagateem speegeleem, apgaišmota pulka spošcheem luktüreem un lampahm. Sche laudis eet un nahf ka birschā, fungi un dahmas, preezajahs, dser dahrgus dsehreenus, ehd šme-figus ehdeenus, iš bagateem, apfeltiteem šudraba traufteem — wišur špihd un mirdš, wišur redš tik lihgmibu un preeku — uš naudas leelummu netop škatits. Es pawišam nebrihnos, ka daudš wišu šawu bagatibu notehre, tahdās šahles deenu no deenas lihgmigōš draugu pulzinōš šawu laiku pawadidami. Tas wehlf ka magnets, un ne wišeem ir tikdaudš moralifka špehka, tahdu preeku wilinašchanai atturetees.

Iš weefnizas gahju pilšehtu apškatit. Rā protams, wispirms ušmekleju Keifara pili. Wina atrodahs „sem leepahm“ (unter den Linden). Ta šauz Berlines lepnako eelu, kas ir labi gara un plata, gar abahm pušehm un par widu noštahdita leepahm. Pate pils ir deefgan šalta, bet aprakštit es winu neaprakštišchu, jo tas eenemtu pahraf daudš telpes un tomehr lafitajeem maš lihdsetu; peeteef, kad šaku, ka Keifera pils ir daudš šaltaka, ne kà ziti pilšehtas nami. Preefch pils ir redšams Fritšcha Seela monuments (peeminellis), kuršch rahda šcho flaweno Bruhšijas lehninu pilnā mundeerā širgam mugurā.

Netahl no Keifara pils ir kronprintscha pils, gandrihš tahda pate ka pirmā.

Tad apmeklejuše wehl arsenalu (kara-leetu glabatawu), kahroju redšet daudš-flaweto akwariju, t. i. namu ar mahtfligeem uhdensdihšeem, kurōš ušturahs wišadi reti dšihw-

neeki un augi. Schi akwarija eetaisita no waldibas, zaur buhmmeisteri Tier 1869. gada. Tagadejas akwarijas pahwaldneeks ir dakteris Hermes, kas preeksh juhras-swehreem dihtus pilda ne wis ar dabigu juhras uhdeni, bet ar Kimiski pakaltaisitu. Schis uhdens top sagatawots 15,000 kubik-pehdu leela aka un no schejeenes tad zaur pumpjeem tahlak dsihits us dihtem. Akwarija war ihsti apbrihnot Deewa radibas bagatibu. Ko tur gan naw! Tur azis preezajahs ne tif par jo skaisstem radijumeem, bet ari ar reebumu un schauschalahm nogreeschahs no negehligeem eksemplareem. It nepatihkamas bija usskatot tahs daschadas tschuhsku un krokodilu slakas. Ne dauds patihkami ir ari pehrtiki, jebshu gan wini esot zilweku wistuwakee radi-neeki. Wislihdfigaks zilwekam rahdahs schimpanss buht, kas Deenwidus-Afrika dsihwo.

No mineteem dsihwneekeem daschi usturahs uhdeni, daschi fokos, kas gar dihtem dehstiti. Dihka skaisiti fila uhdeni wehl redseju: juhras-sirgus, sifenus, daschadas siwis, wisu wisadas jaukas pukes, juhras swaigsnes, posus u. t. t. Wis tas nuds un mirds un spigulo. Bet jo jauki un burwigi isskatahs tas wis pee uguns apgaismoschanas. Gruhti nahzahs man no scheem skateem schkirtees.

Tad nogahju apskatit „uswareschanas stabu“ (Siegessäule), kura uszelta ais Brandenburgas wahrteem. Scho darbu apbrihno ik katris. Stabs augsts, pachâ galâ seewischka ar spahrneem un sobinu rokâ nosihme Germaniju. Wis stabs ir no mosaika skunstigas bildes islikts no kara atminas. Gekschâ trepes ar 270 kaphneem, pa kurahm war augschâ useet. No tureenes es atkal dewos apskatit ponoptiku. Ra akwarija dabas dihwainiba un daschadiba apbrihnojama, ta sche ir ko pabrihnetees par zilweka prahta isgudrojumeem. Tur wispirms kriht azis waldneeku figu-

res is waska, kuras isskatahs gluschi it ka buhtu dsihwas. Tur ir ne tikai tagadejee Ciropas waldneeki, bet ari sena-fee, daschi no pat 16. gadu-simtena. Tur ir redsami ari ziti eewehrojami wihri, ta p. peem. Robespierre, weens no breesmigakeem un afinsfabrigakeem negantneefeeem Franzijas wehsture. Isgabjuscha gadu-simtena beigās Franzijā par waldneeku usmeteēs, winsch noteefaja fehninu Ludwiku XVI. un wina flaiſto ſeemu Mariju Antoaneti uš nahwi zaur galwas nozirſchanu. Robespierre eſot eefſch 45 deenahm 1285 zilwekus uš nahwi noſodijis. Bet drihſi winu paſchu panahza tahds pats ſods. Tam bija, lihds ar wina 21 beedreem, ari ſawa galwa apafſch zirwoja aſmina jaleek. Tad tur redsams lafats ar ſchahdu uſrakſtu: „Schis lafats „manā flahthuhſchanā tapa mehrzets Ludwika XVI. aſinis, „kuru 21. janwari 1793. gadā ſtarp pulkſten 10 un 11 „rihtā, negehligeē republikaneefſchi, tā ſauktee Jakobineefſchi, „uš ſchafoti (ſahki) noteefaja. Deews, atreebi wina laun-
dareem. Le. M. d'A . . . . . y.“ Tahlak apſkatiju Na-
poleona I. lepnos ratus, kurdos winsch brauzā pee krones-
ſchanas par Italias fehninu 26. majā 1805. gadā. Wini ir gandrihſ weenā ſeltā gresnoti, eſot pirkti ar wiſu eejuhgu par 10,000 lihru (lihds 3300 rub. ſud.) Nonahzu pee ſlawena Wahzu dſeijneeka Gōthe's-ſambara. Schini ſambari lihds ar Gōthe's bildi ir redsami: ſihmulis un ſpalwa, ar fureem winsch rakſtijis; tabakdoſe no Gen'ſes-pilſehtas; leela ſila taſe, iſ kuras winsch iſ deenas dſehris un kuru ſahda grafene Lina Egloffſtein winam dahwajuſe. Ari otra ſlawena dſeijneeka Wahzu Schillera nams, eefſch Solis pee Leipzigas. — No kara-lauka pee Sedanes ir uſglabatas leelas bungas, kuras lode eefrituſe. Ta lode wehl tagad tur eefſchā atro-
nahs. Retahk ſtahw Indeeſchu pagode (jeb Deewa nams) ar elku. Galwa elkam ir uš drahts un tā eetaiſita, ſa to

welkot galwa kust. Tahdu galwas pakusteschanu luhdjeji usskatijuschy par elka apsolischanu, ka wimu wehleschanahs tapshot peepilditas. Gegahju melnâ lambari, kura atro- nahs daschadi mozischanas un nahwes rihti, no wezu we- zeem laikeem lihds muhsu deenahm. Stary scheem rihkeem redseju ari zirwi, ar kuru tapa galwa nozirsta Södela, kas 1878. gadâ us Wahzu Keisaru schahwa; tad ari bluki un zirwi, ar kuru tani paschâ gadâ tapa kahds matrosis nosodits, kas sawu mihtako bij nogalinajis. Bet dauds schauschaligati ne ka schee nahwes rihti, ir tee daschadi mo- zischanas rihti no katolu inkwisizijas laikeem. Tur ir dsel- schy, kurd's zilweki tapa eestruheweti, tad teem siksna's is mu- guras isgreestas. Wehl atrodahs gihmu-masfas preeksch badâ-mehrdeteem; pee masfas peelikuschos ehdeenus skatotees tam bijis janomirft badâ. Tur ir mehlu spaid's, preeksch seewahm, kas bahruschahs un lantajuschahs. Nejauki sta- tot dsel's jumprawa, is kuras aplampumeem ne weens dsihws nespruka ahra. Kas spehj wifus tos breesnigus rikfus usskaitit, ar ko zilweki — krittiti zilweki sawus lihdszilwe- kus us to neschehligako mozijuschy. Wakars metahs, kad pahrnahzu sawâ dsihwofli. Bet kad biju nodomajuse jau rihtâ atstahst Berliini, tad wehl schis wakars bija jaisleeto. Misgahju teateri apmeklet.

Sfrabdiya operu „Die Zauberflöte“. Pee tagadeja sema naudas kursa bilete ismaksaja man deesgan dahrgi, 4 rubl. treschâ rindâ no skatuwes. Loti jabrihnahs par tahm zeremonijahm, kas sche, tahdâ pasaul'es-pilsehâ, wehl walda. Ge-eijot pee durwim sulainis, kas bileti atprasija, teiza man, ka es ne-esot ta gehrbta, ka manâ plazi peeklah- jotees un ka man hute janonem un ar plifu galwu ja- sehâ. Un ari teescham, man zela-apgehrbâ esofchai bija jasehd stary dahmahm, kas wifas gandrihs pilnâ balles-to-

allete bija uspuzejuschahs. Pats operes irahdijums, ka to zitadi ari newareja gaidit, bija loti jauks. It ihpaschi eepreezaja mani tahs skaitstahs, bagatahs dekorazijas, kahdas mehš tikai rezidenzes waram dabut redset.

Dtra deena atstahju Berlini un dewos tahlak us wafareem.

So tahlak brauzu, jo salna wairojahs un, pee 15 gradeem newaredama zaur apsaluscheem wagonu logeem ne ka faredset, newaru ari ne ka sinot par wisu to apgabalu lihds Kelnē.

Kaut gan Kelnē tikai 30 minutes ufwaweschanahs bija, tad tomehr steidsos ari sche ko apskatit. Manu wehribu us fewi greesa it ihpaschi flawena dom-basniza ar sawu augsto gresno torni un sawahm dahrgahm mahskligahm bildehm. Ap pilsehtu ir pulks daschu daschadu fabriku. Wifur kuhp, duhz un dimd. Laudis skraida un mudsch ka skudru puhlis un gahda pahrtiku, turibu few un ziteem. Te it newikot skatotees schos tschaklos laudis, kuri nopuhlahs jo wairak ar no „jauna“ ko isgudrot, atrast, domaju pee sawas mihlas Latwju tautas, ja ta gribehs turigaka tapt, drihji wajadschahs nodarbotees ar industriju, ar fabriku buhschamu. Weenumehr wairojotees, winai gruhiti nahksees tikai semkopiba sawu pahrtiku atrast.

Dselszela schkindeens mani istrauzeja is manahm domahm un aistleedsa wehl ilgak kawetees pee scha ruhpiגי apkopta apgabala apskatishanas. Gelahpu atkal wagonā.

Nahkoseha Stanzija, kura atkal iskahpu, bija Nacheneš pilsehta. Wina stahw romantiskā weeta kalnina, kura leja wisapfahrt ir jauki dahrsi, it ka gribedami scho dahrgo mantu apfahrgat. Nachene bija fenak flawena pilsehta. Wina kroneja Wahzijas waldneefus. Ne tahli no pilsehtas us kalneem reds wezu pikū drupas un klosterus,

furōs wehl tagad muhki dšihwo un furus fwehtzetneeki it beeschi apmeklejt.

No Machenes es eebrauzu Belgijas robeschās. Belgija, ka sinams, ir masa semite, ne dauds leelaka par Kursemi, bet loti beeschi apdšihwota un us to jaukako apkopta. Tur neredseji neweenas weetinas, furu waretu failu faukt. Dšihwokki, fabrikas un wišadas zitas ehkas, dahrsi ar wihtun daschadeem auglu-košeem rahda bildi, it ka wiša seme buhtu šakalta zeta weenprahtibas kehde. Šchai semite war wišada šinā mahzitees, ka zilweks zaur tikumu war laimibu panahft. Ja pateši, tikums ir dahrga, škaišta pehrle! labi buhtu, ja šcho pehrli pee ikkatra rastu. Tikums ir wadons zaur dšihwi un eekams tu šawas kahjas pašpešši par tehwijas fleegšni špert, buhs tikums jau fwešchatnē tew wahrtus atwehriš.

Otrā deenā biju jau Franzijā. Semē, furā wehl masa buhdama loti buht wehlejos; war gan domat manu preeku, kad kahju us šcho semi špehru. Teescham, ka zilweka dšihwe ir tekošchai štrautai lihdsiga un mehš pašchi masa laiwina, fura us šcho štrautu lihgojahš. Ja atklaunam laiwinai peldet pehz uhdena tezeschanas, ne greesdami to ne par labu, ne kreišu puši, tad pateši šafneedsam šawu domu mehrki.

Ba šcho semi zelojt drihši šahku noprast, kas agrak man bija glušchi nesaprotams, ka špehja Franzija šawu milšu parahdu tik ahtri nomakšat un pee tam, wahtis dšeedama, no jauna tik bagati usplaukt. Tas nahf zaur Franzušchu attihštitu garu un pašahwigu zentibu, weenu-mehr to derigu šafneegt.

Šafneedsu šlaweto Parisi. Šche ušturrejos 5 deenas, dehl labakas paštatšchanas. Birma leeta, kas mani šche išeedeja, bija šaltee dšihwokki. Šalna bija man wišur

papreefſchu ſteigufehs. Pariſe, kamehr es tur biju, ſalna turejahs no 12—18 gradeem. Iſtabas ſche wiſur beſ krahnim, tikai ar lamini (pawahrđi), kurfch ſilda tikai, kamehr kurahs; un kad tam naw juſchkas, tad aukſtais wehſſch zaur ſkureſteni puhſch leesmas iſtaba. Sobu klabeſchana ir manā dſihwołki nebija maſa. Bet kaſ par to! Wians uſderoums bija, apſtatit pilſehtu — un to es ari dariju.

Wiſpirms apſtatiju Quiteriju pili, kurā Napoleons III. dſihwoja. Lagad ta tikai par gruwefcheem ſauzama. Scho pili, kahdas otras pehz leeluma un ſtaiftuma gan Ciropā naw, ir paſchi Franzuſchi nopoftijufchi, to 1871. gadā ar petroleumu apleedami un tad aiſdedſinadami. Teefcham naw zita elementa tik ſpehziga un breeſniga, ka kauſchu eefahrjuſchas aſinis, kaſ zaur zeltu apgaismotu prahtu netop ſawalditas. Pilei pretim pee Senas upes, ir leels ſkaiſts dahriſs, iſgrefnots ar wiſu, ko tik zilweka mahſſa ſpehz iſgudrot. Starp gangeem reds ſtatuwes iſ mitologijas iſſtahditas, kaſ ka ſahrgi ſtarp koku ſareem gluhn. Fontanes, iſ kurahm 4 pehdu augſtas uhdens ſtruhkles ſchaujahs uſ augſchu, bija ta aplahruſchahs leduſteſahm, ka iſſtatijahs wiſai burwigi. Tas jauſakais monuments ſhini weetā ir Johanna d'Ark jeb ta ſauzama Orleansas jaunawa (jumprawa) ar ſobenu weenā rofā un ar karogu otrā. Johanna d'Ark bija nabaga ſemneeka meita, kaſ 15. gaduſimteni, redſedoma tehwiju un lehninu no eenaidneefceem (Angleem) apſpeeftus, neewatus, atſtahja ſawu ganamu pulku, apwiłkufe brumas, apjoſufees jobinu, ſtahjahs kahdam kara-pulkam preefſchā, ſafehra un padſina eenaidneefkus, noweda lehninu Keimſe uſ kronefchamu. Beidsot, kahdā nelaimigā kaijā pahrwareta nabaga meita tapa no Angleem par burwi atſihata un uſ uguns-ſahrta ſadedſinata, 19 gaduſ weza.

Bretim Luikeriju pilei, tuwak pee Senas upes, ir pils, kurā tagadejais republikas presidents dšihwo. Šchi pils usbuhmeta pehz pehdeja Wahzu kara. Tur neredi gandrihs neweena gludumina waj failumina, wihs ir no weetas waj figurehm igresnots, waj sawadi isspeests. Scho pili apbrihnojuse, es zaur dahrsu sasneedsu Konfordijas plazi. Schim plazim peelihp wisnejaukaka atmina. Uf scha platscha Franzija ir weduse tuhstoschus no sameem dehleem uf schaffoti. Zif asinu, zif waimanu naw kaphuschas uf augschu pee ta taisna sogā! Uf scha platscha bende nozirta galwu ari tehninam Ludwikam XVI. Tagad tani weeta ir wahrti uszelti, kureem gar abahm pusehm stahw leeli marmora sirgi, kas it ka skreet taisahs.

Pa tam bija jau tumseh tapis. Pilschta schka schur tur parahditees uguntinas, ne ilgā laika bija wisa pilschta tehrupta gaismas sposchumā. Teescham apbrihnojama ir Parises apgaismoschana, ta ne ir apgaismoschana, bet drihsaf illumineereschana, jo tur uguns weetu weetahm laistahs daschadas krahfās un isplahra burwigu ehnu par samu apfahrtni. Un ari paschi nani pee uguns gaismas dabun pa wisam zitadu leeliskaku isskatu, ne ka deenā. Uzis gandrihs apschib ejot zaur eelahm, eeslehgtahm no nameem, tur wijs logi, no apaschas lihds augschai, zaur astonahm kajschahm, weenās ugunis mirds. Spihdums top wehl pawairots zaur mirdsoschahm leetahm, kas logōs pahrdoschanai islittas. So Parise ir slawena zaur smalkahm, gresnahm leetahm, it ihpaschi tahdahm, kas pee rotas peeder. Mehš newaram rotas leetu labak usteift kā fazidami „if Parises“. La leelaka magasina wisa Giropā esot „Bon-Marchais“ (Bon-Marsche). Sche ir lihds 1500 bodeskelu un 300 deenestneeku, kas pahrdotahs leetas eepaka un isnesa, waj iswada. Tur ee-eijot galwa eet rinki. Nams

us kwadrati, no augščas zaur stiklu jumtu apgaismots, triju tahšchu un ikkatrā tahščā tirgo. Ko tur wīsu neredī! Ko ween wehlahs, wīss ir dabonams. Tur ari kambaris, kur apfufuščhi war atdufetees; dehl laika paihšinaschanas us galdeem ir wīfadas awīses un grahmatas. Pat bufete ar wihnu, likereem, selters-uhdeni, kuhšahm u. t. t. Wīss tas top apmekletajeem wolti sneegts. Blafus istabā leela bilščhu=galerija. Otra šchai gandrihš lihdsīga magasina ir „Louvre“ (Luhwr) pīli. Parīšē buhdama gribeju ari tūreenes teatrus redset Nonahzu pee leela operu nama, kuru Napoleons III. eesahzīs buhwet, bet trona pasaudeščhanas dehl newarejis pabeigt; republikai wajasdsejis wina šahkto darbu galā west. Nams loti škaišts. Fasade gandrihš weenigi no marmora. Ge-eeschanas biletēs gruhiti dabujamas, zaur to, ka kasi atwerot tahs teef no uspirzejeem šapirktas un tad par augštaku zenu publikai pahrdotas. Es biju laimiga, wehl pee kafes dabut biletē par 10 frankeem. Sche pee kafes dabuju it praktišku eerikti redset. Ir masa lahдите, kura operēs nama eesšchpušē eesihmeta, tā ka biletēs pirzeis war eepreekšč šawu plazi redset un noswehrt, waj tas winam buhs pa prahtam jeb ne. Par pašchu israhdišchanu ne ka nestahstišchu; waru tikai teikt, ka bija pahrafi jauka, tā ka jabihstahs, ka man turpmak muhsu pašchu israhdišchanas tehwiā wairs nepatīks.

No Parīses laidos taisni us deenwideem, us Marfeli. So wairak tumojahs šchai pīlšehtai, jo gaisš palīka šiltaks, mihligaks. No sneega nebija wairs ne wehsts. Olinu koki, kofchās, eepelkās lapās, no wehja kustinati, muhs laipni šweizīnaja. Wīnu widū pazehlahs staltee ziprešu koki, tumščhišalā apgehrbā. Uzīs nemas negribeja nowehrstees no šcheem jaukeem dabas behrneem.

Paschâ Marselê zelotaja wehribu greeſch uſ fewi wiswairaf ta leela dſihwiba un kuſteſchana, kaſ wiſur manama. Marſele atronahſ pee Widuſ-juhraſ un tadehl tur redſ fuguſ un laudiſ no malu malahm. Ar neiſſakamu preeku dſirdeju kreemiſki runajam, redſeju ari Kreemu fuguſ. Gedſihwneeku ſkailiſ pee 300,500 — eelaſ plataſ, jaukaſ, greſnotas ar akazijaſ kofeem gar katru puſi. Pilſehta ir kalnainâ weeta — taiſnaki ſaziti, dod romantiku, apbrihnojamu iſſkatu.

No Marſeleſ tahta brauzot uſ Kanni, kur muhſu mihta augſta nelaike Keiſereene uſturejaſ zekſch weda pa loti ſkaiſtu widu, gandrihſ gar paſchu juhrmali. Kanne atſtahw no Marſeleſ wairaf ka 30 juhdſeſ. Ka protamaſ, wiſpirmaſ nogahju uſ willu jeb (muiſcheli), kurâ augſtâ Slimneeze uſturejaſ. Tur, rokaſ ſalikufe, eſ luhdſu no ta Wiſuwarena Schehliga Tehwa weſelibas preeſch muhſu mihtotaſ Sememahteaſ. Keiſereeneſ willa ſtahw pee paſchaſ juhraſ. Otrâ puſe pazelaſ augſti kalni un nelauj aſeem wehjeem ſchai weetinai tumoteeaſ. Geſahniaſ iſplataſ jauki dahriſ; weenaſ, ar apeliſinu un zitronu kofeem, peeſleenahſ pee paſchaſ muiſcheleaſ. Roſeſ ſtahweja pilnôſ ſeedôſ.

No Kanneſ ir tikai weemu ſtundu (par dſeſu zeku) ko braukt lihdiſ Nizzaia. Nizza ſchim brihſcham ſkaiſta 38 tuhkſt. eedſihwotajuſ, wina beidſamôſ gaddôſ loti uſplaukufe, dehl ta, ka ſeemu loti daudiſ ahriſemneeki apmekle, dabas jaukumâ preezateeaſ, ka ari weſeliga gaiſa dehl. Nizza ir pateeſi ka magnets, it newikot wilkſchuaſ peewelk, un ar tahdu waru: ja weemu ſeemu tur pawada, wehlaſ ari wairaf ſeemas tur buht. Tur netruhſt it nekaſ, balleaſ, konzerti, teatriſ, jauki dahriſ, labſ muſikiſ, ko wehl wairaf wehleteeaſ! Zuhra ir ſilâ krahſâ, it ka ar debekſwelwi weenadaſ tehrpuſchahſ buhtu. Uſ juhraſ maſaſ laiwinas ar balteem ſehgekeem, mirdiſ da,

ſchadās krahfās, uſlehfdamo jeb noeedamo ſauli apſweizina-
damas Kalni leelā tahlumā ſtahw un ſchos ar pilſehtu
ſaweenot ſtahjuſchees oliwu un ziprefes fokū meſch, kur wi-
fās leijs tahs jauſakahs roſes ſeed.

Wiſpirms, tiſko Nizza biju, nogahju apſtatit to maſo
Deew-naminu, ſas par atminu nelaiſa mihlotam, neaiſmir-
ſtamam Ironamantneekam buhwets. Schis tas pats nams,
kurā augſtais ſlinneeks ſawu garu iſlaida; to nu pah-
taiſija par Deew-namu. Glihti iſſtrahdats; plahns mo-
ſaiſa, greeſti un ſeenas mahletas un ar tihru ſeltu puku
weetā iſliſts — tamdehl ſelta wehrtiba ſhini Deew-na-
minā par 70,000 rubl. Uſ to weetū, kur ſlinneeka gulta
ſtahwejuſe, ir maſs, ar melnu ſamtu apklahts galbs; uſ
ſcha galbina atronahs: 1, kruſts ar Kriſtus bildi, ſcho eſot
Ironamantineeks ſkuhpſtijis, 2, judraba apwaſchams trauks,
iſ kura tapa winam ſw, meelaſts paſneegts. 3, kronis
dahwats no Hanoweres ſehninenes un 2 ar roſehm pihti
kruſti no muhſu Keiſerenes.

20. janwari no Nizzas aiſzeloju uſ Monako, ſas ari
tikai kahdas 6 juhdes no Nizzas atſtahw. Monako ir galwas
pilſehtā no Monako walſtes. Schi walſts — jeb labat ſa-
kot walſtina — ir daudj maſaka neka muhſu Kurſemes un
Widſemes muiſchas — pawiſam tiſ kahdu $\frac{1}{3}$ kwadrat juh-
des leela, ar 7000 eedſihwneekem. Monako-walſtinas
waldineeks ir knaſs Monako, ſas dſihwo gandrihs nepee-
eetamā pili uſ augſtas klints, paſchā juhrmali. Lejā ſem
wina ſahjahm iſplatahs pilſehtā ar kahdeem 3000 eedſih-
wotajeem, un tahtak — tee jauſakee dahrſi, kahdi tikai doma-
jami, ar wiſu wiſadeem ſiltu-ſemju auglu-fokeem. Knaſam
ic ari kara-ſpehks, ſaſtahwoſchs iſ kahdeem 60 ſaldateem
un 6 leelgabaleem. Leelakā eenemſchana knaſam nahk no
weeſnizas, kuru winſch kahdam Franzuſim, ar wahrdu

Blanc, isnomajis un par kuru leeliska nauda top maksata. Weefniza zaur to atmet brangu eenahhshanu, ka minas nomatajam peeder ta teesiba, spehles-banku turet, un ka pafaulè ir deesgan mulku, kas weens par oturu steidsahs, sawu mantu spehles-bankai atdot. Preeksch spehleschanas ir diwi sahles: weenà sahlf spehlet no 5 frankteem (peh3 tagadejas naudas 1 rubl. 90 kap.); otrà no 20 frankteem. Geleef p. peem. 5 frankus un ja wine, tad ir 10 fr., eeleef schos, wine 20 u. t. t. ar weenu otrtif, kamehr nepaspehlè jeb wairs negrib tahlaf spehlet. Blakus spehles sahlehni ir sahle, kura jaukaka musika spehle. Wisas schinis sahles un skaiska dahra, kas gar spehles-namu isplatahs, ir brihw katram par wolti eet, jo ka lai zitadi publiku peewelf pee spehles-galdeem. Ne reti redi eenahkam kahdu praftaku gehrbtu wihru, sawu laimi mehginajam. Leef 5 fr., wine 5 klah, leef 10 — wine 10 klah, ko wairak gaidit! steidsahs ar saweem 20 frankteem mahjas, ziteem par sawu laimi stahstidams. Get nu ari ziti, salasijuschhi wai usnehmuschhi, zif spehdami, ari grib sawu laimi mehginat, leef weens, oturs, treschs weenreis pa 5 fr., otrreis — wiss paleef banka; eet noskumuschhi mahja, lahd par tahdu elles-eetaisi. Pawisam zitadi isskatahs otrà sahle, kur us keelaku sumu spehle; ir wehrts passatitees us spehletaju stihweem, dselteneem gihmeem, ar sarkani uspampuschahni azim. Wisi runa lehnà balsi un eet ka us pirksu galeem usmanigi gaididami us issauzeja balsi. Atskan nelaimes numurs un passpehletais selts top banka sarauts. Lahdeschanas un zitu issamishanas issauzeeni top pahrtreekti zaur skaki is blakus-sahles atskanoscha musika. Tahdas spehles-bankas ir teescham elle preeksch semes un laudim, kas wisu winu mantu un labklahshanos aprij un zilwefus nederigus padara preeksch nopeetna kreetna darba. Tadehl tagad wisas semes, kur

ari agrak tahdas bankas pastahweja, schahda spehles-banku tureschana ir zeeschi aisleegta. Monako ir tagad ta weeniga walsts Ciropā, kur wehl tahda banka palikuse. — Nesen kahds bagats Kreemu knass, jauns zikwels, nemeselibas dehl nonahf us Nizzu, tureenēs jaukā gaisā sawus spehkus atspirdsinat. Gara laika dehl winsch apmekle „Monte-Karlo“ un grib pamehginat sawu laimi. Pirmee saudejumi winu eekarse, winsch grib tos atpakal dabut, spehle arweenu tahlaf, deenu, nakti; lihds pulkst. 4 no rihta ir wesels miljons franku paspehlets. Ko nu darit? Par wehl atlikuscho sikhu naudu winsch eet nopirkt striki — un pakarahs, spehles nama durwim taisni pretim. Tahdi upuri sche atgadahs ne reti.

Peesihmeju. Monako peedereja tikpat ka Nizza pee Italijas walsts. Pehdejā karā atdewa Italijas tehniisch Nizzu Franzijai. Monako palika brihwa un pee Italijas ka jau eepreeschu. Monte-Karlo sawz to weefnizi, kurā spehle. Monte ir italeeschu walodā kalns — Karlo no Firstu krusstama wahrda nemts „Karl“, ta tad buhtu „Monte-Karlo“ „Karla-kalns“.

Brauzu tahlaf. Zeksch weda pa paschu juhrah-malu, tā ka daschreis bija jabaidahs, ka trihzodamee wagoni neeegahstos uhdeni. Wiß tas apgabals loti jauks, pa leelakai dalai kalnains. It beeschi ween jabrauz zaur tuneleem, kas mani pahraf kaitinaja, nelaudami apbrihnot skaisstos skatus. Te muhsu azim stahdahs preeschā oliwu-kokeem apstahditi kalni, te burbulu zaur dsilu grawu jautrs strautinsch, kaisligi us juhru steigdamees, te atkal istteepjahs gar muhsu zeku bagati dahrsi ar afelsinu un zitu auglu kokeem. Gruhti teikt, kas wairak patifa.

Pa tam bija nafts peenahkuse. Mchš tawojamees Genuai; kas spehj wahrdds aprakstīt to bildi, ko sche

redsejahm! Es neatrodu walodas — wina leefahs nabadsiga, neeziga pret scho debeschfigu skatu. Mehnesis no sawa gaischa augstuma bija pahwilzis sudraba strihpi pah tumshchi silo juhvas-spegeli. Schur tur weentuli stahwoschi toki un krahmi ihplahstija burwigu ehnu; is toki beesumeem weetu weetahm atspihdeja uguntinas, it ka spulgas wilka azis, un padarija scho brijnischku skatu wehl juhsmigaku. Tahlumâ kalni pazehla sawas tumshchahs galwas, it ka milsu spoki us mums noskatidamees. Es newareju wagonâ nofehdet un isgahju us platformas, jebshu gan nakts wehsums ne wisai patihkams bija. Sauki isskatijahs masa laiwina, kurâ kahhs jaunellis un jaunelle mehnesnizas spofchumâ pa juhru wehl wisinajahs; laimigi un jautri bij winu gihnji! It katram, kas Gemu apmelle, es dodu padomu, to pirmo reisi pee naktes apskatit, deenâ wina ir ka katra zita andeles-pilsehta. Ne tahl no stanzijas stahw Kriitapa Kolumba, Amerikas usgahjeja, monuments. Par paschu pilsehtu es ne ka newaru finot, jo es to mas redseju.

No schejeenes aishranzu us Wisas pilsehtu, kas eewehrojama zaur sawu augsto schlichbo torni. Uri sche es ilgi neusturejos. Otrâ deenâ jau biju swehta Româ, kas agrakôs laikôs bija wisas kristigahs pasaules widuzis un ir tagad wehl loti eewehrojama un swehta weeta, ihpashchi preeksch katoleem un mahksleneekeem.

Roma stahw skaisâ weetâ. Pa zela abahm pusehm schur tur reds muhra drupas, kas rahda, ka pilsehta senak ir plashaka bijuse. Wispirms demos us wafikanu, pahwesta pilt. Sabrauz par Liberis upi. Us tilta stahw 12 engeli un paschu tiltu sauz „sw. engelu-tiltu“. Us tilta pa labai rokai pazelahs augsta zitadele, kuru pahwests Aleksanders I. usbuhwejis preeksch pahwestu dschwokka apfarga-

ſchanas. Schi zitadele bijuſe zaur apakſchſemes gangi ſa-
weenota ar watikanu. Tagad gangis eſot ſabruzis un pili
ſtahw Italias kehnina ſaldati. No zitadeles zekſch eet gar
Tiberes kraſtu, lihds ſaſneeds leelu plazi, kuram gar katrn
puſi ir garas kolonades jeb ſtabu-rindas, iſſkaitiju 280 ſta-
bus. Sche nu ſakſahs „watikans“. Sem ta wahrda „wa-
tikans“ naw wis ſaprotams til ſahda weena ehka, bet
wiſi nami, ſas pee pahweſta waldebis peeder un pee wina
pils peefleenahs, lihds ar ſw. Petera baſnizu widu. Apakſch
kolonadehm, ihpaſchās iſtabās, dſihwojot lihds 1,000 zil-
weku, ſas ſw. bildes un zitas leetas preekſch baſnizahm
taiſa. Watikanā eſot pawisam 11,000 kambaru. Schinis
dſihwo pahweſts un wiſi kardinaki, lihds ar teem daſchadeem
deenestneekem un ſargeem. Pee ſcheem ari tee 1,000
mahſſleneeki uſturahs. Baſniza eſot uſbuhweta tani weeta,
kur keiſera Nerona laiſa bija ſwehriſa preekſch plehſigeem
ſwehreem, kureem kriſtitus zilwekus preekſchā meta. Swehriſā
bijuſchās 2,000 aiſgaldas; ſchihſ aiſgaldas eſot tee paſchi
2,000 kambari, ſas tagad apakſch Petera baſnizas atro-
nahs, ſaprotams glihti uſkopti. Pate baſniza ir loti leela,
ſahdu otru gan nekur neatradihſ. Tur reds tahs ſkaiſta-
ſahs bildes. Pee weenas bildes, „ſa Kriſtus top ſaiſtits,“
eſot 4 mahſſleneeki 12 gadus ſtrahdajuſchi; wina ir no mo-
ſaitas — ſalikta iſ maſeem raibeem aſmintineem. Sche
redſamas ir ari wiſu pehdeju gadu ſimtenu pahweſtu por-
trejas, ſem katras portrejas rakſtits „pont Max“ t. i. lee-
lais pahweſts. Torni, t. i. eekſchpuſe ir uſſtahditi tee tſchetri
ewangelisti: Mateus, Markus, Lukas un Zahnis. No ſemes
ſkatotees wini leekahs ihſtā zilweka leelumā buht, bet pehz
pateſibas ir dauds leelaki, ta par peem. winu pirkſti
eſot olikti gari. War domat, zil augſti no ſewes wineem
wajaga buht! Baſnizas widu, uſ pa-augſtas pakahjas ſtahw

apustula Petera tehls. Kreisâ rokâ Peteram atflehga, labahs rofas diwi pirfsti pazelti us augschu. Tehls ir no tumšchas bronšas. Labahs kahjas pirfsti no peeluhdseju butšhofšchanas un peeres peelikšchanas ir jau labi nobilufchi un ipošchi balti palikufchi. Turpat tumumâ ir masi wahrtni, zaur kureem 20 kahpenes semaf ir 2 apfeltiti sahrki, kurdš apustuli Peters un Pahwils gulot. Wini negulot wis katrs sawâ sahrkâ, bet weenâ — abi, un otrs stahwot tuffsch. Top stahstits, pahwests Pius VI. reisi, noedams pee Petera un Pahwila sahrkeem, gribejis Peteri peeluhgt un tadehl attaisijis wina sahrku; bet ka isbijees, eeraudšidams, ka sahrks tuffchs. Tad gahjis pee Pahwila sahrka un attaisijis ari to, un re — Peteris un Pahwils gul kopâ, roku rokâ salikufchi. Pee scheem sahrkeem nostahdits pahwesta Piusa VI. tehls, kas winu zelšs nometufchos rahda. Augscham ir pašchâ widu pee schihs leijâ=e-eijamas-ruhmes altaris un wisapfahrt jala fuhna, eeksch kuras wairaf fimtu masas ellas-lampinas weenumehr deg. Petera basnizâ ir ari Sweedru fehninenes Kristines sahrks. Kristine, sawu walsti atstahjuse, peenehma katolu tizibu un pehz diwi nedelas laika uftureschanahs weefibâs — nomira sche Româ. Pahwests winu pasludinaja par fwehtu, tamdehl winas meefas duš marmora sahrkâ, pee kura engeli tur wakti.

Pehz tam apffatiju basnizu, kas Romulum un Remum par peemiru buhweta. Us basnizas durwim ir redsama leela bilde, kura wilku-mahte sihda schos is Liberes upes imestus fehnina behrnus (Romulu un Remu). Stahsts, kâ schee diwi brahki wehla pilsehtu dibinajufchi un kâ Romulus, pehz sawa brahka nosifchanas, jaundibinato pilsehtu nosauzis par Romu — lasitajeem gan buhs pašifstams, kâ ka newajadiehs to sche wehl atstahsttit.

Blakus Romula basnizai pa-augstâ weetâ bijuse Nerona pils. Tur wehlaſ ari ziti Romneeku waldneeki dsihwojuſchi. Lejakâ atrodahs Konfordijas (Satizibas) plazis. Uſ ſcha platſcha ſwehtôs inkwiſizijas laiſôs wiſnewainigakee zilweki, tik uſ kaſda pretineeka apwainoſchanahm, tikufchi tuhſtôſcheem ſadedſinati, waj ari no augſta muhra nogruhſti. Schee muhri ka ſpoki wehl tagad ſtahw un atgahdina ſen pagahjuſchus moku laiſus.

Tani paſchâ pilſehtas dalâ ir loti leels teatris no Nerona laiſeem, kurâ ſchis negantneeks ne wiſ teatra lugas liſa iſrahdit, bet liſa ſkatit, kâ plehſigi ſwehri kriſtitus ſaploſija; nelaimigo kunſteſchana un ſahrdiſchanahs darija wineem neiſſakamu preeku. Tur wehl redſamas muhri ſileſ, iſ kureem plehſigee ſwehri tapuſchi dſirdinati pehz labas ztlweku-galaſ maltiteſ.

Zilweki Româ, tapat ka wiſâ Italiâ, ir loti ſkaiſti: azis ſpodri dedſigas, beguni ſnuuki formeti. Bet tikpat kâ ſkaiſti, wini ir ari netikli. Ir gan brihnums, ka ſkaiſtums reti weenojahs ar tiklibu, bet arweenu weens no otra behg.

Uſ eelaſ redſ ſkrandainus, puſkailus behrmus ka jehrus apſahrt ſkraidелеjam un iſſteepahm rokahm garam-gahjejeem ſauzam: „Signora, pikula moneta“ (t. i. kundſe, ſihku naudu).

Zahlaſ eedama nonahzu pee fontana, kaſ top turetſ no 4 wihreem ar loti ſkumjeem gihmeem. Iſ katra tezeja leela ſtrauja; tahs apſihmejot tahs 4 upes, kaſ iſ paradifeſ dahrſa iſteſ. Weens no mineteem 4 wihreem rahda ar roku uſ tuwumâ atroduſchos baſnizu. Schi ir Jeſus baſniza. Pee baſnizas durwim ſtahw Seremias ſawas gaudu dſeeſmas rakſtidams un tee 4 ewangelifti. Wiſſ kopâ noſihmè, ka, ja zilwekam paradife paſudufe, tad winam at-

leefahs tif tas weens, pee Jesus Kristus greestees un pee wina meklet jawai firdei pasudufcho paradisi.

Bitâ eelâ uf masa plazifcha reds augstu stabu, uf kuru stahw fw. Marija ar swaigsmu kroni galwâ un schefpu rokâ. Schis tehls esot atrasts fahdâ klinti. Saka, ka ne-weens ihsts luhdsejs pee schihs bildes neluhdsot wolti; if katrs luhgums topot peepildits.

Par Romu buhtu wehl dauds fo stahstit. Bet lai peeteef schoreis. No schejeenes es aishrauzu uf Neapeli.

Schis zela gabals ir loti romantifks. Gar abahm pusehm pazelahs augsti kalui ar sneegu apsegti un pee winu fahjahm reds jaukafahs lejas, sakumôs un seedôs tehrptas. Sche ir seema ar wasaru few rofas sneeguschahs.

Neapele ir leela pilsehtha ar fahdeem 400,000 eedfihwotajeem, un atrodahs loti skaisâ weetâ, pee paschas juh-ras. Zuhra, ka fahds fila stilla speegelis, mudsch ween no nahfdameem un projambraufdameem fugeem un laiwahm, kas Neapeles tirdsneezibu kurlina un winai pasaulles bagatibu peewed. Bet sche schai jaukai pusei eepreti ir otra loti nejauka puse, kas eedfihwotojeem der it ka par pastahwigu draudetaju, lai laimê neaismirst ari sawas nahwes stundas. Tas ir uguns-wehrdoschais kalns Wesums. Wansch bij ilgaku laifu tif kuhpejis ween, bet 1879 g., 10. dezemberi fahzis uguni un lahwi isschaut. Ari es esmu trihs wafari redsejuse winu degam un lahwi lihstam. Lahwa ir: jemes eefschâ iskaufetas daschadu mineraku dalas, kas pehz iswehrschanas is kalna pahrwehrschahs zeetâ masâ. Is lahwas top Neapelê eelas brugetas un ari daschadas rotas leetas, ka brofchas, orinas u. z., taifitas.

Neapelê es dewinas deenas usturejos un tadehl to ari labi wareju apskatit.

Familijas dšihwe Neapele rahdahs ne wifai teizama buht. Seewas, pa eelas malahm puhlōs fafehduſchahs, dšird gaudamees par wihreem, fa tee negahdajot par namu, nedš par behrnu apgehrbu, bet tikai uš to ween domajot, fa paſcheem preezigi padšihwot. Un tas liſahs teeſcham ari pateefiba buht, jo uš eelahm pee mafaronu galdeem redš winus pulkeem ſtahwam un gaku un mafaronuſ ehdam un wihnu dšeram. Eš nu ſahroju winu dšihwoklōs paſſa-titees, bet te nu pahrlēezinajoš, fa ne tiſ wihri ween, bet warbuht wehl leelakā mehrā paſchāš ſeewas wainigas, fa wihreem mahja neruhp. Ge-ejot jau nahſ nelahga ſwelme preti. Behrnus bail uſſſtatit — wahrtahs weenōš netihrumōš, gluſchi apſſkrantajuſchees; leelakee iſgahjuſchi, blandahs pa eelahm apſahrt. Seewa tahda noſmulejuſehs, ja meſtu pee ſeenas, peeliptu. Ka nu lai wihrs juhtahs ſaiſtits pee tahda nama! Waj tas nedſen winu projam, meklet zitur to, ko mahjās neatrod. Un ſahdi wezaki, tahdi ušaug winu behrni, ar wiſeem winu reebigeem netikumeem.

Apmeſleju iſſlaweto Neapeles muſeumu. Sche manu wehribu it ihpaſchi greesa uš ſemi dimi nodalaš: Egiptes un Pompejaš. Egiptes nodakā redſeju 5 mumijaš — 3 ſeewas un 2 wihruš. Mumijaš ir eebalfameereti lihki, ſaš no wezu wezeem laiſeem — pahri tuhſſtoſchu gadu — ir ušglabajuſchees neſatruhdejuſchi. Wini ir melni un iſſſtatahs fa ſapraulejiš koſš. Tur ir ari eebalfameerets frokodiš ar 5 behrneem. Wezee Egipteſchi, fa ſinamš, frokodišus peeluhdſa un neſa teem upuruš. Uš plaukteem redſamaš maſaš, kruhku formā, ſurā tapa ušglabati ſadedſinato lihku pelni. Tahlaſ redš daſchaduš Egipteſchu deewekluš, fa: puhzeš, ſilonuš u. t. t. Pompejaš nodakā ir leetas, ſaš iſraktaš wezā Pompejā. Pompeja bija ap Kriſtuš laiſu bagata piſſehſta, tagadejaš Neapeles tuwumā; bet

79. g. pehz Kristus dsimſchanas, wina tapa no Wesuwa kalna apbehrta ar pelneem un lahmu, 6 meteri (lihds 20 pehdu dsikumâ). Wiſu, ko tur iſrof, uſglaba minetâ muſeumâ. Tur redſami leeli akmini ar ſihmejumeem un uſraſteem latinu walodâ, un wiſadas bildeſ, kaſ gar ſeenahm iſſahrtas. Pehz 1800 gadeem winas ir loti labi uſglabajuſchahs. Beeschi redſ mahlderus preekſch winahm ſtahwam un tahs kopeerejam. 1879 g. pelnôs atrada ſtahwoſcha ſeeweeſcha ſkeletu (kaulu ſtahwu), kaſ laikam tanî brihdi, kad Weſumſ pelnuſ par ſcho pilſehtu iſbehra, bij pee ſeenas ſtahwejuſe. Ir bijis, ka iſ pelnôs iſſpeeſtahm formahm redſams, jaunſ ſeewiſchkiſ. Pelnôs ir atrastas daſchadas ſelta leetas, tad kruhkas ar elju u. t. t. Uri daſchadi rakſti un dokumenti, uſ ahdas waj fokû miſu rakſtiti, ir uſglabajuſchees; lai gan ſagruſdejuſchi, bet ſkaidri laſami.

Kahdu deenu iſ-ejot, eſ eeroudſiju lihki wedam. Pa-preekſchu gahja 12 wihri, no galwas lihds kaſjahm apſegti balteem ſegeem, tikai azihm bija diwi zaurumi atſtahti. Uſ galwas ſegi bija atſtahti diwi 4 zelu garôs ſtuhrôs ſaſeeti, kaſ ka ſaka auſes iſſſatijahs un wehja it luſtigi pliwinajahs. Scheem wihreem katram rokâ ſweze. Tad nahſ farogu un ſw. bilſchu neſeji; wineem pakal preeſteri; aiſ ſcheem lihku rati ar ſahrku. Wirſ ſahrka bija baldachins, kuru 6 wihri neſa. Pehz ſcheem nahza behrneeki, melnôs ſegôs, uſ to paſchu wihſi, ka pirmajee.

Neapelê ir weens no wiſleelakajeem teatreem paſaulê, Sw. Karlo-teatris. Partera ween eſot 2800 ſehdekki, bet pa wiſahm 5 tahſchahm eſot weeta preekſch 12,000 apmelletaju. Wiſſwairak man ſche baletes patifa.

Bet nu wehlejoſ ziſ nezif ari Neapeles apſahrtni apſtatit. Wiſpirmis gahju gar juhrmali uſ ſeemeleem. Zeſſch

ir romantisks. Weenâ pušē fili bangošchs uhdens zilā sawu balti putošchu galwu un mehgina mani sasneegt; otrā pušē augsti wirs galwas pazelahs flints, kuras mala augšchā ar nameem ka nošehta. Schihs ir Neapolitaneeschu laukudsihwokli, jeb muischeles. Pastarpās reds seedoščhus dahr-fus. Tahlak paejot flints paleef arweenu semaka un beidsot eeslihd juhrā. Schini weetā atrodahs wezas pils drupas. Ta bijuse fehmina Murata wafaras-pils. Murats, ka finams, bija Napoleona I. snots (mahsas wihrs) un tapa no wina par Neapeles fehminu eezelts. Bet pehž Napoleona padsihschanas is Franzijas, bij ari Murata godibai Neapele gals. Gan winsch mehginaja sawu troni wehl reis atpakal dabut, bet tapa sawanzots un noschauts 1815. g. Tagad wina pils gluschi nopostita: logi isdaufiti, seenas meetahm eelaustas, junts noplehsts; to esot, ka stahsta, republikaneeschi darijuschi (waj tik nebuhs Burboni, Murata sihwakee eenaidneeki?) Ari wehl aij schihs pils atleekahm reds daschus wafaras namus, wehlah nahk nabaga lauschu dsihwokli, lihds beidsot, Puzolas pilsehtinai tuwojotees, atkal faila nabadsiba redsama. Puzola pate labi pasihstama zaur sawu brihnischku alu jeb gangi zaur flints-kalnu, kahdas 1½ werstes tahlumā. Schi ala naw mis israkta, bet no dabas tahda. Tikai augšchā, skaidra gaisa dehl, pahra weetās ir isurbti zaurumi. Paschā alā gar abahm seenahm deg pastahwigi 42 lampas, lai tumšibā zeksch buhtu attopams.

Otrā reisē es gahju apskatit to apgabalu pret deenwideem no Neapeles. Pilsehtā Torre-del-Annunziata eepafinos ar makaronu fabrikaziju. Fabrika, kurā scho Neapolitaneeschu tautas-ehdeenu sagatawo, eenem wišas eelas garumu, gandrihs weselu wersti. Pate makaronu taisischana ir it prašta. Is mihklas faruletas, tahs top ka dešas kahr-

tis famauktas un tad ahrâ pawehni schaudetas. Torre-del-Annunziata ir usbuhmeta us Herkulianuma pilsehtas, kas tanî pašchâ laikâ tapa no Wesuwa iswehrdumeem apbehrta, kad ari Pompejai ſchi nelaimē usbruka. Tadehl Herkulianumâ newar wis raknat pehz wezu laiku mantahm, jo zitadi waretu notikt, ka Torre-del-Annunziata atrod ſawu kapu Herkulianuma dſikumôs. Tikai weenas eelas gabals Herkulianumâ ir atrakts, kur zaur ſewiſchkeem wahrteem apmekletaji top eekſchâ laiſti. Œhi eela, ka rahdahs, ir weduſe us kapeem, jo eelas galâ ir redſami wiſadi monumenti un kapu-akmini.

Tahlaſ aiſ Torre-del-Annunziata, otrpus juhraſ lihſumam, ſkaiſtâ widû, redſ pilsehtas Raſtelamare un Sorento un pa kreisai rofai kuhp nejaukaiſ Weſuwſ.

Par Pompeji pilsehtu 1880.

„Lat. Uwiſchu“ 1879 g. 37. numurâ laſam par Pompeji pilsehtas breeſmigo apgruhschanu, kas notika preekſch kahdeem 1800 gadeem. Minetâ numurâ ari ir iſſazits, ka ſchi pilsehta, kas 1800 gaduſ guleja — ka muhschibas meegâ — apakſch Weſuwa kalna pelneem un akmineem, pa labai dalaſ ir iſrakta. Behledameeſ wehlejoſ redſet ſcho ſen-laiku pilsehtu, redſet ſcho „mironi“, kas pehz tik ilgeem gadeem ir augſcham zehleeſ us jaunu muhschu. Ir notizis ka wehlejoſ.

Œſmu redſejuſe daudſ leetu, kas rofot atraſtas un ſchim brihſcham top uſglabatas Italijas muſejâſ; eſmu ſtaigajuſe zaur Pompeji pilsehtas eelahm un nameem, kurôs gandrihſ diwi gadu-ſimtenuſ waldija nahwes-kluſumuſ. Œkaidri waram redſet, ka ſen-laiku Romneeki ir dſihwojuſchi, ruhpejuſcheeſ, ſawas ehkaſ zehluſchi, iſgreiſ-

nojufchi u. t. j. pr. Ko fweſchâ femê, un ihpaſchi ſchai brihnuma-pilſehtë, eſmu redſejufe, negribu paturet tikai preeſch ſewis, bet paſinoſchu tauteeſcheem un tauteetehm.

Sinoju wiſpirms par Pompeji pilſ. ehtahn. Tolaitu buhwe pa leelai dalai lihdsinajahs Greeku buhwei, bet ari ar kahdu zitu buhwes wiſſi ſajaufta, naw pilnigi iſnahtuſe, ne pehz weenas, ne pehz otras. Zeelakâ dala ir diwi tahſchu nami, daſchi ari 3-tahſchu. 2-tahſchu nami ir wiſi uſ weenadu wiſſi buhweti. Rambariſchi ir maſas ruhmes dehl deefgan prahtigi eedaliti, ta ka tahdu eedalijumu war noſaukt ihſti par greſnumu. So jauka Pompejaneefchu eerikte ir diwi no ſtabu-gangeem apnemti ſehtas-plaſſchi. Pirmâ ſehtas-plaži tapa weeſi ſanemti un pameeloti. Dtrâ ſehtas-plaži uſturejahs familijas lozekki. Bagatu lauſchu namôs bij wehl eerikteta ihpaſcha weeta preeſch drehbju nolikſchanas. No drehbju nolikſchanas weetas bij durwis weeſu ſahlê. Weeſu ſahlê bij tik weens pats logs uſ junta un apgaiſmoja ſahli no augſchas. Logam bij ari wehl otris mehrkis, proti: leetus-laikâ tapa zaur to eelaiſts uhdens 4-ſantigâ akâ (Baſſin), no kura tad eetezeja un tapa uſglabats zifternâs. Zifternas ir no afmineem ar zementi muhretas akas, kahdas atrodahs Afrijâ un Afrikâ. Ari muhſu tehwiâ, Kreewiâ, pee Sewaſtopoles ir tahdas akas, kurâs leetus-laikâ top ſakrahts uhdens, lai ſauſâ laikâ, kad leetus nelihſt, nebuhtu uhdens truhkuma. Zifternas pehzak top zeeti aiſtaiſitas, lai gaiſs jeb luſte newar tapt klaht un uhdens neſahl puht. Wiſapfahrt ap namu ir ſtabu-gangis, un blaſam weeſu ſahlei gulamahs iſtabas, kas no weeſu iſtabas zaur maſu glahſes lodſinu durwis top apgaiſmotas. Gulamâs iſtabâs ir pee ſeenahn bildes mahletas, un daſchâs iſtabâs no afmina iſzirſtas un

muhri eemuhritas gultas. Weefu istabâ bij ari eetaifitas ihpafchas ruhmes, fur usglabaja zilts un familijas-rafstus, un daschas no alabastera iszirftas familijas-bildes. Nama-tehws stahweja no alabastera iszirfts pee durwim us afmina staba. Kad nama= jeb familijas-tehws nomira, tapa wina bilde nonemta un nolikta zitur fur, un jaunâ nama-tehwa bilde nahza wina weetâ. Daschôs namôs bij weefu sahle, zilts-bilfchu un familijas-rafstu istaba un familijas sahle saweenotas zaur masu gangi; jo tureja par nepeeklahjigu, kad kahôs, weefim klahf esot, buhtu gahjis zauri. Daschôs namôs bij otris fehtas-plazis bes jumta; tapehz weefi fehdeja leetus-laika stabu-gangi.

Apafsch gangu stabeem bij ustura-kambari un ehdamâ sahle. Sahles widâ ehdamais galds no marmora, un 3 atdufeschanahs weetas, furâs weefi wareja ehdamâ issteeptees. Kad bij mairaf weefu, tad preefsch teem bij eetaifiti ihpafchi atdufeschanahs kambari. Apafsch stabu-ganga atradahs preefsch kundsehm isgresnota sahle, no furâs gahja durwis teescham dahrsâ. Schai sahlei eepretim ir otra apaka sahle, fur fungi fapulzejahs, daschadu farumu dehl. Bes tam wehl bij ihpafsch kambaris preefsch mahju deeweem. Ari pirts netruhka.

Pompejaneefchu leelafahs ruhpes bij, fa waretu labi meelotees. Kas gribeja israhdit famu bagatibu, tas taifija jo dahrgus ehdeenus un ehda, fa jau teizu, atpuhsdamees. Pa-ehdufchi gahja pirti, nomasgaja fweedrus un sahka atkal ehst no jauna. Dascham bagatam, kas gribeja israhdit famu bagatibu, nebija deefgan kad wahrija ehdamas leetas, bet lika wehl klahf dahrgus afminus un lika tos weefem redsot us galdu. Tapehz naw fo brihnitees, fa weena pate maltite maksajuse lihds 500 rubl. f. Karstâs wasaras-deenâs ehda dahrsâ sem kupleem wihna= un oliwu=

fokeem, seedofschahm rofehnm, burbulodameem fantaneem, kas wehl tagad redfami.

Retōs namōs ir atrodami ihpaſchi feeweefchu-kambari, ka harema. Preeſchnamōs tupeja uſ puſ-apaleem afmineem wehrgi, preeſch harema eedſihwneeku ſargaſchanaſ un pawehli iſpildifchanaſ.

Pirmahs taſſchaſ kambari atradaſ padſiki ſemē; kambarōs dſihwoja wehrgi un tur ari uſglabaja mantibaſ. Logi bij tik uſ eelaſ puſi; eefſchpuſē logu nebij.

Šroſot ari atrada ogles, bet maſkaſ neweena gaba-lina; laiſam nebuſ maſku nemaſ bruhſejufchi. Kamini ari naw uſrakti, bet maſaſ kraſneſ un daſchadaſ truhbaſ, kaſ nowilka duhmua. Ari weefnizeſ ir uſrahtaſ. Numeri naw pee nameem bijufchi uſraſtiti, bet numura weetā namneeka waħrōs, jeb „eſeet ſweizinati“ — „ſweikſ nahzi manā namā“ — „labu draugu laipni uſnem“ un teem lihdfigi teikumi. Katrā namā ir bijuſchaſ bodeſ, fur bagatee ir pahrdemuſchi ſawaſ pahrejahaſ jeb newajaſigahaſ leetaſ; ziti atkaſ ſawaſ bodeſ iſihrejufchi. Nama ſeenu ahrpuſeſ bi-juſchaſ iſlihtaſ ar maſeem marmora-afmina gabalineem, kaſ ar dſeſeſ klambariſcheem ſaklambareti. Grihdaſ bij jo apbrihnojami jauki un ſkunſtigi taiſitaſ un iſlihtaſ ar jaukeem iſchetrfantigeem waj ari apaleem afmintineem. Akmini rahdija daſchadaſ kraſſaſ waj nu kaħdu putniru jeb zilweka galwu jeb ari zitu kaħdu leetu. Tomeħr ſkaiſtā kraſſa tuħlit nobahl un paſuhd, tikliħdſ ka nahſ ſkaidrā gaiſā.

Forums.

Forums ir leelaſ plazis, kam wiſapkaħrt ſtabi un ehkaſ; paſchā widū ir kaħdaſ 20 kwadrat-aſiſ leela atklahta ruhme. Echi widuſ-ruhme tapa 2 reiſ nedelā leetata preeſch

daschadahm farunahm un darischanahm. Bitäs deenäs tur tapa tureti tirgi un wingroschanas-zihnini. Zeeleem fwehtfeem tuwojotees, kad deeweem nesa upurus, papreeksch minetä plazi isrihkoja leelus preekus. Tahdäs preeku-deenäs danzoja, dseedaja, spehleja, gahja zihnitees jeb spehkotees. Ir atrasti daschadi musikas-rihki, ka: stabules, klarnetas, taures, bungas, schkindekli, daschadi stihgahm apwilkti pirksteem spehlejami un ahmurineem fitami iustrumenti. Starp stabeem bija isliktas daschadas statues jeb marmora-bildes, ka teefas- un runas-kungi jeb ari, kas gahdajis par pilsetas labklahschanu. Lai gan leelakä dala no schihm statuehm ir fadaufita, tad tomehr wehl daschas atrada, kas nebij gluschi drupäs. Tahs tapa nowestas Neapeles musejä. Stabu-gangis ir ar juntu, un no ganga war ee-eet 3 leeläs sahles. No leelä tschetrfantiga platscha war zaur dselsu wahrteem eetapt oträ tahdä paschä, bet masakä ruhme. Schini ruhme semneeki mehdsja atstahst sawus sirgus un ratuš, jo „Foruma“ ruhme bij atklauts eenest tikai pahrdodamas leetas. Pirmajā sahlē, blakus „Foruma“ plazim, sehdeja 3 kungi, kas sanehma maksu par sirgu un ratu nolikshanu, kã ari par tahm weetahm, kuräs pahrdeweji nolika „Foruma plazi“ sawas prezes. Minetee kungi ari sanehma strahpes-naudu, ko wajadseja kahdam maksat pehz lifuma nolehnuma. Oträ sahlē tapa pee aisslehgtahm durwihm apspreestas jo swarigas darischanas, ka: goda-laupischanas, sahdsibas un peewilshanas u. t. j. pr. Goda-laupishana tapa par wisahm zitahm noseedsibahm jo zeetaki sodita. Ja kahds bij aissahris sawa tuwaka godu, tad wainigais tapa peeseets pee staba, un kad zaur bungaschanu peesaukti ziti klahst, kas peeseetam, tikslihdj no teefas-kungu mutes bij dsirdejuschi wainu un spreedumn, tuhdał splahwa azis. — Kad pagani tik zeeti goda-laupishanu sodija,

kapeh; tad kristiti zilweki zenschahs zits zitam laupit godu?!!

Treschâ sahle sehdeja tirgus pahrlubki, kas apskatija pahrdodamahs leetas un nospreeda tahm wehrtibu. Schi sahle bij muhreta no dedsinateem steegeleem un seenas isliktas ar leeleem marmora-afmineem, kas ar dselles waj tehrauda klambareem bij saklambareti. Plahns bij islikts ar maseem tschetrfantigeem marmora gabalineem pehz daschadas mudelas, ka: swaignes, swehru galwas, putni u. z. Akmini naw krahsoti, bet tâ kâ no Deewa laisti. Ari us ahrseenahm ir bijuschas no marmora daschadas pufes; bet tahs ir wifas sadausitas.

Schis Forums bij buhwets 63. gadâ, bet aifgahjis bojâ no pirmas semes trihzeschanas; no jauna winisch tapa uszeltis 2 gadi preeksch leelahs erupzijas jeb apgruhšanas, kas notika augustâ 79 gadâ pehz Kr. ds.

Tad wehl kriht azis kahds leels nams, ar 48 stabeem, no kureem 20 ir pawisam sadrupuschi. Us durwihm stahw tahsele ar schahdu wirsrafsu: „Preesterene Gumachija un winas dehls usbuhweja scho namu us sawu rehkinumu un parahdija Ziwijai leelu godu, tai namu dahwinadami.“ (Ziwija bij keifara Augustâ laulata draudsene.) Ais schi nama bij atkal otrs nams, kurâ atradahs 10 bastni, 2 leeli marmora masgajamee traufi un 10 zifternas. Ari scho namu bij preesterene Gumachija likuse buhwet preeksch preestereem dehl drehbju masgachanas. Preesteri mehdsa saweem elka-deeweem upuredami gehrbtees baltas drehbes. Preesterenes Gumachijas statue tapeh; ir Pompejâ atrodama pilnâ leelumâ ar schahdu usrafsu: Gumachija L. F. Sacerd. Publ.

So eewehrojams ir teefas-nams.

Teefas-namam katrâ pufe 13 leeli un katrâ galâ fruftim 5 masi stabi, kas eedala wifu ehlu 3 dakas. Paschâ widâ

nebij jumta; te tureja runas par tirdsneezibu. Sweschi tirgotaji, pirms samu prezi Pompejaneescheem peedahwaja, to usrahdija papreefš eewehleteem runas-kungeem dehl pahrluhkofšanas. Pehz pahrluhkofšanas nofazija no diſchuma prezei zenu; daſchreis pawifam aiſleedſa pahrdot. Abas gala-ruhmes bij ar juntu. Weenâ galâ bij pilſehtas magiſtrate, kaſ apſpreeda wiſas ihpaſchi ſwarigahs pilſehtas dariſchanas. Paſchâ widû atradahs ſkapja wiſſe taiſits galds, kurâ uſglabaja wiſus rakſtus, dokumentes un zitus ſwarigus papihrus. Tagad ir Keapeles muſejâ daſchi papihri, kaſ, lai ari ſagrufdejuſchi, tomehr wehl laſami. Magiſtrates iſtabas weenâ galâ ir fontans preefš ſchi noluhka: Kad kaſdam noſpreeda ſtrahpi, tad teeſneſchi tur maſgaja ſawas roſas; wini zaur to gribeja rahdit, ka newainigi pee noſeeguma, un ſpreeduſchi tâ, kâ amats pagehr. Dtrâ galâ pilſteefa. Ari tur bij fontans, bet eedaliſchana bija druſku zitada. Schini iſtabâ ſawahkahs wiſi tee, kam kaſdas maſakas ſuhdſibas jeb zitas tamlihdſigas dariſchanas. Par maſu, 8 pakahpeemus augſtu trepi war ee-eet kaſdâ maſâ, 8 pehdas plata un 12 pehdas garâ kambariti, kaſ ir eetaiſits tifaſi preefš teeſas-kungeem. Kambariti no leelahs ruhmes ſchkir audekka preefš-karamais, kaſ, kad fungi ſarunajahs ſawâ ſtarpâ, tapa aiſwilktſ preefſchâ. Leiĵâ bij 2 galdi preefš ſkrihwereem. Pee weena tapa ſuhdſibas peenemtas, pee otra norakſtija, ko teeſas-kungi noſpreeda. Apakſch teeſas-kungu kambara bij zeetums, kaſdas 2 aſis eefš ſemes, ar diwi maſeem lodſineem eelas puſe. Teeſas-kungu kambara grihdâ bij 2 kaſdu pehdû plati zaurumi. Zeetumneeki netapa pee pahrlauſiſchanas laiſti no zeetuma ahri, bet turpat zeetumâ zaur lodſineem pahrlauſchinati. Ari ſpreedums tapa zaur lodſineem paſludinats. Pee zitahm ſuhdſibahm un dariſchanahm ſchee zauruni jeb

lodfiri bij aistafiti ar dšelles wahfu. Zeetumâ atrada 2 fkeletes (nomiruscho faulus) peekaltas ar dšelles fehdi pee feenas.

Schim teefas-namam bij wisapfahrt foris, fur if deenas fawahkabs dauds laufchu, klaufitees, fas top fpreefts un ifdarits. Klaufitajeem wajađseja ifturetees rahmi un lehni runat, lai teefas-kungi netaptu zaur trokſni trauzeti. Tur ari leezineekeem bij fawa weeta.

No ſchi nama wareja ee-eet Wenus-deewenes namâ jeb tempeli (Medes Veneris Pompejanae). Wenusu godaja fâ laipnibas, ihpaſchi mihleſtibas deewene.

Schis nams ir ta pirmâ buhwe un leelafais fa ari ſkaiſtakais nams par wiſeem ziteem Pompejâ. Ratrâ puſe 24 kantaini marmora-akmina ſtabi. Leelajahm durwihm eepretim ir wiſſwehtakâ weeta (zellâ). Platas marmora trepes no 12 pakahpeneem wed uſ ſcho ſwehtumu, fas eenem deefgan leelu ruhmi. Ap ſcho „wiſſwehtako weetu“ ir greſni ſtabi, wiſi iſzirſti iſ alabaſtera ar kroni galâ. Schai „zellâ“ jeb wiſſwehtakâ weeta atrada Wenus-deewenes (deewekles) bildi, pilnâ leelumâ, iſ alabaſtera iſzirſtu un apſeltitu. Pee trepehm ir Auroraſ deewekles marmora bilde. Auroru peeluhđſa fâ rihta-blahſmas deeweni. Wehl weena deeweete ſtahw blaſam; bet newar ſinat, fo ta noſihmê, jo ir dikti ſaſkrambata. Tempela widû ir altaris, uſ kuru ſadedſinaja upurus. Wenus-deewenei upureja baloſchuſ un puſes, wihreeſchi baloſchuſ, ſeeweetes puſes. Upura aſinis tapa fawahktas kahdâ maſâ traukâ un tad Wenus-deewenei eepretim iſleetas pee trepehm ſemê, lai Wenus redſetu, fa upuri ir neſti tikai winai par godu.

Kad laudis bij tempeli ſapulzejuſchees, tad, pirms upurus noſawa, preeſteri apgehrba baltas drehbes. Apgehrbuſchees noſtahjabs pee trepehm, Wenus-deewekli peeluhg-

dami, lai upurus ſchehligi uſluhfo. Preeſtereem hij aif „zellas“ gehrbkambaris, par kura fleegfni neweens zits nedrihſteja zelt kahjas, fa tif preeſteri. Upuru altari bij Pompejas magiſtrate likuſi uſzelt no ſtrahpes-naudas. Magiſtrates fungi, kas altari lika taiſit, bija: Markus Porzius un Luzius Seſtilijus, un minu palihgi Gneus Kornelijus un Nulus Kornelijus, diwi brahli. Scho kungu wahrdi bij altari eerakſtiti. Pa kreifu roku no „zellas“ ir dahrgs marmora-akmina ſtabs, uſ kuru atrada ſaules-pulſſteni. Pulſſteni eſot dahwinajuſchi diwi bagati Pompejaneefchi. Uſ maſu tahſeli, ſo atrada peekaltu pee ſtaba, bij uſrakſtiti minu wahrdi. Beſ tam wehl atrada weenu tahſeli, uſ kuru bij leeſeem burteem Latinu walodâ ta rakſtits:

„Wiſeem teem, kas nebij Wenus tempelim naudu dahwinajuſchi, nebij atwehlets par upureſchanas-laiku eefkati-tees ſwehtumâ. Tapeh3 Markus, Rufus un Kajus Poſtumus par 3000 ſeſterzehm*) to iſgahdaja ſawam kai-minam D . . . . ., nabaga, bet goda wiſtram, lihds ar wina peh3nahkameem.

Pompejaneefchi domaja, fa tam, ſam naw brihw „ſwehtumâ“ ſkatitees, laime neſad neſmaidihſ wiſâ wina muhſchâ. Gar ſeenahm bijuſchas bildes, kas deemſchehl drupu drupâs.

Auguſta tempeliſ (Pantheon Auguſteum).

Schiſ tempeliſ atradahs no Foruma pret rihteem. Paſchâ widû bij altariſ, wiſapfahrt 12 granit ſtabi, un pee katra ſtaba bij peekſleets weens no leelaſeem elka-deeweem. Ge-eijot pa labo roku bij uſ kahda akmina keiſara Auguſta marmora hilde jeb ſtatue, eepretihm otrâ puſê Liwijas, Auguſta laulatahſ draudſenes, dehla Druhſa

*) Kahti 150 rub4; 1 ſeſterze — kahti 5 kap.

un radineeka Iberija statues, kas top usglabatas Neaples musejā. Sahnos bij 2 sahles, weenā sahle tapa laudihm doti leeli meelasti, keisaram par godu, un otrajā nesa elkeem upurus. Deewecki un keisars stahweja pee Pompejaneescheem augstā, war sazit — weenadā godā. Ais altara bij 12 masi kambarišchi, ik katram preesterim sams ihpashch kambaris, kurā apgehrbahs. Rahdā seenā ir fastite atvasta ar kahdeem 1077 sudraba un selta naudas-gabaleem.

Jupitera*) tempelis

Jupiteram, ka wifu deewu wirsneekam, bij — lai gan masaks nesa Wenusai, tomehr dahrgaks tempelis, un ari krahshnaki buhwets. Upuru altaris stahweja no durwihm pa kreiso roku; us ta upureja tikai leelus, trefnus wehrschus. Teescham eepretihm, drusku augstak bij swehtā weeta, kur atradahs wisapfahrt schee deewecki: Westa**), Diana, Apollo, Beres, Minerwa, Juno, Wulkan, Wenus, Mars, Neptuns, Merkurs un Fortuna, paschā widū Jupiters.

Pompejaneeschi mehdsā, darbu eesahkot jeb kahdu tahsaku zeku usnemot, Jupiterim apsolit weenu wehrsi waj ari wairak. Katris, kas tahdu apsolishanu dewa un no Jupitera palihdsibu prasija, aishgahja pee preestera peerastitees. Ja darbs labi gahja us preekschu, jeb kad zelsch

*) Jupiters = Latweeschu „Behrkons.“

**) Westa = uguns-kura jeb mahju-swehtibas deewecke.

Diane = medishanas (medineeku) deewecke.

Appollo = musikas un dsejas-mahsklas deeweckis.

Beres = anglibas un meera deewecke.

Juno = laulibas deewecke.

Minerwa = saprasthanas un wifadu gudribu deewecke.

Wulkan = uguns un kara-cerotshu deeweckis.

Mars = kara un kara-troshna deeweckis.

Neptuns = juhras un uhdens deeweckis.

Merkurs = zitu deewecku shtuis.

Fortuna = Latweeschu sentshu laimes deewecke.

bij laimigi noštaigats, tad preesteri atgahdinaja, lai dod, kas apsolits. Kad labs skaitlis — kahdi 4' waj 6 wehrſchi bij ſawesti, tad tos upureja. Wehrſchus ſafehja, uſlika uſ altari, noſawa un aſinis iſlehja pee „wiſſwehtafahs weetas“ trepehm. Galwu un kahjas ſadedſinaja. Zapat darija tee, kas wehlejahs eepreeſch ſinat, waj eefahktais darbs jeb zelſch iſdoſees un waj Jupiters lihdses. Miſ altara bij maſs kambaritis, no kura wareja zaur gangi apakſch ſemes no-eet lihds Jupitera bildei. No tam war nojehgt, ka preesteri tani brihdi, kad upureja, zaur ſawadu eetaiſi bildi kuſtinaja, jo tee, kas gribeja darba jeb zela galu eepreeſch ſinat, gaidija, ko Jupiters darihs, waj kuſtehs jeb ne. Kad bilde pakuſtinajahs, tad droſchi un zeribas pilni uſſahka katru darbu, jo domaja, ka deeweſkis ir teeſham luhgſchanu paklauſijis un ſolijis palihdsset.

St gadus uſ leelaſeem ſwehtkeem tapa wehrſchi ſawesti un ſaulini meſti, kuru buhs upuret. Kad upurejamais wehrſis bij iſmeklets, tad wiſi laudis tam gahja ſlaht un lika roſas wirſu, par ſihmi, ka wiſus grehtus uſleef wehrſim. Kad tas bij notizis, tad wehrſis tapa ſafeets, noſauts un ſadedſinats, un aſinis pahr laudihm iſſchlahkatas. Preesteri par upureſchanas laiku ſtahweja baltas drahnas gehrbuſchees un ſwehpinaja, lai grehti negreeſchahs atpatak. Pehz upureſchanas bij leeliſka iſluſteſchanahs Forumā.

Wehl ihſeem wahrdeem peemineſchu Fortunas deeweſles tempeli. Schini tempeli ir atrastas jo koſchas ſudraba-leetas. Fortunai neupureja lopus, bet kas gribeja, lai tam laime ſmaida, tas neſa tai daſchadas ſpihdoschas leetas. Schini tempeli atrada ari kahdas ſeeweetes ſkeleti, kam bij maſs grebſens pirkſtā ar wirſrakſtu „Raſſija“.

Merkuura tempelis naw leels un ir apgruhschana par wiſeem wairak ſadauſits. Winam ir wiſapfahrt kah-

das 5 afis augsts muhris. Schai tempelt ir usglabatas daschadas atrastas leetas. Gar abahm tempela pusehm ir weefnizas. Us weefnizas durwihm ir no maseem afmintineem (mosaika) daschadas bildes, ka p. pr. wihri, kas preezigi dser un spehle, lai war sinat, ko nama mehds darit.

Pirtis ir Pompeja bijuschas tifa diwas, weena preefsch nabageem, kas nespehja maksat, otra preefsch bagateem, par noliktu maksu. Pee durwihm tschetrkantiga ruhme jeb kase. No kases gahja dimi gangi, weens preefsch wihreescheem, otris preefsch seeweesehem. Pee wihreeschu ganga durwihm bij bahrsdas-dsineja istabina; us durwihm stahw schkehres un puznasis, eefsch mosaika. Pirti bij leelas sahles preefsch nogehrschanahs; sahles wehl tagad ir redsami leeli dselles ahki, pee kureem peekahra drehbes. Bes tam wehl bij 2 sahles, fur bahdes-weefi pawadija laiku tehrsedami un pastaigadamees. Pirts bij eedalita 2 dakas: weena, fur masgajahs tif ar aukstu uhdeni jeb auksta pirts (frigida = rium). Aukstahs pirts widu atrada dsilu traufu, fur a pa 2 trepehm wareja eefahpt eefsha. Us aukstahs pirts bij remdena (tepidarium). Schini bij traufi ar smarshigahm sahlehm; traufa eelika drehbes, lai nepeenem pirts garainus. Bes tam wehl bij pirts preefsch swihshanas (sudatorium), fur a karstee garaini tapa eelaisti zaur truhbahm. Pirts widu bij marmora traufs preefsch no skaloschanahs, pee kura rotot usgahja weenu sadausitu deeweeka bildi. Uhdens-kambaris bij weens pats, no kura uhdeni zaur truhbinahm eelaida namos. Biblioteka, ko atrada apafsch drupahm, leezina, ka Pompejaneefshi ir labprahht lasijuschi un ta few laiku pasawejuschi.

Behdejās deenās us Neapeles eelahm es redseju daschadas mastas. Newareju noprast, ko tas apsihme. Man tapa teifts, ka sagatawojotees us karnewalu. Karnewals

ir beidsamee wispahrigi preeki preeksch leeldeenas. Winsch top isrihkots tai nedelâ preeksch leela gamena un fastahw is wisadeem kumedineem un fehmoschanahm, kas us eelahm no paschas publikas top isdariti. Pilshehtas walde ismaksâ dimi leelas goda-algas teem, kas ko wislabaku un jozigaku isdomajuschî. Gar eelahm ir loschas eetaisitas preeksch skatitajeem, kas paschi pee karnewala nepeedalahs. Karnewals top atflahts jeb pasludinats 2. (14.) janwari pulksten 12 deenâ, ar leelgabalu schauschanu. Behz pasludinaschanas tuhliit dodahs zaur eelahm musikas foris, fastahwoschs pa leelakai dalai is bungahm un nu wisur is wahrteem un durwihm islez wisu wisadi fehmi, gan braukschus, gan jahschus, gan kahjahm un dodahs musikai patak. Ta fastahdahs leela gara rinda, kas eet pa eelu eelahm laudis smihdinadami.

Man neisdewahs scho karnewalu tuwaki apskatit, jo tanî paschâ deenâ, kad winsch eefahkâhs, es dewos us fugi, braukt projam us Egipti.

Râ jau teikts, 2. (14.) februari es aisbrauzu ar twaifoni us Egipti. No eefahkuma laiks turejahs puslihdî labs, bet ne ilgi; us wakaru fazehlahs tahda wehtra, ka gandrihî wijsi pasascheeri palika flimi. Es guleju ka lihkis un domaju, ka schi roka wairs spalwas neturehs un Zums sinas nelaidihî. Wehtra plosijahs ta lihds otrai deenai pulksten 12, tad palika lehnaka un lehnaka, un kad eebrauzahm Mesinas juhvas schaurumâ, tad laiks bija jau gluschî rahms. Mesinas pilshehtai, no kalneem un dahrseem eeflehgtai, ir, kad no juhvas skatahs, it jauks isfkats.

No Mesinas juhvas schauruma isbrauzis, muhs fugis it naigi aispelbeja pahr Widus-juhvas schuhpojoscheem uhde-
neem. Etnas kalna mehs faredset newarejam, jo laiks bija

apmahzees. Kretas šala jeb Kandija ar augsto Idas kalnu, palika pa kreisai rokai.

Beturtdēnas rihā, 7. (19.) februari, ar saules lehf-šhamu eebrauzahm Aleksandrijas ostā un bijahm ta nu šawu mehrki — wezo Faraonu semi — šafneegufchi. Škats bija firdi pazilajofchs.

Tikko uslehfuse šaule ar šaweem šelta stareem špehle-jahs gresni mirdsofchōs uhdens wilnišchōs, pa kureem wairakka desmit Egipteeschu laiwinas šteidsahs pee muhsu kuga, pašafsheerus malā nowest. Pa labai rokai juhras peekraštē pazehlās kahda eedseltēna pils. Kuga kapteins iškaidroja, ta esot kehdiwa (wihze-kehniņa) wafaras pils un šauzotees „Kamlē“ t. i. Smiltaine, jo šchi pils, ka wehlaš redseju, ir buhweta uš šmilšchu šahpahm, šmilšchu krahsā. Pee pils peesleenas 2 škaišti dahrsi, ar ehnameem palnu šofeem.

Laiwinā nobrauzu pee malas. Pilšehā ee-eijot, pee Bab-el-Arab wahrteem, jausrahda pašē. No eesahkuma pilšehā nedara nekahda laba eespaida. Nami masini, uš eelahm top daschadi darbi štrahdati, šewahm behrni uš plezeem, ehšeku ššineji mahzahs wiršū, ehšekus preekšch jahšchanas peedahwadami. Bet wehlaš leelā eelā nonahšot, wairs newar domat, ka Afrika eši. Nami leeli un škaišti, ar bagatahm bodehm un škaišteem dahršeem. Šchur tur redš ari weesnižas un restaurazijas, pehz Ģiropas wihses. Uš kahda plazišcha pat eeraugam monumentu jeb peeminekli, Mehemedam-Šli par godu, kas Egipti šcha gadu-šimtena eesahkumā uš tagadeja patšahwibas štahwofla pazehla un ir tagadejahs waldneeka familijas dibinatais.

Aleksandrija es neusturejos, bet šteidsos tahlaku uš Egiptes galwas pilšehā Kairo.

Gefam es pa Kairo paschu fo stahstu, es aprakftischu fahdus fwehtkus, furus man, Kairâ nonahkot, tuhliit gadijahs redset un lihdsfwinet. Tee bij fw. tepika fwehtfi.

Egiptè, ka finams, walda Islams jeb Muhameda tiziba. Schihs tizibas dibinatajs, ka jau tas wahrds rahda, ir Muhameds, is Koreischu zilts. Muhameds dfinis Mekâ, Arabijâ 1571. gadâ. Lihds 14. gadam tas bija aitū gans pee fawa mahtes brahka Abu Taliba, tad par hodes felt. Winsch bija 25 gadus wez, kad fahds kaufmanis nomira un wina atraitne Chadidscha to peenehma par sawu darischanu wedeju un beidsot apprezeja. Sinkahrigs buhdams, winsch nu zetoja dauds apfahrt un ta eepasnahs ar zitam tautahm un winu tizibahm. It ihpafchi winam patika Kristus un Mosus tizibas. Bet kad winsch negribeja zitus par fewi augstakus atsiht, bet gribeja pats par tizibas galwu usmestees, tad tas fahka pahrdomat par fahdas jaunâs tizibas dibinaschanu. Ar schihm domahm darbojtees, tas atstahja sawu namu un ainsghja us fahdu alu, lai tur waretu netrauzets buht. Pehz fahdahm 4 deenahm winsch radahs atkal starp laudihm un pasludinaja, ka Allah (Deems) zaur fw. garu, balta baloscha weidâ, esot winam, ka sawam praweescham, finamu darijis jaunu tizibu un to isplahtit dewis; kas („Allaham un wina weenigam praweescham Muhamedam“) tizefchot, tee nahfchot besgaligu preeku paradise, bet netizigeem buhschot jazeesch muhschigas mofas elle. No eesahkuma winam bij dauds peekriteju, bet turpreti bij no saweem pretineekeem wehl jabehg us Medinu. Bet ar scho behgschanu ari beidsahs wina nelaine. Sahka rastees peekriteju baru bareem un ar winu palihdsibu nu Muhameds uswareja weenu zilti pehz otras un peespeeda sawu tizibu peenemt. No Muhameda behgschanas (hedschras) no Mekas us Medinu 3. (15.) julijâ 622. g. pehz Kr.

dsim. ari top rehkinats Muhamedaneeschu tizibas fahfums. Muhameds nomira 632. g. Medinā un ir tur ari paglabats. — Pehz Chadidschas nahwes winsch atkal apprezehajs un mirdams atstahja 9 feewas, starp kurahm wiswairaf eewehrojama Aischa. Muhameds famos fw. gara sinojumus ir farakstijis ihpaschds fludinajums, kas tad pehz wina nahwes tapa salafiti un ihpaschā grahmata (koranā) isdoti. Schis korans ir Muhamedaneeschu bibeles un litumu grahmata.

Ari augschā minetee fw. tepika fwehtki top fwineti pehz Muhameda tizibas mahzibas, laikam ar to paschu nofihmi, ka pee fristiteem „tas pasaules Zehrs, kas wisus zilweku grehfus us fewim nehmis.“

Turku sultans fuhtha is Konstantinopeles us Kairu weenu sihda-austu tepiki, kurfch tad sche zitadele, ihpaschi isrihkotā fahle, top usglabats. Kad fw. tepika fwehtki peenahlfuschi, tad eet augstakee mullahi (preesteri) un ari kehdiws, ministeri un ziti augstmani, scho tepiki usschuht us oderi, kur tad lihdsā eeschuj ari famos un wisu sawu ihpaschneefu grehfus. Bet lai nu schee grehki taptu isnihzinati, tad grehku pilnais tepikis top us kamela uslikts un us Meku nosuhtits, pee Augstakaja kahjahm. Bet kad nu ari katram moslemam jeb Muhamedaneescham wismasafais weenreis sawā muhschā wajaga buht Mekā bijufcham, tad reisā ar fw. tepiki ari pulks fwehtzelotaju dadahs us Meku, tā ka wesela karawane farodahs, kas tad septemberi mehds zekā dotees.

Karawanes projam-eeschanas deenā ir leela dsihwiba us eelahm. Kas ween spehj, isheet winu pawadit. Karaspehks ir nostahdits rindā. Musika spehle. Mulahi fkaita pahtarus. Atjahj kehdiws un — nu top fw. tepikis us kamela uslikts un ar farkamu drahnu pahrklahts. Tad wehl

pahitari top nofkaititi, leelgabals fprahgft walâ un karamane dodahs projam. Winai papreekschu eet derwifchi ar basnizâs karogeem, dfeedadami; „Allah, fwehti tu fcho zeku!“ Laudis trauz wehl rofas pee kamela jeb wislabaki pee tepika wihlites peelift, zeredami, ka tad buhs no grehkeem atfwabinajufchees. Tas, kas nespehj rofas ifsteept, fauz pakal: „Nem lihds ari manus grehkus!“

Muhamedaneefchu tizibas apleezinaschanas wahrdi ir: La Allah il Allah wa Muhamed Rasul-Allah: (Tas ir: Naw Deewa bes ta weena Deewa, un Muhameds ir wina praweets!)

La Muhamedaneefchi pawada famus grehkus projam.

La deena, kad karamane Mekâ nonahf, fehdiwam ir finama, winsch isrihko leelas godibas, leef moschejâs (basnizâs) deemluhgfschanu noturet un aitas upuret, lai fwehtzelneekkeem wifs pareift isdotos.

Swehtzelneeku pahrnahfschana tabla zela deht wellkâhs loti ilgi. Pa wifu to laifu mahjâs palikufchee if nedelâs 2 deenas game un par teem Deemu luhds.

Kahdas 8 deenas preeksch karamanes pahrnahfschanas mahjâs mehds pilsehtâ eerastees wehstnesis ar sinu, ka karamane tumumâ. Tuhlit uf leela platscha ahrpus pilsehtas top ufstahditas wifu wifadas bodes ar ehdeeneem un dsehreeneem un wifadeem mahfsleneekkeem, ka: danzotajeem, singetajeem, fpehletajeem, falkschudihditajeem u. z. Samens beidsees, nu preekeem wala. Trofknis bes gala pat naktim neapfusa.

Bija 9. (21.) februaris, kad maniju pilsehtâ leelu fufsteschanos. Wisi steidsahs ko waredami ahrpus pilsehtas. Sinams ari es negribeju pakal palift — bija tatschu jareds, kas tur noteek! Lai ahtrakti waretu turp nokluht, es

peenehmu ehjeli; ehjela jaimneeks fkehja ka suns blakam, ehjelam fisdams un to uf ahtraku fkreeshamu mudinadams.

Uf platscha nonahkufe es laimigi wehl dabuju weetu, no kuras wareju wifu pahrskatit. Sagaidija kehdiwu, kufs ch atbraufschot apfweizinat is Mekas pahrbraufdamo karawani ar fw. tepiki. Zitadele pakalnè bija bagati isgresnota karo-geem. Tapat apfahrtejee nami bija fwehtku drehbès tehr-pufchees. Gar plazi stahweja gara rindaratu, kuras fungi un kundjes speedahs eekschà, lai labaki waretu redset. Gar zeku abahm pufehm, ka teiza, kahdas 3 werstes tahlu, bija nostahjufchees prafti laudis. Bija jaapbrihno winu pazee-tiba un fatiziba. Zee masakee bija nometuschees zelmala guleniski; tad nahka rindas, kas sehdeja un tupeja un bei-diot stahwneeki, bet arweemu ta, ka femakee bija preekschà un garakee aif wineem. Nemeena schandarma neredseja jahjam, un tikai schur un tur kahds faldats — bes jeb kahda eerotfcha staigaja un ar roku komandeereja, lai laudis at-wirfahs drufku atpakal, un wisi paklausija ka behrni, kas rihtstes baidahs.

Neilgi preeksch plfst. 12 eeradahs haremu kundses, fila jeb rosa krahsas fihda gehrbtas. Ka jau finams, korans leedi feemahm rahditees ar atflahtu gihmi. Zadehl winas to aifflahj ar schkidru muselimu. Bet tas schkidrums ir palizis pehdejòs gadòs tik schkidrs, ka zaur winu jau war gihmi gandrihs tik pat labi redset, ka bes kahda muselina. Kareetu logi bij lihds pufei ar dseltenu fihdu aifflahti. Uf bukus sehð kutscheris Arabeets un fulainis Mehgeris, abi Giropeschu apgehrbà. Pehdejais ir newis preeksch skaisfo brauzeju apdeeneshanas, bet preeksch winu apwakte-shanas. Sirgeem papreeksch fkreij diwi „faiji“ zeku ruh-medami. Wini pa leelakai dalai balti gehrbti; weste ar feltu noschuhtha, galwà farkana feskà, rokà muhja; kahjas

plikas. Katra kaut zif pahrtikuse familija, pat Eiropeschi, kas ņhe nometushees, tura tahdus saifus. Saiņi teņņham jaapbrihno, zif ahtri wini ņkreij, ņirgi pilnōs riņņhōs un wini weenumehr pa preeņņņhu, un ne tifaņ kahdu ihņu brihdi, bet pa 2—3 ņtundas. Tadehņ ari rets no teem ņaņneeds ņawu 35. dņihwibas gadu. Prinzeņehm eepreeņņhu ņkreij 4 ņaiņi un gar katras kareetes puņi jahj pa 2 Rehgeri. — Bet ņeemiņņņla tomehr paleeņ ņeemiņņņla — ir ņinkahriga ka laņņtigala. Kareetes ņehdedamahs kundņes, logu aiņkaramos lehni aiņbihdijusahas un ņawas galwinas pee logeem peeliņusahas, lauj ņawahm ņpulgaztinahm papreezatees par reteem ņkateem. Skatitaju tahdam brauzejam, ka ņaprotams, ne kad netruhņņt un daņņham labam apbrihnotajam laimejahs kahdu ņaldu ņmaidu kareetu logōs eemantot, bet melnais ņargs tuwojahs un logu aiņkaramo aiņweņņ, lai kundņehm netaptu ņirds-meers trauzets. Gan puņojahs kundņes, bet liņtenim japadodahs un ņawam uņraugam japallauņa.

Pulņņten 12 atmarņņeereja ņaldati no zitadeles un noņtahjahs eepretim maņam pawiljonam, kurā bija ņapulzejuņhees augņtee mulahi, miniņteri un generali. Puņņtundu wehlaņ peebrauza pee pawiljona pats ņehdiws, Dewņņņņpaņņha, jauns, laipniĆs kungs, pawadits no 12 jahtneekeem. Preezigas gamiles winu ņhe apņweizinja. Laudis dņiki palozijahs, ņeemeetes kleeņņa hi, hi, hi, ar trihzedannu baņņi. Rehj ņehdiwa ņahņa neņt baņnižās karogus; iņ pee katra bij weens mullaņ, waj nu no 2 derwiņņheem apakņņ rokas weņņs, waj uņ bagati appuņņkota ņirga jahdams.

Le par kahdu brihtinu wiņi uņ reiņi galwas pagreeņņ uņ otru puņi. Pa zeku mehreneem ņokeem tuwojahs lepni iņgreņnots kameelis, ar ņihda noņņuhtu ņarņanu tepiki mugurā. Tas bij uņ Meku ņuhtitais tepiki, kas tihrs no wiņeem grehņeem nu atkal tapa pahrwests.

Par apfweizinaſchamu norihbeja trihs leelgabalu ſchahweeni. Kehdiws peegahja klaht un paſneedſa ſcheikam (karawanes wadonim) roku, teikdams: „Als ſalem aleikum!“ (Deewa ſchehlaſtiba ar tewim!) Scheiks atbildeja ar tahdu paſchu apfweizinaſchamu. Tepikis tapa nu ar daſchadahm zeremonijahm, ar dſeedaſchamu un ar bungu un tauru ſkanahm, leelgabaleem ſchaujot, uſ zitadeles moſcheju pawadits.

Tur wiſch ſcheika klahtbuhschanâ tapa ſaplehts maſôs gabalinôs un iſdalits moſchejahm un walſts augſtajeem. Es loti nopuhlejos, ari kahdu wihlinu waj lupatinu eeguht, bet man atbildeja: „Netizigeem tahda ſwehta manta netop dota!“

Bija japaleek meerâ.

Tad ſahſahs ſw. tepika ſwehtki, atkal uſ ta paſcha platſcha, ahrpus pilſehtas. Wiſs plazis ir ar bodehm un teltihm ka apſehts. Bodes ne tikai ſchahdus tahdus gahrdumus pahrdod, bet ari iſrahda wiſadus kumedianus. Teltis ſehd bagatneeki, kaſiju dſehrdami, tſchubufus pihpedami un ſarunadamees. Wiſbagatafa telts, ka ſaprotams, ir kehdiwam. Zauku iſſkату dabuhn ſchis plazis wakareem, kad bodes un teltis no leeleem luktireem apgaismotas, kamehr mehneſnize no augſchas wiſu ka ar bahlu ſudrabu aplej.

Netahlu iſdſirdu kahdu ſawadu dobjū ſkanu un domaju, ka tur laikam ar kahdu instrumentu puhſch jeb ſpehle. Klahtpeegahjuſe negribeju azim tizet, ko redſeju — 30 zilweki baſahm kahjahm uſ ſalma deka diwâs rindâs noſtahjuſchi, neſchehligi galwas mehtaja uſ weenu un otu puſi un tad atkal dſiki noleezahs waj lozijahs uſ weetas ſtahwedami, pee tam weenadi, neapſtahdami „Allah, Allah!“ ſauhdami. Es apſtahjos un ſkatijos, ziſ ilgi wini ta moziſees. Ko domajeet, weſelas 1½ ſtundas wini ta goriſahs, bungahm duhzot un nebuht nepeemirſa pee tam ween-

mehr „Allah, Allah“ faukt. Pa reisahm wini sita ar wisu fpehku few ar duhri us kruhts, ta ka notahlâ to wareja dsirdet. Sweedri tezeja teem par bruhneeu, faulê uodegu-scheem waigeem. Schehlums pahrnehma, us tahdahm mokahm skatotees. Tschetri pagihbuschi nokrita pee semes. Beidsot wisi nosehdahs us salmu deka un skaitija sawu „El sahata“, ta ka pee mums skaita „Muhfu Tehws“. Wimu luhgschana skan ta:

„Gefsch Deewa, ta Wisuscheligâ uu Lehnprahtigâ „wahrda! Slawa un pateiziba lai ir winam, tauw pasaules-waditajam, schehlastibas pilnam, fwehtibas bagatam, beidsamahs deenas leelam fogim! Lewi mehš peeluhdsam, Lewi mehš godajam — fneedi mums palihgu! Itahdi, wadi muhs us tairnu zeku, us zeku to tizigo, kureem Tu schehlastibu esi parahdijis, pret kureem Taws neisdibinajami schehligs prahts naw dusmâs eefahrsejees — ne ta, ka teem, kas maldahs, Amen.“

No wisa ta es biju ta aisgrahbta, ka wairs ilgaf ne-fpehju sche palist, bet dewos us mahjahm. Otrâ wakarâ atkal atnahzu, paskatitees us derwischu (muhku) danzofchamu. Leelâ apalâ telki top isflahts salmu dekas. Papreekschu ee-eet weens wezs wihrs, apeet diwi reises apfahrt, palokahs dsiki lihds semei pret eepretim isflahtu tepiki un tad nosehschahs. (Schini tepikê ir gabali eeschuhti no fagreesta Mefas pahrwesta tepika.) Tad ee-eet 12 derwischi, gehrbti silds un salds mehtelds, basahm kahjahm, palokahs dsiki pret wezi un nostahjahs winam pa labo roku. Teem preti otrâ pusê atradahs feschu wihri: diweem bija stabules, weenam bungas, weenam flehpê bija usschkirts korans un weens fehdeja tapat. Sestais no wineem, jauns wihreets, sahka ar skaku balsi dsedat, un tee 12 derwischi nometahs us ze-leem. Behz nodseedatas dseefmas wezis pazehlahs, palozijahs

pret weenu no derwischeem un tad gabja apfahrt rinki; minam pakal darija tapat wisi derwischi un apgabja trihs reises apfahrt. Tad wezis atkal nosehdahs, nu sahka stabules un bungas trofsni taifit un dseedataji dseedat. Derwischi nometa sawus mehtelus, un sawos garos, baltos swahrkos sahka greeftees, rofas weenumehr waj pazeldami, waj frustifki salidami par kruhtim — un ta greefahs mini zits pehz zita bes apniffchanas, weselu ftundu. Bija jabrihnahs, ka wineem galwa neapffurba.

Ta mini doma Deewam patift. Dtri ir „kaukdami derwischi“ (die heulenden Derwische). Mati wineem gari ta ka seewischkeem; garas bahrsdas, kruhtis waj pus atklastas jeb pawifam neapfegtas. Mehteki gari, ar jostu pahrfceeti par widu. Stahw tapat plifahm sahjahm us salmu deki, sahlf bungat, dseedat un pehz ta musika galwas us preefsch un pawifam atpakal leegdami, ta ka garee mati plewinajahs it ka leela wehtra. Pehz tam sahlf „Allah“ kaukdami few fist pee kruhtim ka fkan it ka pee muzas fistu; ziti egraisa few ar nasi — kursch jo wairaf few fit, nogihbst — teef turets par jo labaku, to apfamp un fkuhpsa.

Pehz pullsten 10 atbrauza kehdiws. Wirsch apbrauza weenu reisi apfahrt un tad nonahza pee sawas telts, eegahja eeffcha un nosehdahs, ar labpatiffchanu us ffunftigahm ugu-nim un raketehm, kas gaisa laistas tapa, fkatidamees. Es nostahjos pee wina telts un fkatijos eeffcha lihds ar keh-diva pawalstneefeem, kuri ar leelu labpatiffchanu sawu waldneeku usffatija.

Maras man speedahs azis. Manidama, ka newareschu sawalbitees, es, wehl reis us lainigeem swehtku swinetajeem noskatidamahs, dewos projam. Tani pascha wafara es biju dabujuse to behdigu wehsti, ka besdeewigi nihilifti atkal pehz muhsu mihlotâ Semestehwa dahrgahs dschwibas bij

tihkojuschi un daschus Wina uftizigus fahrgus nahwei node-
wusch. Man nahza prahtâ, ka muhsu Semestehws newar
wis tif meerigi un drofschi sehdet starp saweem laudim, ka
schis nekristitu zilweku waldneeks.

Za eedama es nemilot eeskatijos kahdâ telti, isgresnotâ
ar farkana samta mehbelem. Diwi Urabeeschu kungi, mani
pamanijusch, isnahza man pretim un apfweizinajuschi „me-
sakum bil-cher“ (labwafar) luhdsa ee-eet eeschsâ. Es neli-
kos wis diwreis luhgt un eegahju. Tur sehdeja jau 2 mu-
lahi un 1 Giropeetis ar garu bahrsdu un padseletenu gihmi.
Mani apsehbinaja us fosas un tad pasneedsa kasiju un
garu Turku tschibuku; es abus peuehmu. Tuhlit Giropee-
tis man tuwojahs un fazija, ka esot Kreems un misiona-
ris, esot nahzis Muhamedaneeschus atgreett krigtigâ tizibâ.
Gefarjuschi, ka es biju — jo man arweenu wehl stahweja
prahtâ besdeemibas darbs Peterburgâ — winsch
nahza nelabâ stundâ ar sawu sinojumu. Es pazehlos un
teizu winam: „Greesees labaf atpakal us sawu dsimteni
un raugi papreefschu to launu sehflu sawâ semê isnihzinat,
un tad tif dodees sweschumâ! Za schee nekristitee, kas tat-
schu sawu waldneeku tif loti zeenâ un godâ, prašitu, ka
dsibwo tee, kas sewi par krigstiteem sawzahs, ko tad lai at-
bildetu? — Tadehl atkauj wineem Deewam kalpot pehz
sawas wihses, jo wini dara to no sirds!“ Tee ziti, lai-
kam no mana eefahrjuscha waiga un manas diktafas
runas bija nomanijuschi, ka mums kahda ne weenaldsiga
waloda bijuse, waizaja, par ko mehs runajusch. Bif pras-
dama, es wineem franziski to isskaidroju. Wini waizaja,
kahdas tautas es esot. Es faziju, ka esnu „Latweete.“
Tad wisi pazehla sawas kasijas glahses un teiza: „Ente u
ginsal al Allah fi amân!“ (Zewi un sawu tautu atwehlan
Deewa glabaschanai!) Pateikdamahs es peeliku, ka schee

mehds darit, sawu rofu pee zekeem, firds, mutes un galwas, par sihmi, ka mana pasemiba, juhtas, wahrdi un domas peeder wineem. Tad wehl labu laizinu patehrsejusch par winu fwehtkeem, es no wineem atwadijos. Wifejot wini sauza man pakal: „Ma as salama!“ (Meers lai ir ar Lewim!)

Ta ka schihs deenas, ta eet wifas 8 fwehtku deenas zauri — us fwehtku platscha mudschet mudsch nepahrskatams lauschu bars; ugunis laistahs; dermischi ka ari ziti peesauz Allah, danzo jeb grosahs, leezahs lihdi nokriht; rati brauz simteem no weena gala us otru, ta ka nabaga saiseem gruhti zeku ruhmet. Bet jo spodri bija schee fwehtki peekdeenâ, kas, ka sinams, ir Muhamedaneeschu fwehtdeena. Tad eet leela lauschu rinda dseedadama un ar garahm wasku fwezehm rokâ, nopeetnâ zeremonija us fwehtku plazi un ap to apfahrt. Pastarpâs daschi mehadinaja lahpturus, fures kuhpina zaur fahls usbehrschanu. Kamehr weeni dseed, ziti sau: Sahli kaisijim azis Praweescha (Muhameda) neatfinejem! „At, Praweeti, kad atsihs Lewi wisi!“

Diwi deenas wehlat, t. i. muhsu fwehtdeenâ, bij scheika (Meikas fwehtzelneeku wadona) jahjeens pahr zilwekeem. Tas noteek ta. Us fwehtku platscha top nodurts ar meetineem plats un garsh zelsch. Neilgi preeksch plkst. 12 atbrauz kehdiws un tad top us zela isflahti salmu deki.

Atnahk kahdi pusplikî wihri, katrs ar leelu nafi rokâ, nostahjâhs preeksch kehdiwa telts un fahk breefmu darbus pee sewis pastrahdat. Weens dur ar nafi sew rihkle, ta ka asinis par pliku meesu struhklam us leju tek, otrs dur sew fahnds, ziti graisa waj waigus jeb zitu meesu sew; jo nejaukati bij uskatot jauns sehns, kursch ar spizu pulki zauri

zaur abeem waigeem isduhra, ta ka mašs galas gabals pee pulka palika karajotees. Wiši ſchee mozneeki ſawâ ſwehta eefahrſumâ nejuht nedſ ſahpes, nedſ bailes. Zaur tahdu ſewmoziſchanu wini doma Deewam un Praweeſſham patift. Wehz tam nahza tee, kaſ par wiſeem ſwehtkeem weenumehr bija ſaukuſchi Allah un daſchadi lehuſchi, groſijuschees un ſewi pee Allah ſaukdami ſituſchi; wini nahza it ka bites ſuminadami, la, la, la, la — wairak ne kaſ nebija ſapro-tams. Wineem papreeſſchu nahza baſnizas karogu ueſeji dſeedadami. Wini ar joni nometahs uſ ſalmu deki, ar azim pee ſemes. Daſcheem no paſtahwigas galwas groſi-ſchanas nahza baltas putas iſ muted. Zitus wilka ka mai-ſus lihdi. Ta kahdi 150 waj wairak zilweku yometahs uſ gihnja — weens gluſchi pee manahm ſahjahm. Pa tam es dſirdu ko ta ehrmigi ſchnahzam. Es paſkatos, weens Arabeetis manâ turumâ tura ſalkti roka, zeeti ſakehris ap ſaklu. Salktis bija pirſta reſnumâ, peleks un kahdu 1½ pehdu garſch. Ziti luſko to winam atnemt. Bet winſch to zeeti ſaſpeedis un „Allah, la, la, la, la“ ſaukdams, ſahka koſt, un riſtigi diwi gabalus no aſtes noſodis apehda. — Ze uſ lepni iſpuſchkota ſirga jahdams parahdijahs reſnis ſcheiſs, pawadits no diwi nullabeem. Winſch jahja taiſni pahri par teem zilwekeem, kaſ uſ deka guleja. Azis ſcheikam bija zeeti, laiſam no ſchehluma, ka par dſihweem zilwekeem ja-jahj. Sirgs liſa kahju, kur atgadijahs, gan uſ zilwekeem, gan wineem garam. Kam uſmina, taſ tapa ſwehts. Ta-dehl kahdi 20, kureem ſirgs nebija uſminis, ſkrehja uſ preeſſchu un nometahs ſemê, lai ſirgs otu lahgu par wi-neem eetu. Samihtee top no apfahrtejeem wiſadi godati un butſchoti. — Ta pagahja wiſa ſwehtdeena.

Wirmdeen pulkſt. 9 no rihta tapa leelgabals iſſchauts un zaur to paſludinats, ka ſwehtki beiguſchees.

Bar Egipti.

Esnu Egiptè trihs mehneschus ufturejusehs, tapehz bij deefgan laifa apflatit wifas eewehrojamahs weetas. Es ufturejos mezaja Egipteefchu galwas-pilsehta „Kairo“. Schai pilsehta dsihwoja preefsch gadu tuhftofcheeu Egiptes warenee fehnini un waldneeki Barawi jeb Faraoni; schai apgabala tapa Israela tauta no Egipteefcheem speesta un mozita ar gruhtheem darbeem; sche atrada Niles-upè Mosu, kas ifaudsis ifweda Israela behrmus uf Deewa pawehleschanu no Egiptes-femes un tos tahdà wihfe atfwabinaja no gruhthahs wehrgu-falposchanas. Jo eewehrojamahs weetas ir: Mofhus amots un afminu mesch.

Befsch uf scho brighnuua-meschu wed zaur schaurahm pilsehtas eelahm uf Bab-el-Kafar wahrteem. Schee wahrtri ir no Israela behrneem buhweti. Ir apbrighnojams milfu-darbs, kas stahw jau wairaf nekà 3 tuhft. gadus, un stahw tomehr wehl tagad lepnà krahschnumà. Wahrtri ronahs kahdà walni, kura drupas rahda, ka pilsehta ir bijufe stipri apzeetinata. Paschi wahrtri ir no dselles, un kahdas 3 afis augsti un lihds 2 afis plati, bes tam wehl stipruma dehl ar naglahm apfisti. Walnis ir muhrets no puleereteem steegekeem. Weetu weetahm wehl reds kahdu steegeli it sawadu istaifitu. Schis steegelis bij sifhme, zif tahlu darbs par nedelu bij uf preefschu gahjis; jo darbs tapa nedelai beidsotees nobeigts. Lai nu usfraugi waretu finat, zif tahlu darbs pa nedelu weizees un lai nebuhtu peewilfchanas, tapa darbu beidsot eemuhrets weens sawads steegelis. Netahl no walnas bij Israeliteefchu kapi, kur ari schi- apgabala tagadejee Schihdi glabà sawu aifgahjeju lihkus. Uf scheem kapeem reds weetu weetahm blafus kapu afmineem Urabeefchu namelus; bet Urabeefchi lauj lai af-

mini turpat paleef, fazidami: „aifgahjufcham jalauj mee-rigi duſet.“ Alf kapeem naw zits nefas redſams, ka tifai dſeltenas tuſſneſcha ſmiltis. Ne tablu ir Kalifu un Mam-luku kapſehtas, deefgan jauſas, ar kahdeem 6 augſteem tor-neem. Wj ſcheem torneem uſſahpj 5 reifas par deemu Wu-las (Turku preeſteri) un Derwiſchi (Turku muhki) un ſtiprâ balſi „Allah“ ſauſdami atgahdina, ka buhs Deemu pee-luhgt. (Kalifi ir waldneeki par Egipti; Mamluki leel-fungi.) Pirms uſ ſchihm kapſehtahm aifgahju, redſeju pa labo rofu drupas no kahdeem ſen bijuſcheem pilſehtas ap-zeetinajumeem. Pilſehtas deenwidus puſe bij walnis kah-das puſotras aſis augſts. Waj ſchee apzeetinajumi reiſ ir ſteepuſchees wiſapſahrt pilſehtai, jeb bijuſchas kahdas ihpaſchas apzeetinaſchanas weetas, newar ihſti ſinat, tapehz ka wiſs ir ſagruiſis un apputinats ar tuſſneſcha ſmilti. Apzeeti-najuma drupahm pa kreifo rofu redſi warena un augſtu klinti, apatſch kuras ir leela, dſila ala. Scho alu eſot Muhameds Allis (Egiptes pirmais un ſlawenais ſehdiws) 1822. gadâ lizis raft, zeredams, ka atradihs ogles, bet ſaka, ka puhles bijuſchas par welti un tapehz nerakuſchi wairs tablat. Pee ſchihſ alas ir maſa grawa ar apbrihnojamu klintainu plahnu. Schi grawa gan buhs bijuſe preeſch warbuht tuhſtoſch gadeem rakts kanalis no pilſehtas lihds Niles-upei. Tur-pat ari ir bijuſchi Iſraela behrnu ſteegeluzepki. Daſchas kraſnes gan ir ſadrupuſchas; bet ka mahte ſargâ ſawu behrniu, tâpat warena klints-ſeena ſargâ atlikuſchahs kraſ-nes, ſchihſ tuhſtoſchu gadu leezineezes. Ap ſatru kraſni ir maſa welwe, kas atſchir kraſni no kraſnes. Seme ir redſami kahdas 2 kwadrat-aſis leeli zaurumi, kas pa dalai ir aifbehrti. Schee zaurumi eſot bijuſchi, ka laudis ſtahſta, Iſraela behrnu dſihwoſki. War ari domat, ka taiſniba, jo alas ir tuwu pee ſteegeluzepkeem, un beſ tam ir grubti

tizams, ka Ēģipteeschi buhs wineem demušchi labaku ruhmes weetu.

Kalifu un Mamluku kapsehtahm ari newareju aiseet garam, pirms nebiju tahs apskatijusehs. Kapsehtas ir deesgan skunstigi buhwetas; bet jo jauki ir flaisee torni, kas wiši buhweti no tšhetrkantigeem un apakeem akmineem. Torneem eefschpuše ir trepes no palma-koša, tāpat ari stabi, un torneem apfahrt diwi maši balkoni, kur Mulas uskabhj — atgahdinat lai Deemu luhds. Torņu galā ir eemuhreti leeli meeti jeb fahrtis, kur par šwehtkeem top uskari-natas skunstigas lampas. Kalifi ka ari Mamluki ir šchihs kapsehtas likušchi katris preefch šewis buhwet un mirdami atstahjušchi leelas naudas-šumas preefch kapsehtu apkopschanas un apfargaschanas. Sargi tapa nemti preefch katra kapa. Wehlaš, kad naudas peetruhka, sargi tapa atlaišti. Kapu sargi tur apmesdamees ir usbuhwejušchi katris šew mahjimu un tā ar laiku ir ižehlusees tukšnešcha malā preefch-pilšehta. Katrā kapsehtā dšihwo 1 jeb diwi familijas. kas zekineekeem par labu dšeramu-naudu rahda kapsehtas šagru-wušchahs un ne-ufkoptahs eefschruhmes. Gribu ihseem wahrdeem kapsehta eefschpuši aprakstīt. — Wišas kapsehtas ir gandrihs uš weenu wihiš taišitas un katrā atrodahs „moscheja“ jeb Turku bašniza. Wišpirms mašs kambaris, kurā pa labo roku ir aka, jo Turki mehds 5 reišas deenā, preefch katras deewkalpošchanas, rošas un šahjas mašgat, lai nahktu škaidri Deewa preefchā. Pa kreiso roku ir benkis, apafch kura ir daudš šalnu un melnas wadmalaš jeb pihtas šalnu tupeles. Kristiteem top ee-eijot šchihs tupeles usmauktas šahjās; bet tas šinams noteek par labu mašfu. Moschejas plahns ir no mošaiša un apklahts ar šalnu beki. Kanzele ir deesgan augsta un ari altaris tur atrodahs. Ir ari akmins, pahrklahts ar šaku šihda drehbi. Šhis akmins

esot pahrweests no Mekas; jo praweets Muhameds esot aaminim eeminis pehdu, tapeh; aamins top turets par swehtu. Otrâ swehtâ sahle ir Kalifu kapi. Schini sahle ir leels marmora aamins, aprakstits ar kahdu pantinu is korana, Muhamedaneschu tijibas-grahmatas. Bes tam wehl ir sahle farkans granita stabs, zilweka leelumâ, us kura ir usrakstits daud;mas nelaiķa dšihwes gahjums. Miš sehivs sahles ir otra tahda pat sahle preekšč seewahm; schai sahlei blakus ir mas kambaris, kur seewas sehdejuschas raudadamas un gaudodamas. Tahs seewas, kas bij wihram tahs mihsakahs, tapa apraudatas 30 deenas un naktis. — Kapsehtas apskatijusehs dewos pa sawu nodomatu zeku tahlak, lihds beidsot wairs neredseju neds ehku, neds kozinu, neds ari sahles, jo biju tukšnesi. Nebij nefas wairak redšams, ka tifat weetu weetahm plikas, failas klintis un dseltena tukšnescha smilts. Newareju deesgan isbrihnitees, ka mana ehseka dsinejs spehja 7 werstes no weetas par aamineem un ehřschkeem lihds tezet. Ehseku dsineji sche tura us eelahm apsedlotus ehsekus. Ja nu kahds ehseki noma preekšč jahšchanas, tad ehseku dsinejs tek ka funitis lihds, ehseki dšihdams un zeku taišidams. Ja zelojahm arween tahlak. Kahdâs 2 weetâs usgahjahm saku sahłiti; bet uhdens nebij nekur atrodams. Beidsot šasneedsahm „Sebel-Chascheb“ jeb „a k m i n u m e s c h u“. Waraus laiķa esot tai weetâ, kur tagad brihnisckigais aaminu mesch, auguschi palmu-, wihgu-, akaziju- un ziti koki. Râ tas nahzees, ka schee koki wiši pahrwehrtuschees par aamineem, naw lihds schim brihscham pilnigi isgudrots. Warbuht ka buhs teem taišniba, kas saka, ka to esot kahds jau sen isdšis uguns-wehmeja kalns padarijis, kas gan ari buhs minetos pilsehtas muhrus šadausijis. Tee leelakee zelmi ir no aaminu mescha aišwesti pilsehtâ un sche gresnuma dehl nostahditi. Pilseht-

tas dahrsâ ir no mineteem afmina-fokeem uskrauts skunstigs pawiljons no tšhetram ruhniġahm istabahm. Ratrâ istabâ ir eerifteta uhdens skunste, kur uhdens kriht 6 lihds 8 pehdas us leju, lai tihritu un wehšinatu eekšchruhmes ġaisu. Wišâs tšhetrâs ruhmes pahrdod slaweno Turku kaseju, un ari netruhst Turku ġaro tšhibufu jeb uhdens-pihpu. Daschi bagati pilsehtneeki ir šawôs dahrsôs šaweduschi daušs afminu no afminu mešča. Afminu meščâ ir tagad tikai wehl atrodamas šafnes no bijušeem fokeem un afminu foku mišas ġabali un škaidas. (Ari es esmu pahrweduse šahdus ġabalinus no šcheem brihnuma fokeem šawâ dšimtenê — Latwiġâ, — kuri tagad atrodahs Riġas mušeumâ.) Šad atštahġahm ehsekus un dewamees šahġahm lihds šahdai dšikai ġrawai. Bij ġan loti ġruhti šafneegt ġrawas dibenu, tomehr newajadseġa nošchehlot puhles. ġrawas dibens ir zeets un lihdsens un tomehr ir, man par brihnumu, weenâ weetâ išaudšis wašš wiġges-foks. Dtrâ ġrawas malâ redseju dšilu šchehlumu jeb šprahġu klints šeenu. Šche pazelašs auġšs klints-šalus, kur sem šahda klints-ġaga redseju karajamees par afmini pahrwehrstu foka-šakni. Mans pawadonis man šazija, ša šakne esot no ta kruhma, kur Mošus, šawa tehwošča Šetrus awis ġanidams, esot redsejis uġuni degam, un iš kura dširdejis Deewa halši. Nešpeġu iššazit, šahdas juhtas šazehlahs manâ širdi, to wišu redsot un apdomajot, ša ġan šchi pate weeta iššatijahs toreis un šahda tagad. Kur preešch wairak neka 3 tuhst. ġadeem atrada ġanamee pulki šahlainas ġanibas, tur tagad neredšam wairak neka, ša tikai afminu ġabalus; ġaušajâ meščâ, kur Mošus atrada pa-ehnu pret šaules-štareem, tagad redšam tikai par afmineem pahrwehrstu foku škaidas, drupas un šafnes, šas ir pa dakai apbehrtas ar dšeltenu tukšnešča šmilti. Štahweju labu brihdi dšiki domâš nogrimuši, lihds beidsot mans pawadonis mani ištrauzeġa šazidams, ša wa-

jagot wehl no-eet lihdſ „Mosus-amotam“. Atstahjahm ſcho weetu un eegahjahm atkal grawâ, un pa grawu tablaſ eijot eenahjahm atkal otrâ grawâ. Otrâ grawâ uſgabjahm kaſhdu weetu, kur dimas klints ſa-eet grawas wirſû pawifaſ kopâ, un grawâ iſſkatahs ka tunels. Apafſch ſchihm klintihm man rahdija kaſhdu weetiau, kur bij miſlums manams un ko mans pawadonis ſauza par „Mosus-amotu“. Peeliku pirſtu pee tahs weetas, lai dauds-maſ waretu pahrllezina-tees, kaſhda uhdena gahrſcha; uhdens bij neganti ruhſts. Tagad gan to weetu wairſ newaretu ſaukt par „awotu“, jo tapat ka ar meſchu, kaſ reis jaufi ſakoja un tagad ir pahrwehrſts par akmineem, buhs ari-notizis ar awotu. Uri ſchi weetina man atgahdinaja „wezahs deribas laikus“ un man nahza prahtâ, ka Mosus buhs gan ſchê daſchu labu reifi atſpirdsinajees ar dſeftru uhdens-malzinu. Wiſas ſchihs eewehrojamaſ weetas apſkatijuſi ſteidſos no grawas ahra, lai waretu jaht uſ mahjahm. Tikko biju kaſhdas 3 werſtes jahjuſi, ſazehlahs breeſmigs weefuſs, kaſ tuſſneſcha ſmilti tik wareni putinaja, ka newareja ne uſ deſmit ſokeem redſet. Stahwejahm un gaidijahm kaſhdu puſtundas, lihdſ beidsot leels leetus aiſdſina weefuli un mehs laimigi, labi wehlu wafarâ, ſaſneedsahm pilſehtu.

Marijas fokſ.

Zauka, fokſcha deena mani atgahdinaja, ka buhs kaut ko apſkatit. Pahrdomaju, uſ kuru puſi nu lai greeſchos. Ze dabuju ſinat, ka netahl no pilſehtas atrodahs „Marijas-fokſ“. Mana ſinkahriba mani dſihtin dſina, ſcho ſa-wadu fokſ redſet un dabut ſinat, no kam fokſ dabujis ſawu wahrdu. Panehmu ehſeli, ar ko ſche weeglaka zekofchana, un jahju uſ nodomato weetu. Zaur pilſehtu jahjot eeti-

fahm no Urabeefcheem apdsihwotâ pilsehtas dalâ, kuru ari zribeju redset. Pee ikkatras mahjinâs redseju bedri, kura teef eemesti mehli preeksch kifikâ (kifiks, ir no mehfleem un semes taijits maijijums, fo isschahwè un bruhkè malkas weetâ). Lai schahda netihriba par dauds nesamaitatu gaisu, tamdehl ir gar abahm malahm nostahditi akaziju-kaki, un no Niles-upes ir rakts kanalis, lai fokû smarscha un uhdens gaisu dauds mas tihritu. Nameem beidsotees ir par kreiso roku redjami dateku palmu-koki. Skaištuma scheem kokeem ir loti mas; aug it lihdseni, bes sareem, un tik paschâ galâ ir lapu kuschkis. Kad foks ir tikai kahdu asi augsts, tad tam ir lapas wisapfahrt. Zeelakam isaugot, tam katru gadu kahda dala no jaunajahm atwasitehm noluhst; tad atfal aug gabalinsch klahst. No scheem peeaugumeem war finat, zil kokam gadu. Ijskaitiju pee dascha kahdus 200 gadus. Dateles aug tikai us masakeem kokeem. Augki lihdsinajahs wihna-ohgu kefareem, bet ir dauds wairaf; pee dascha kefara 100 dateku un wehl wairaf. Pa labo roku ispleeschahs tuffnesis, kas atgahdina Afrika's pasaulesdaļu. Weenâ pusè ir augliga, melna seme, koschi dahrsi un bagatas meeschu un kweeschu drumas; otrâ pusè, tif zaur akaziju rindahm schkirts, nepahrredsans tuffnesis, kur nefa wairaf neredj, kâ tikai farkanu smilti. Weenâ pusè redj darbigos strahdneekus tschakli kustam starp laukeem, kas wahrpâs lihgodamees lihgojahs, un us plawahm, kas jau februara schkumâ top otrreis plautas; otrâ pusè ehrgli lidinajahs gaisâ pahr leeleem smilkschu klajumeem, laupijumu mekledami. Tahkumâ wehl eeraugu kahda senlaidu zeetofschna drupas; tuffnescha malâ leelas kasarmas, un eeraugu ari weenu kehdiwa pili. Schihs weetas apskatijufehs demos tahlak projam us kahdu Beduinu zeemu. Schè man wispirms nahza preti seewas, saufdamas: „Balkhis

jasit" (dseramu nandu, fundse) furahm ar „I nard mafisch“ (schodeen naw) atbildeju, brihuidamahs par teem leeleem kudraba rinkeem, fo tahs bij peefahruschahs pa diweem katrà aufi un pee deguna un luhpahm. Wihreem bij tifai mafi rinkischi aufis, un par gresnumu ap galwu garas bifes no firgu astes. Behrni staigà pawisam pliki. Beduini no zekineekeem atwesti is Saharas tufnescha, sche ir loti wai-rojuschees. Wini peeluhds „Tsis“ (faules deeweckli), fauli un garus. Aif Beduini zeema ir afelfinu= un zitronu-foki, kas wisi jau bij pilni ar augleem. Daschi augli jau bij pilnigi gatami un tifa nolafiti, lai tos waretu aiffubtit us sweichahm semehm. Afelfines sche war dabot 8 par weenu piafteri (5 kap. muhsu nauda). Zeemam pa kreiso roku ir leels klajums, is kura pazelahs warens farkana granita-akmina stabs, semes waldineekam par godu. Schis stabs ir tas weenigais atlikums no Patum jeb Pithom pilsehčas. Patum pilsehča ir dabujuji sawu wahrdu no weza Egipteeschu deewecka „Tum“ jeb Atum kursch bijis deewecka „Ra“ parahdischanahs. „Ra“ bijis-wisu deewecku wezakais un waldijis jau preeksch faules ka fehninsch. „Ra“ deewecka laika ari esot zilweki taifiti no deewecka „Chnum“.

— Egipteeschi ari tizeja, ka Tums esot no deewibas weena nakti dsemidinats us puku seeda, tad, kad pasauke wehl nebij tahda, kahda ta tagad isskatahs. Wahrds „Tum“ nosihme „wis“; tapehz wini to peeluhdsfa wisas wajadsibas, domadami, ka winsch ka „wis“ warot lihdsset wisas behdas. „Tuma“ statue, kas tagad nodota museja, tura weena rokà kruftu ar gredsemu wirsu, ka dshiwibas sihmi; otra rokà garu needri par lihdswaldibas sihmi; us galwas ir pusfaules skrituki un puke, par sihmi, ka winsch pasuhd un pehz faules no-eeschanas atkal eerodahs. — No Patum pilsehčas nebij tahlu otra pilsehča, fo fauza par Heliopoli; pehz schi

wahrda tagad wisu apgabalu nosauz „Heliopolis“. No paschas pilsehtas naw wairs nefas zits redjams, ka tikai weens ar daschadeem raksteem aprakstits stabs. Raksta sīhmes uš staba ir, lai gān jau gadu-tuhstoschi pagahjuschi, tomehr wehl deesgan glihtas. Schihs weetas apskatijusi, zekoju tahlak, gribedama notapt pee ſawa ſchihs deenas ihstā noluhka, pee „Marijas-koſa.“ Rahdas 3 werstes jah-juſi, aiſſneedsu leelu un jauku dahrsu, kur Beduīns ſawu „baſſchiſ“ ſanehmis mani eelaida eefſchā. Pee dahrsa wahrteem ir loti dſika afa, no kuras teef uhdens ar bifeleem ahra pumpets. Biſeli ir peejuhgti pee kahda leela ritena, ko tee greeſch rinkī. Pee ritena ir tauwas, kaſ ſneedsahs lihds afas dibinam. Tauwu galā ir maſi podini, ar kureem teef uhdens no afas uſwilfts un eeleets leelā ſilē, no kuras zaur maſeem grahwifehem appluhdina wiſu dahrsu. Schini dahrsā redſeju leelu koſu ar trim ſchubureem; koſam bija aptaiſiti apfahrt ſaki trelini. Pee trelinu wahrteem ſtahw atkal Beduīns „baſſchiſ“ praſidams. — Tas ir tas tā ſauktais „Marijas koſs“; jo uš ſcho koſu eſot Zahſeps un Marija, kad uš Deema pawehleſchanu behdja ar Jeſhus behrninu uš Egiptes-ſemi, apſehduſchees atduſet. Koſs bijis toreis wehl it maſinſch; tad iſaudſis leels un kuplis. Bet 1872. gadā wiſch ſahzis nokalſt; ſchi koſa weetā eestahdits zits, kam no ſaknes peeaudſis klahſt wehl weens ſars, kaſ ar eestahdito koſu ſawee-nodamees dewis tahdu paſchu iſſkatu, kahda bijuſi pir-majam.

Mutaweli-wahrſti.

Schee wahrſti top no Arabeefſcheem uſſkatiti un godati ſā kahds brihnumu-daritajs. Iſſkatriſ, kaſ tik to wahrdu „Mutaweli“ dſird jeb iſruna, leef paſemigi paſlanidamees

rofu uf firdi. No mineteem wahrteem stabita fchahdu teifu: Rahds wezitis wifâ sawâ muhschâ ne-efot zita neka darijis, fa tifai katru gadu zekojis uf Mekas pilsehtu, lai tur luhgtu Deemu pee praweefcha Muhameda kapa par teem, fas firga ar daschadahm flimibahm. Sa kahdam bij galwas-fahpes, tad wezitis no ta panehma kahdu sprogu no galwas un to aifnefa uf Meku, par fihmi, fa zilweks flims un melle palihgu. Kahdu rihtu atrada weziti no mirufchu uf Arabeefcha tirus-platscha, Kairo pilsehta. Wezitis tapa turets par fwehtu un winam par godu uf zehla minetos wahrtus. Wahrtus nosauza „Mutaweli“ t. i. fchehlfirdiba jeb labfirdiba, tapehz fa wezitis bij dſihwodams rahdijis fchehligu firdi flimneefem, par teem Deemu luhgdams pee praweefcha kapa. Wehl tagad wiſi muhamedatizigee fwehtzelotaji eet ſchos wahrtus apmeklet un luhds, lai wezitis, kam par godu ſchee wahrti ufzelti, ari wehl tagad par wineem luhds Deemu. Wahrti ir kahdas 6 aſis augſti un 4 aſis plati. Katra wahrtu puſe ir fa dſihtas neſkaitamas naglas, pee kam karajahs mati un drehbju lupatinas. Wiſas ſchihs naglinas ir wahrtos fa dſinuſchi flimneeki, zeredami, fa zaur tam taps weſeli. Labi augſti pee ſenas ir redſamas 2 nuhjas, fas minetam wezitim peederejuſchas. Kas pawifam newar wairs tapt zitadi wefels, tas ranga aifahrt un pakufinat ſchihs nuhjas, jo fas to dara, tas warot droſchi zeret, fa iſweſeloſees. Pee wahrteem fehſch leclu-leelais pulks ubagu, fas „Mutaweli“ kleezdami, luhdsahs dahwanas no teem, fas eet garam.

Egipteeſchu teifa, fa Deewekli zehluſchees.

Wiſas Egipteeſchu ſehninu familijas bij ſenlaidōs eedalitas dinaſtijās jeb waldineeku ſchkrās. Tahdas dinaſti-

jas esot pawisam bijuschas kahdas 30. Kad kahda waldineeka familia iimira, tad wina dinastija nobeidsahs, un lihds ar jaunu waldineeku sahshs atkal jauna dinastija. Pirmais dinastijas tehnišch bij „Menes“, waldija 3892 g. pr. Kr., winsch esot šaweem pawalstneekem šazijis, ka pasauļe un deemi zehlušchees šchahdā wihsē:

„Gefahkumā bija tikai uhdens un seme. Wišu pasauli „apdsihwoja weens weenigs kufainis, Škarabeus. Kufainis esot „bijis šwehts, tapehš warejis radit šew pehznahkamus. „Šchis kufainis išlodajis zaur šemi, šawahkis wišu kopā, „kas ween tam bijis derigs un tad to šawehtis apakā ka „moli jeb bumbā. No šchis bumbas esot deeweklis „Ptah“ „pats šewi radijis.“

(„Ptah“ t. i. taišnibas kungs jeb atkļahjejs.) Egipteeschi tizeja, ka deeweklus naw neweens radijis, bet katris deeweklis pats šewi dšemdinajis. „Ptah“ ka pirmais deeweklis bij par wišem ziteem waldineeks un pawehletajs. Winsch atšina, ka esot labi, kad wehl atwehlot ari ziteem deewekļeem pašcheem šewi dšeminatees, bet ne tahdā gihmi, kahds winam pašcham. Wineem bij atwehlets wehl wairak, proti: tee wareja pahrwehrštees daschadā iškātā, ka katru reiš gribeja, jeb bij wajadšigs. Weens no šcheem mafakeem deeweem, kas parahdijahs ka kakis, bij „Ššis“. „Ptah“ eezehla „Ššis“ par šawu mihlakō, ka ari par debes un šemes waldneezi. Winai ari bij atwehlets pahrwehrštees wišu zitu deewekļu gihmi. „Ššis“ radijahs wišpirms kaku gihmi — wehlaš atkal jaunās gowes-gihmi. Ššis tad esot radijuse olu (pautu); „Ptah“ šašitis olu un iš olas dšeltemuma un baltuma ištaišijis šauli un mehnesi. Tapehš ari Egipteeschi peeluhdša Ššis ka šaules-deewekli, kas katru rihtu dšemdejot jaunu šauli. Wehlaš eeradahs Ššis ar zilweka gihmi un waldija ka tehniuene par

zis, un tai weetâ ir atkal tuffnesis, kâ jau esot bijis preefšch Memfis pilsetas dibinaschanas.

Uš Sakaru jahjot redseju daschas jaukas weetas, feedoschas eeleijas un palmu-meshus; ſchur tur zelmalâ ari kahdas Beduînu teltis un buhdinas. Bij jajahj zaur 2 leeleem Arabeefschu zeemeem, kur zekineeki top weenmehr apgruhtinati zaur ſkanahm „bafschis jafit“ ſauſſchanahm. No Arabeefſcheem waru leezinat, ka ir loti tſchakli ſtrahdneeki. Wini ir weetu-weetahm iſrafulſchi dahrsôs un uš laukeem atas un kanahkus, no kureem ſauſâ laikâ wiſus laukus war aplaiſtit, lai no ſaules nieiſdegtu. Ne taht no Arabeefſchu zeemeem iſpleſchahs failais tuffneſis. Bet ari tuffneſim ir ſawi brihnumi, ko zekineeki labpraht redſ. Iſ tuffneſcha ſmilts pozekahs lepnahs „piramides“, kas ſtahw ka wareni klints-kalni leelajâ ſmilſchu-juhrâ. Sakara jeb truhdu lauks iſpleſchahs preefſch zekineeka azihm ne taht no uſſneſcha malas. Kapi, kas tur ronahs, ir taiſiti pehž^t Arabeefſchu wiſhes un apkrauti ar afmineem. Daschôs redseju kaku, ſwehteku, Ibis un tſchuhſku muhmijas*), kas ir bijuſchas Egipteeſcheem ſwehtas. Kapi ir rakti brihnum dſiki, jo mironus neglabaja tâ kâ mehſ, gulus, bet eeſehja palagâ un eelaida ſtahwu kapâ, ar gihmi pret wakareem. Mugſtakas kahrtas kapſehtâs bij weens ihpats kambaritis, kur nomiruſchâ peederigee un ſulaini ſapulzejuſchees, upuredami un ſwehpinadami.

Piramides.

Wahrds „piramides“ ir zehlees iſ Arabeefſchu wahrda „pi rahma“ t. i. „leels kalns“. Piramides ir buhwetas iſ waren leeleem afmina blukeem un ir apafſchâ platas un

*) Muhmija ir eebalsameerets jeb ar dahrgahm jahlem eeſwaidits un andeklâ cetihts liſkis.

augſchâ ſpizas. Akmini ir ahrpuſê likti trepju wiſſê, par fureem war tapt lihds piramides wirſum.

Piramides tapa no wezeem wareneem Egipteefchu feh-nineem buhwetas preeſſch kapſehtahm. Egipteefchi mahzija par zilweku ſchahdâ wiſſê:

Katris zilweks faſtahwot iſ trijahm daſahm, proti:

- 1) iſ meefas ar panteem;
- 2) iſ ſchemana jeb dwehſeles;
- 3) iſ chu jeb deewiga ſpehka, ſas zilwekam dod ſirds juſchanu un puſſteſchanu.

Kad zilweks mirſt, tad dwehſele aiſeiſjot pee deeweſkeem, ſas dſihwojot apakſch ſemeſ. Deeweſkli fehſchot ap leeleem ſwareem, leekot tur „ſchemanu“ jeb dwehſeli wirſû, ſwe-rot, ſpreeſchot un to pahrbaudot. Ja atrodot dwehſeli par pilnigu, tad ta topot eelaiſta muhſchibâ pee deeweſkeem jeb tai atwehlot braukt ar ſaules ſkrituli ap wiſu ſemi un iſmeſletees zitu meefu, ſahdu grib un wehlahs. Ja atrodot dwehſeli par weeglu uu nezeenigu, tad tai noſpreeſchot ſodu, ſa wajaga ee-eet ſahda lopa jeb plehſiga ſwehra meefas un pehz ſahda laika nahkt atkal ſogu preeſſchâ. Tapa dwehſele atraſta puſlihds laba, tad tai wajagot palikt kapſehtâ pee meefahm tik ilgi, zik ilgi ſogi noſpreeda; tad tee atkal nehma dwehſeli pahrbaudifchana. Kad nu nomi-ruſcho dwehſelehm wajadſeja palikt ſahdu laiku kapâ pee meefahm, tamdehl Egipteefchi mekleja kluſas weetinas preeſſch ſawu aiſgahjuſcho kapenehm un atrada tahs wiſlabak tuſſ-neſt. Maſee laudis iſmuhreja kapâ maſu ſambariti un lika durwju weetâ diwi akminuſ wirſû, lai ſeme ne-eebirtu kapſehtâ. Augſtmani muhreja kapuſ iſ ſteegekeem un lika durwju weetâ 3 lihds 4 akminuſ, un tad apbehra kapu ar ſemi. Rehmini, ſa tee warenaſee, gribeja ari pehz nahwes atdalitees no ſaweem pawalſtneekem, tapehz tee lika jau

ſawâ dſihwibas laiſâ ſew buhwet warenas kapſehtas iſ lee-
leem, tehſteem afminu blukeem. Kad kaħds tehniſch no-
mira, tad tapa wina meeſas eeliktas leelâ afminu ſahrtâ
(ſarkofagâ) un durwis aiſmuhretas zeeti, lai neweena mir-
ſtama azis wina lihki neredſetu. Za dwehſelei buhtu ari
jaſtahw kaħdu laiķu pee meeſahm, tad ta war tur netrau-
zeta palikt.

4. Dinastiĵâ nahza Egipte uſ waldiſchanas krehliu
Snefru tehniſch zilts. Snefru bij garigi loti apdahwinats
zilweks, kaſ ſawâ dſihwes laiſâ dſinahs ſawu prahtu jo
piłnigi attihſtit. Wiſch gaħdaja ka ween waredams par
walſts un pawalſtneeku labumu, bet wina leelafais mehr-
kis bij, ari peħz nahwes atdalitees no ziteem waldineekem.
Redſedams ſenako Egipteſchu kapenes, wiſch ſazija: „Ta-
pat ka tehniſcham wirſſemes dſihwojot wiſi preekſch wina ſemo-
jaħs, tam godu dodami, tapat buħs ari peħz nahwes iſkatram
wina kapuſ eekſtatit par tehniſcham kapeem. Schee wahrđi ir
afmeni eegreeſti. Par ſchi warenâ tehniſcham kapeem, kaſ
atrodahs Libijas tuſſneſi, eſmu ſkaidri uſnehmuſi, proti:

Kehniſch Snefru ſaħla nu buhwet preekſch ſewim
milſu kapu „pi-rama“. Piramide lika eetaiſit 2 kambaruſ,
weenu preekſch kapa un otru preekſch daſchadahm manti-
bahm, jo Snefru domaja, ka tehniſch ari peħz nahwes ne-
warot buht pawiſam beſ naudas un mantas. Ziſ augſta
piramide iħſti bijuſi, newar neweens ſinat; tiſ taſ ween ir
ſinams, ka naw pawiſam pabeigta, jo nahwe pahſteidſa
wareno waldineeku, un lihđſ ar tehniſcham mirſchanu apſtaħ-
jaħs ari buħwes darbi. Snefru bij gudri un laiķni wal-
diĵis, tapeħz Egipteſchi peħz wina nahwes to peeluhđſa ka
kaħdu deewełli. Snefru buhweta piramide ir ta ſauktâ
tagadeĵâ Meduhn piramide. (Deħl ta, ka Meduhn-zeemam
eepretim.)

Pehz Snefru nahwes palika Chufu par Egiptes kehniu (Greeki winu fauza par Cheops). Kad winſch redſeja Snefru zelto piramidi, tad ſazija: „Es gribu ari ſew uſzelt piramidi, bet daudſ augſtaku, nekà Snefru piramide.“

Kehniſch nu nomehroja preekſch ſawas piramides 750 tuhſtoſchi kwadrat-pehdu leelu ſemes-gabalu Libijas tukſneſi, pawehleja raſt kanali no Nil-upes lihds piramidei pa ſemes apakſchu, kaſ lai tihritu gaiſu piramides ſambaròs. Beſ tam zilweki ſtrahdaja pa ſimteem pee zela taiſiſchanas zaur tukſneſi lihds piramidei, par kuru lai waretu peewest wajadſigos akminuſ; ziti atkal nodarbojahs ar akminu kaſſchamu un pulereſchamu. Pehz Egipteſchu runahm eſot gar zela taiſiſchamu ween nodarbojuſchees 10 tuhſt. zilweku 10 gadus. Waj taſ teeſcham ta ir, newar ſkaidri ſinat, jo raſſtits taſ nekur naw. Kad zekſch un kanaliſ bij gataws, tad lika warenajam miſſam grunts-akmini. Tad ari kehniſch aiſleedſa deewekleem upurus neſt, jeb kaſhdu deenu ſwehtit, jo winſch wiſuſ namuſ ſlehdsiſ, lai nenokawetu darbu. Zaur to eededsa nejauka bahrdſiba pawalſtneekem pret kehniu. Paſchà piramides widù ir kehniſa kaſp ar akmini ſahrku. Rambariſ ir 18 pehdu garſch, tikpat platiſ un 21 pehdu augſtſ. Seenas puſchko ſkaiſtſ moſaika darbs un kehniſa Chufu wahrds. Akmini ir tik ſkunſtigi ſalaiſti, ka neweemu ſchirbinu newar atrafſt. Akminu bluſki, no ſam piramide taiſita, ir 3 pehdu augſti un kaſhdas 6 pehdas gari, (garumu newareju iſhti iſmehrot). Daſchi akmini ir bijuſchi leeli, ka ar zilweku ſpehku toſ newareja ne uſ kaſhdu wiſſi dabuht augſchà, tapehž ir wini iſgudrojuſchi maſchineſ, kaſ akminuſ wilkuſchaſ uſ piramidi. Chufu piramide ir 760 pehdu augſta.

Pee piramides aiſgahjuſe aiſmaſſaju Scheikam — Be-
duinu wirſneekam — rubli, lai man dotu pawadonuſ, kaſ

palihdjetu uskahpt us piramidi. Dabuju trihs pawadonus jeb palihgus un kahpu augshâ. Kahpdama gribeju isskaitit kahpeenus. Isskaitiju gan lihds 200, bet tahlak newareju, dehl ta, ka skaitlis sajuka, no weenadahm „balkhis“ dsee-smahm, ar kurahm pawadoni nejauki apgrubtinaja mani. Bij ari ko kahpt, lihds tapu galâ; bes tam wehl bija jatura weenâ rokâ schnore, kurâ weenu galu pee semes biju pee-sehjusi, lai waretu ismehrot piramides augstumu. Piramides wirsgalâ ir kahdas 30 pehdu leela tshetrfantiga ruhme, lai gan, no semes skatotees, isskatahs it masa. Piramides galâ redseju baltos afminos eegreestus daschu apmekletaju wahrbus, kur ari sawu eegreestu. Apstkatijshehs kahpu atkal leijup. Nofahpschana bij dauds grubtaka nefa uskahpschana. Dee diwi tura pee rokahm, treschais apseu garu dweeli, tura, ka lai nekluhp. Skatotees us leiju galwa nejauki reibst un skurbst, redsot tos leelos blufus, par kureem us leiju jahapjahs. Piramide us augschu naw tik labi buhweta wairs, t. i. afmini naw deesgan zeeti un ruhpiigi falkitti ka leijup. Kad bijahm kahdu gabalu us leiju nofahpuschi, Beduins pagreesa weenu afmini, un nu bij redsamis gangis. Scho gangi esot usgagjis kahds Auglis septitaja gadu-simteni. Pehz tam fahkuschu wairak meklet un atraduschu wehl kahdus 4 gangus wirs fehmina lambara. Geshâ ne-esot neweens lihdis, jo ruhme ir masa un prasa dauds puhles. 150 pafahpeeuus us leiju eeweda mani leela dobumâ jeb lambari. Schis lambaris esot buhwets preeksch rehkinumu weschanas. Lambari redseju rakstus, ka pee piramides esot strahdajuschu simts tuhst. strahdneeku, preeksch kureem esot pirfts par 2 miljoni rubl. (pehz muhsu naudas) sipholu, kniploku, pupu u. t. pr. preeksch peekoda.

Nu gribeju ari apluhfot piramides eekschpusi. Beduininim bij atkal weenu rubli jamaksa, tad atkal tos

paschus pawadonus dewa, furi mani par masu schauru no-
 listu dehli weda us leiju. Nu atradamees dsika tumfibâ.
 Tifa eedesfinatas 2 lihdsa panentas swezes. Schaura
 dehlu laipa nobeidsahs, mehs atradamees pee leela afminu
 fleefschna; pahrgahjahm par to un sahstahm us augfchu
 eet; es newaru teift ka gabju, bet ka nesta tiku. Afmina
 schaurais gangitis ir loti glaums, tamdehl man neraduschai
 par tahdu eet bija abeem pawadoneem rofas us kasku ja-
 leef un wini mani wilfchus wilka us preefschu, lihds
 safneedsahm fehina kambari. No kambara eet semê 8
 pehdu dsiki; tur naw ne trepes jeb zits kas nolifts, ka
 noeet waretu, tika zaurumi afmindz eemuhriti, par kureem
 Beduini ka katis leen us leiju. Gais ir eefschâ daudi
 karstaks ne ka ahrâ, bet tomehr tihrs. Leija es tiku nolaiста,
 peeetea pee gara dweeka; tur nu apskatiju to weetu, fur
 rahdija, ka kanalis ir bijis, bet laikam aishehrts, jo ma,
 nams nefur wairs naw. Turpat es redseju 2 zaurumus-
 kurôs teiza, ka muhmijas glabajahs no fehina seewahm.
 Szija, ka leijas ruhme tika preefsch seewischku kapeem kam-
 bari esot taisiti. Rehninsch Chufu naw piramide gla-
 bats, bet kahdâ nesinamâ weetâ tukneft, jo tas dsirdejis
 no saweem pawalstneefceem, ka winam gan newehleschot
 meerigi duset, bet pehz nahwes to sakapaschot gabalds un
 doschot putneem par baribu, tapehz ka ne-esot labi waldijis.
 Pehz Chufu waldija wina brahlis Chafra. Schis lita
 ari piramidi buhmet, bet ta nebija tik leela ka Snefru un
 Chufu piramides. Pehz Chafra waldija wina dehls Men-
 fere. Menfere bijis loti labs waldineefs, tapehz laudis to
 zeenijuschu. Tifko winsch eefahka walidit, usflehdsa wifas
 elka-basnizas, atlaida laudis deewefceem upurus nest, upu-
 reja pats no deewefceem luhgdams labklahschanu preefsch
 saweem pawalstneefceem. Wina piramide ir turpat pee zitahm

divahm, ir ta flaištaka un dahrgaka, jo ir wisa piramides ahrpuse muhreta no melna, pulevereta granita. Schi piramide ir wifuwairak zeetuse un nodrupuse, jo ziti walbineeki ir to gribejuschi sadausit un noahrdit. Ari piramides eefschpuse ir daudj flaištaka, un weens kambaris ir iswitets balts. Schini baltā kambari upuri nesti un pee fleegschna upurejamee lopi kauti, furpat preefch asinu usnemschanas masa filite. No ta ee-eet gangis eefsch piramides schacha, zaur ko daudj gruhkak ee-eet ne kehina Chufu piramides kambari. Menkere ir paglabats sawā piramide, un us sahrka wahka bijis usrakstits: „No wiseem mihlets walbineeks, labas waldivas dehl.“ Winsch tadehl zeeti schachā glabats, ka lai newar mihleto walbineeku isnest. Kad Angli sahka us Egipti reisot un to jo wairak isluhkot, ir wini gribejuschi Menkere akmina sahrku aiswest us Angliju, bet ne esot atwehlets. Sahrka wahku gan dabujuschi, bet kugis, ar ko weduschi, esot nogrimis, un ta palikuschi tukschā.

Schihš trihs leelahs piramides top sauktas par Gizepiramidehm. „Gize“ ir Arabeeschu wahrds un ir muhsu waloda „kalwa“. Warbuht ka buhs kahdreis ap piramidehm bijis uhdens un tahs ka kalwas stahwejuschas pahr uhdeni; tapehž tad nasauktas par Gizejeb kalwu-piramidehm.

Jau no tahleenas redj pee augligas semes robeschahm, seedoschahm leijahm, kuplahm, garahm palmehm, ka iszelahs tukšnesis plits un fails. Bet winsch tura sawā flehpi „pafaules brihnumus“ un wilkschus peewell zelineekus sawā smiltschu-lauka. Lepnahs piramides iszelahs spigulodamahs faules-starōs, it ka te buhtu dabigi kalni, un zaur to jo wairak wehribu us sewim greefch. Bilwaka spehks, wara un gudriba eespehž uszelt tahdus muhschigus brihnumus tur, fur nefas tuwumā naw — stahw jau gadu tukstoschi wezi un tomehr wehl jauni kalni. Sche apstahjotees, apstatotees,

ſchaujahs prahtâ it ka ſtahmetu uſ robeschu, kur dſihwiba un nahwe ſew rofaſ ſneedsahs.

Dſirdeju wehl runajam par weenu leelaku piramidi neka Chufu piramide, bet kur ta ihſtin atrodahs, newareju ſkaidras ſinaſ eeguht. Warbuht ka tik ir teika ween. Stahſtits tapa, ka neſinama piramide eſot buhweta preekſch uhdens-pluhdeem uſ kahda deewekla pawehli, kaſ eſot kehniſam ſapni ſazijis, lai glabajot ſawuſ aiſgahjejuſ no uhdens-pluhdeem. Wehl ſafarâ no Gize-piramidehm kahdaſ 5—6 werſtes ir zitaſ maſaſ piramides, kuraſ noſauz par trepju-piramidehm un duhnu-piramidehm u. t. wehl zitadi mahrdi, bet ar pirmajahm ſalihdſinajot, taſh ir maſaſ un ne-eeweh-rojamaſ.

Zahlaſ no ſafaraſ truhdu-lauka ir wehl tee 12 Zahſepa labibaſ-ſchkuhni. Wini ir, ko ſkaidri war redſet, iſ ſteegeleem taiſiti jeb buhweti piramidehm lihdsigi, tikai eekſchiga ruhme leelaka, labaki ee-eet neka piramideſ. Bet tagad it ka ſpoki ſtahw, atgahdinadami ſſraeklu-behrnu ka ari Egipteekſchu breeſmaſ. Wehl 14. un 15. gadu ſimtenâ ir apleezinajuſchi ſwehtzekneeki, kuri no Kaires zaur tukneſi uſ Paſeſtinu zekojuſchi, ka ir atraduſchi „grauduſ“, pat weenſ Angliſ 17. gadu ſimtenê to paſchu leeziſajis. Tagad gan naw dſirdets no atraſchanaſ taſh dahrgi retas mantas it nekaſ. Ari eſ kaſchnaju, bet wiſſ maſ paſhlinſch palika beſ ſekmeſ.

Sphinx (Sfinks).

Sphinx noſihme deewekli: „zilweka gihmeni ſwehra meeſaſ.“ Greeki un Romneeki ſauza winu „Hermachis“ t. i. „Hores pee debefſ welweſ“ jeb „lihgodama uſlehdama ſaule“. Hermachis ir ta uſlehdama ſaule, kura to tumſibu,

ta dwehsele, fura to nahwi pahrwar, ta augliga seme, fura tuffnesim lepni preti pazekahs. Winsch launam garam daschadös gihmenös pahrwehrtees nahzis pretim karot. Winsch ir faules-skritulä to pasauli apbrauzis, daudi, loti daudi labuma atnesdams semes eedsihwneekeem. Wezee Egipteeschi tizeja, ka ta leelakä deewiba ir fewi radijusees stiprä swehra isskata. Hermachis ka warons ari apatsch semes walbija un nomiruscheem pasludinaja augscham zelschamu pehz nahwes.

Wina gihmis ir likts pret rihteem, ka lai winsch pivmais fanemtu uslehdamahs faules-starus un fewi pehz nakts tumjibas apgaišmotu. Otramfahrtam nolikts pee tuffnescha malas, ka lai tuffnesi šawalditu, tam nelautu pahri par eerahdito rohbeschi eet, augligo semi nepahrwehrst par tuffnesi.

Greeki winu šauza ari wehl par Agathodämon t. i. labs gars. It ihpatschi, ka labam garam, nesa patschi fehnini winam leelas dahwanas un bagatus upurus, peeluhgdami ka šawu apšargataju.

Egipteeschi tizeja, ka fehninam peedssemot deeweklis „Ra“ dahwa leelu dahwanu pr. deewibas špehku un waru. Šapehz tureja fehnini few par peenahšamu godu šawus „peeminas-stabus“ uszelt „Sphing“ t. i. lauma — ar zilwefa jeb šawä pašchä gihmeni. Biti wehl šawä dšihwibas laikä lika taišit preešch fewis Sphing un teem pee kakla jeb uf kameescheem šaprnus, lai ahtraki walsti apškreet, apškatitees, apšahrgat eespehtu un ar augstakeem deewekleem weenotees waretu. Arabeeschi winu šauz ari par „abu l h ö l“ t. i. „bailibas tehws“ jeb „helhit“ kas šawu širdi azis walkä t. i. usmanigs jeb Piramides šargs.

Winsch wišs ir no weena weeniga leela :afmina isziršts. Šihmis škaišts, azis leelas, platas, waigi apaki, deguns plats, luhpas it ka šmeetos. Auzis leelas, un ja

us auzi uškahpj, tad knapi ar roku sneeds peeri. Gihnja platumu ne-efnu mehrojuse. Beduini ir senal ſchaut mahzidamees isredſejuschees ſew gihni par mehrki, zaur ko loti noſtrambats un weenā puſē waigs atlupis, ka ari puſs deguna dragats.

Zik man bij eeguht ſinas, ir redjams, ka Sphinx jau preeſch Chufu piramides bijis. Winā atronahs piramidehm lihdsigs dobums, bet ne kapu-kambaris — tikai preeſch upureem. Lauwas preeſchahjās ir otris maſs kamaris, kurā iſ alabaſtera maſs lauwa iſzirſts, kas noſihme Hermachia ſpehku. Pee weeneem ſahneem atrodams ſchahds rakſts:

„Dſihwais, muhſchigais Hores, kehniſch no Augſch un Leijas Egiptes Chufu, tas dſihwibas iſdalitais, atrade Iſis uſtura ſcheitan.“ Iſis peeluhsa ka waldneezi.

Tutmas III., XVIII. dinastija peeluhsa Sphinx ka ſawu tehmu un ir ta atbilde tagad laſama uſ preeſchahju eekſhpufe: „es efmu taws tehws Hermachis, runa droſchi mans dehls Tutmes.“

Tapehz par atminu wehl tagadin Egipte uſ paſtamarkeem ir weena piramide un Sphinx ka deeweſlu ſimboles ahtrums.

Ti kapi. (Sakarā.)

Ti bij eewehrojams wihrs 5. dinastijas laika ſem waldibas Memphiten 2956—2708 pr. Kr.; wiſch bij „ſemer“ t. i. kehniņa adjutants un wehl kehniņa labakais padoma dewejs un uſtizamais draugs. Pee kara-ſpehka bij „Ti“ wahrds no leela ſwara. „Ti“ bij par uſraugu pee iſkatra ſwariga walſts un kehniņa-darba. Daſchu brihdi tapa „Ti“ zeenits gandrihs tapat ka deeweſlis. Wiſch nebij ne no ſahdas augſtas ſahrtas, bet bij tik zaur gudribu

finajis peeglaustees pee fehnina. Wehlaſ winſch apprezēja kaſdu fehnina radineezi, zaur to dabuja auſtas kaſrtas godu. Wina dehli, Ti un Tamuz, tapa mahtes auſtā dſimuma dehl faukti par printſcheem. „Ti“ kapi ir apdſihtī ar ſmilti un tiſ maſa gatwite wed uſ leiju kaſdā tſchetrkantigā kambari. Seenas no afmina tura ſmilti, nekauđamas eefſchā gruht. Schini ruhme jeb kambari atrodahs 10 kalku- un 2 ſartana-granit-afmina ſtabi. Uſ weena ſtaba ir „Ti“ nobildets, zilweka leelumā, ar ihſeem ſwahrteem un needru rokā turot. Pa labo roku ir uſ ſeenas nobildejumi, ka Egipteefchi upureja ſaweem deeweſkeem. Beſ tam ir wehl redſamas leelas bildes, ka Egipteefchi baroja ſamus lopus, ka p. p. gowis, ſoſis, piſles, baloſchus un gowim maiſijumus file taiſa; ſoſim kilkenus jeb garas muhdeles mutē baſſch. — Pehz tam eegahju ſahnu kambari jeb ſeeweefchu kapu-kambari. Tur uſ ſeenahm iſzirſti afmini: buhwizirwji, lahptas, ſahgi, ehweles, nihles u. t. j. pr. Ari redſeju glahſchu-puhtejus, afmina-zirtejus un grawiretajus. Bij ari kaſds plahwejs ar zirpi rokā, pahr kuru bij rakſtits: „Blauſim tiſ eenahkuſchus kweefchus.“ Ne taſl ir nobildetas 36 ſeewas, neſot daſchadas leetas. Apakſchā ſtahw rakſtits, kur katras ſeewas dſimtene, waj Mugſch- jeb Leijas-Egiptē, tapat ari zeemu wahrđi. Schihs ſeewas noſihmejot „Ti“ mantibu, jo katra ſeewa eſot no zita zeema, un wiſi ſchee zeemi peederejuſchi warenajam „Ti“. Wiſſſkaiſtakais ir tas kambaris, kurā „Ti“ pats paglabats. Tur redſama afmini eegreeſta leela laima ar airetajeem un weena ſehgele ar ſchahdu wirſrakſtu: „Wehs nahkam no rihteem, dot godu taiſnajam „Ti“, kaſ eemahjoja ſawa kunga ſirdi.“ Pee durwihm bij redſami ehſeku-dſineji ar wirſrakſtu: „Slinko wajag fiſt, tſchakliſ eet pats.“ — Beſ tam redſeju loti ſkunſtigu bildi, kaſ iſ-

rahdijs, ka 5. dinastijas laikā wairš nepeeluhdsā krotodilus, jo bilde israhda krotodilu jakti.

Apis kapi. (Sakarā.)

Apis bij weens no wezo Egipteeschu leelafajeem deewekleem, ko tureja loti augstā zeenā. Wīnsch ir mašs melns wehršis ar plateem rageem, trihs-stuhra-baltums peere, uš nuguru balganās-spalwas-plekis, it ka ehrglis, apafsch mehles ir dšihklas šawilktas ka kutainis škarabeus. Naguštarpā winam bij eelikta apala bomba, nošihme:

- 1) Škarabeus apafsch mehles: wīšas deewibas waldneeks jeb nemirstamas deewibas spehšs.
- 2) trihs-stuhra-baltums: Triade jeb Triadiba, Ššis-Štah un Škarabeus.
- 3) ahrklis: šihmē taišnibas.
- 4) bomba: ta pasaule, kura wina warā.

Egipteeschi tizeja Šsei ka šaules deeweklei un peeluhdsā to tad wehl jo wairaf, kad wina otrreiš radijahš jaunās gowes gihmi. Uš šchahda iškata peenemšchanas tifa tanis weetās, kur Ššis nometahš, peeluhgta balta gowe, tas bij Memfišā un Utfiā.

Šchi baltā gowē tifa guldinata weenmehr mehnesnižē, kur wina no mehnescha ušpihdeschanas stareem tikuse apgruhtinata un wehlaš dšemdeja augsch-teikto „Apis.“

Apisu eesahka peeluhgt otras dinastijas laikā. Tad ari šawas deenas un gadus pehž mehnescha škaitit šahka.

Šik uo stahsteem par Apis kapeem šinams, tad Apis ir aprakts wairaf reišas, un eesahkumā zitadi neka wehlaš. Pēe škaištahš Memfiš pilšehtas bij rakts esers un aiš esera šlints-šeenā atradahš Apis kapi; ja nu Apis nosprahga, tad tifa ar leelu žeremoniju wina muhmija gresnās

laiwās pahr eferu us kapeneem westa. Katram Apis deewellam ir uszelts faws peeminas-stabs un sem staba welwets kambaris. Ir atrasti kahdi 3 tuhst. tahdu kambaru un peeminas-stabu. 18. dinastijas laikā tapa katram Apis deewellam iszirfts tšhetrfantains kambaris, un wisi kambari bij faweenoti ar masu gangi, zaur kuru kehniusch, ja tas to wehlejahs, wareja ee-eet apstatit šwehto muhmiju. Gangis bij aistaisits ar stipreem wahrteem, wahrtu atflehgu kehniusch tureja pee few weenmehr klah. 19. dinastijas laikā tapa atkal taisiti jauni Apis kapi. Tapa iszirfts garšch gangis un katrā pušē bij 20 (kopā 40) kambari. 25. dinastijas laikā daschi kambari egruwa un Warawa Wšametikas waldišchanas laikā no 654—616. gadam preešch Kristus, bij weseļi tikai 6 kapa-kambarišchi. Tad tapa atkal eetaisiti jauni Apis kapi, kas, weenumehr labi uskopti, stahweja lihdi 44. gadam pr. Kristus. Šhee kapi tapa no Egiptes kehdiwa, Muhameda Ali wehl labak uskopti, ta ka tagad katris zekuueks tos war apstatit. No ahreenas gan naw nefas wairs redsams, jo wiss ir apputinats ar tufneshcha šmilti. Leijak ir leelas durwis, kuras fargs atflehdi katram, kas grib redset wezo Egipteeschu deewellu kapi eekšchpuši. Ari es gahju šchos apluhkot Ne taht no durwihm ir redsams leels šchirsts no melna granit-akmina. Schirsts ir kahdas 7 olettēs garšch, 5 olettēs plats. Swarā 120,000 marzin. Schirstam blakam ir noliktis šchirsta wahs. Pašchi kapi jeb kapenes fastahw is 4 gangeem un 64 kambareem. 52 kambards atrodahs akmina schirsti jeb jahri; 12 kambari ir tufšchi. Tikai 24 schirstōs ir Apis deewelli gulejusch, jo pehzak Apis deewelli wairs nepeeluhdja. Kamehr Apis wehl tapa ka deewellis godats, stahweja tam weenumehr klah kopejs, kās ari tapa turets leelā godā. Beidsamajā Apisa behres esot maksajuschas

peh3 muhsu naudas 150 tuhst. rubl. Bes tam wehl miruschajam Apisam tapa wifadas leetas dotas lihds jeb peeliktas klast, kas sinams tagad wairs naw atrodamas, jo wehlat, kad Apisu wairs nezeenija, tapa wifas schihs leetas ataentas. Tikai Franzusim Mariete fgam ir laimejees ufeet 3 wehl neaplaupitus Apis kapa-kambarus, winsch wareja pahrleezinates, kahdas leelas bagatibas ir bijuschas Apis kapos. Reweens Apis naw ilgaf dsihwojis par 25 uu 2 tik 26 gadeem. Ja wezais nosprahga, pirms jaunais bij peedsimis, tad bij leelas behdas par wifu Egiptes-semi. Kad atrada jaunu ar tahdahm augschminetahm simehm, bij atkal wehl jo leelafi preeki, jo Egipteeschi domaja, ka nu weza Apisa dsihwiba eegahjuse jaunaja. Katris Apis tapa apraudats no 6 wihreem 70 deenas un naktes. Par wifu scho laiku dedja Apisam blaku 6 swezes dahrgos luf-turos. W katra schkirsta ir redsams, no kura lehnina schkirsts taisits. Ar Apisa peedsimschanu issuda Ptah, jo winsch eegahjis eeksch Apisa. Skarabeus naw protams dsihws, tikai winam lihdsigs isaudsis jeb saauguschas dsihflas apatsch mehles.

(Wez-Kairo dala.) **Abu-Sergé jeb Marijas basniza.**

Schi leeliski apmekleta basniza atrodahs Wez-Kairo dala jeb ta fauktà Babilonè. Babilones wahrdu dabuja schi pilsehtas dala tad, kad Perseeschu lehninsch Kambises uswareja Egipti, 27 .dinastija. (Perseru waldbiba 525 — 521 pr. Kr.)

Perseeschu kara-deenesta bij dauds Babiloneeschu, un schee uszehla sawas teltis tat weeta, ko wehl tagad nosauz par Babiloni. Gadi atkal aistezeja; Egipte peedsihwoja labas un launas deenas, bet Babiloneeschu pilsehtas dala,

par kuru walbija ihpats lungs un sem kura walbibas tee jutahs laimigi, palika neaisfahrta.

Beidsot ari wineem tuvojahs tas brihdis, kur wajadseja peeredset kara-trofsni un pasaudet sawu ihpaschu wal-dibu, jo kalifs Omars kahroja scho pilsehtas dalu dabut sawos nagos. 638 pehz Kristus Babiloneefchi gan turejajs zil spehja, tomehr wajadseja padotees leelajam kara, spehjam. Nu bij wisa paschwaldiba gagalaw un atlika tif ween wehl Babilones wahrds. Schini dala ir Marijas basniza.

To wahrdu „Abu-Sergè“ ir Marijas basniza dabujust no swehta Sergeja, kam preefsch ilgeem gadeem esot bijis tai weeta luhgschanas-nams. Par Marijas basnizu sawu winu tapehz, ka Marija tur esot ar Jesus behrnu ufturejusehs par to laiku, kamehr ta bij Egiptes-semè.

Ne tahl no Marijas basnizas atrodahs kahdu Romneeku elka-deewu basnizas-jeb tempela=drupas. Ir bijis ihsts meistera darbs, ka tas wehl tagad ir redsams no atlikuschahm tempela drupahm. No drupahm eijot gangis par semes apafschu lihds Rada kalnam. (Waj tas ir teefa, to nesinu.)

Bij puhpoku swehtdeena, kad man tapa fazits, ka buhs Marijas basniza deewa-kalposchana; tapehz steidsos ari tur aiseet. Pate basniza ir pahrtaisita, bet daschas eewehrojamas leetas, kas atraduschahs wezaja basniza, top no turpat basnizas turuma dsihwodameem preestereem usglabatas. Basniza ee-eijot kriht wispirms azis augstais altaris, pahr kuru stahw rakstits Koptu waloda: „Esi sweizinats, tehwa nams,“ un sem scheem wahrdeem gada-skaitlis 1195. Negribu aprakstit wisu basnizu, jo tas aishnemt pa daudj laika, tapehz apluhkosim tikai kahdas jo eewehrojamas leetas. Sepretim altarin ir is koka un elefanta *jobeem isgrestas

bildes, kas israhda Zesus peedsimschanu, swehtu wafarinu un Zesus mahti Mariju, bildes ir wisapfahrt puschotas ar Koptu krussteem **+** No schihm bildehm wed trepes ar 12 pakahpeeneem us leiju, tai ta fauktâ deem-luhgſchanas weeta jeb kriptâ. Schini kriptâ atrodahs masſ altaris, kas iſſkatabs pehz ſahrka, un kriſtibas-aka (apſidem), kur Kopti kriſta ſawus behrnus, tos 3 reijas pabahſdami apakſch uhdena. Preeſteri ir par deem-kalpoſchanas laiku gehrbuſchees baltâs drehbês.

Koptu tautu tiziba lihdsinajahs daſchâ ſinâ pareiſtizi-gai tizibai; wimu zeremonijas jeb deemkalpoſchana ir ſchahdas: Iſ swehtdeenas ir deemkalpoſchana it praſta, preeſteris laſa, foris dſeed, tad atkal ſwehpina, lai grehki tiktu projam dſihtu. Deemkalpoſchana nobeidsahs pehz 3 ſtundas laika. Laudis ſawſtarpigi daudſ runaja. Swehts wafarinſch teef wineem beeſi ſneegts, 4—5 reijas par gadu. Pehz, biſte grehku peedoſchana teef paſludinata — dedſina ſwezes pee ſwehteem. Maiſi preeſteris nem, pahrlauſa, eeleef bikeri, kurâ wihns eekſchâ, iſehd pats wiſu, apmaſga roſas, iſſkalo bikeri, iſdſer wehl to uhdeni, tad nem zitu maiſi, apmehrze wihnâ un dod pa gabalineem deemgaldneekem. Buhpoku ſwehtdeenâ ſwehti uhdeni preeſteris, kur laudis pee palma ſareem ſaſehjuſchi maiſi mehrze eekſchâ laudamees. Scho maiſi glaba, kur ta atronahs, tur welns behgſchus behg. Baſnizâ eeejot nem Kopti nuhjas jeb maſus krahgiſchus lihds, lai waretu atſpeeſtees jeb noſehdetees.

Muhamedaneſchu baſniza Gamà Am'r.

„Gamà Am'r“ ir wezakâ Muhamedaneſchu baſniza wiſâ Egiptes ſemê. Wina ir daudſreis un daſchadi buh-

weta lihds tam laifam, kad Kalifs Omars eenehna Egipti. Kalifs nu apnehmahs basnizu paleelinat un pamehleja tuh-
lit stahtees pee darba. Bes tam winsch dahwaja basnizai
dauds dahrgu leetu, ka: leelus lukturus, apseltitus un ari
no skaidra selta, jo Muhamedaneeschi mehds katru wafaru
fawas basnizas jauki apgaismot. Winsch pamehleja ari 2
reisas par gadu turet ihpaschas deemluhgshanas, ka:

- 1) lai Nila-upe neispluhstu par dauds augstu, kas pa-
dara Egipteescheem dauds skahdes, bet lai paliktu
arween ta, ka buhtu eedsihwotajeem par swehtibu un
- 2) lai Deems minus ufturetu pastahwigus pee fawas
tizibas, un ka tee nesagahnitos ar netizigeem.

Basniza tapa paglabati: Am'r el Afis un wina dehs,
ka ari Scheifs Abdalah (Am'r el Afis bija Kalifa Omara
leelafais kara-wedejs, winsch scho basnizu pahrbuhwet lifa
643. g. pehz Kristus). Pee basnizas durwihm esot ari bi-
juschi 2 stabi, ne tahlu weens no otra. Zaur scho stabu
starpu warejuschi iseet zauri tik tizigee, netizigeem stabi
kopā faspesdamees leeguschu zeku. Basniza ir dauds leelu
un masu stabu; wisus neaprakstischu, bet rakstischu tikai
par weenu jo eewehrojamu stabu, kam ir Arabeeschu wa-
lodā eegreests Muhameda tizibas dibinataja wahrds. Zeika
par scho stabu skan ta:

„Kad Am'r el Afis bij pabeidsis basnizu puschkot, tas
gribeja eegahdat wehl ko jo eewehrojamu. Winsch tapehz
luhdsja Kalifu, lai tam atwehl atwest is Mekas weenu stabu
no bijuschā praweescha Muhameda harema (Turku seenu
mahjokla).

Kalifs atfina to par labu un gribeja pats stabu at-
west us Kairo. Winsch ismekleja weenu stabu ar Muha-
meda wahrdu, gribedams pee ta israhdit sawu waru, us-
fauza stabam: „Belees un eij us Kairo pilshetu, pee Nil-

upes!" Stabs neklausija warena Kalifa pawehlehm, bet palifa kur bijis. Kalifs sauzis otrreis, bet stabs nekustejees. Nu sadusmojees warenais waldineeks, zirtis stabam ar pahtagu, bet ka wolti ta wolti. Redsedams, ka wina wara tomehr nestahw pawehlet stabam, tas beidsot teizis: „Ne manā, bet Deewa wahrda zeles un dodees us Kairo.“ Pehz scheem isteikteem wahrdeem stabs pazehlees ka putnis gaisa un nolaidees mineta basniza jeb moscheja.“

Tapat stahsta wehl zitus brihnumus no schihs moschejas: 1808. gada bijis Egiptes-seme waren saufs gads, ta ka Nil-upe gandrihs pawisam isschuwusi un Egipteeschi bijuschees, ka wisa seme taps no leela fahrstuma pahwehrsta par tuknesi. Zita palihga nesinadami, nospredufschi, ka wiseem preestereem, lai buhtu no kahdas tizibas buhdami, ja-eet mineta moscheja Deewu luhgt. Nolikta deena fanahfuschchi Turku mulahs, kristigi preesteri un Tuhdu rabini Am'r Nsis buhweta moscheja, luhguschchi Deewu, katris pehz famas tizibas. Schi kopiga deewluhgfschana lihdseseje — Nilu-upe pildijusehs atkal ar uhdeni.

Par paschu moscheju stahsta, ka pee tahs turotees wisa Muhamedaneeschu tiziba. Ja basniza kahdreis sagahfschotees, tad esot ari tizibai gals. Moscheju ari ne-esot brihw buhwet un kopt, tas esot no dibinataja zeeti aisleegts, esot eerakstits kahda afmini eefsch moschejas nama muhra. Pee moschejas stahw til weens fargs, kas par labu naudu israhda wifas eewehrojamas leetas un weetas.

Isis un Osiris.

Isis un Osiris ir dwihni no Rhea un Krones, t. i., debefs un semes. Isis trescho reis sewi dsemdinadama, dsemdejahs reisa ar sawu brahli Osirisu. Wini wehl nepeedsi-

muschi isredsejabs femi par laulateem draugeem un Sfis ka deewene, pate tiffko peedsimuse, dsemdeja samu pirmo dehlu Sores. Ta palifa Sfis ka faules deewene pahr wifu Egipiti, bet ka Trihsweeniba peeluhgta Augsch-Egipit. Wehlat, kad Apisu wairs nepeeluhdsa, tifa Sfisai tee Apis-ragi ar selta bombu galwâ listi un ka tehnini peeluhgti, bet ka deewekli godati. Osirifam bij brahlis Eifon; schis eenihdeja Osirifu, eeluhdsa pee fem, eelika ar saweem 72 beedreem deewekli listâ un aisnesa pahri par robeschu. Sfis melleja, atrada listu, bet newaredama uftaisit, steidsahs pee Sores. Eifons pa to laifu deewekli sakapaja 14 gabalôs un isfweeda par wifu femi. Kad Sfis to redseja, raudaja, melleja tos deewekla gabalus un ifkatrâ weeta, kur tos atrada, uszehla loti skunstigu kapu. Tamdehl wehl tagadinas peeluhds Osirifa kapus. Osirifa dwehsele bij nemirstama, winsch gabja pee sawa dehla Sores apalsch semes un ka waldineeks dsihwos muhschigi, tapehz winu goda „Firsts tahs muhschibas.“ Eifons palifa par nakti. Sores ir tas, kas pasludina apalsch semes augscham zelschana. Osiris ta gaisma — tee 72 launee beedri Eifona — tahs saufas deenas wasaras laika — kad leels karstums, tad eet daudsi wehl tagad pee Osirifa kapa luhgtees atswabinat no wina eenaidneekem.

Tufnesi.

Afrika buht un tufnesi neredset, buhtu nepeedodama aplamiba. Tadehl wareju laimes-mahminai pateiktees, kas man atlahwa scho retu skatu baudit. Gan tur naw nekas ihpash redsams, tifai smiltis un smiltis ween, un tad swehru saufschana waj kahda milsu tsehuhsta; tas ir wifs; bet neaismaksajama ir ta apfina, ka ari tu esi reisi Afrikas leela smiltschu tufnesi bijusi!

15. (27.) martā peebeedrojos kahdai familijai, kas bija nodomājuse us 6 deenahm apmeklet tuffnesi. Mufsu karawane fastahweja is 5 kameekeem, 10 ehsekeem, 5 telthim un kahdeem 15 deendereem. Papreekschu nobrauzahm kahdas 3 stundas pa dselszoku un tad us ehsekeem dewamees tablak us nodomato weetu. Zekā man bija japreezajahs par Arabeescheem, zif zentigi wini strahda. Nil-upe dara schim apgabalam leelas gruhtibas, pawasari un rudenti to pahrpluhdinadama. Tadehl wini taifa gar upes malu garus dambjus 3 asu augstumā. Semi preeksch dambjeem seewas un behrni sanefs kurwjōs us galwas, wihri semi isrof un pilda kurwjōs.

Gesahkumā mums bija jajahj pa flintainu apgabalu, kur tikai schaurš zeksch bija, ta ka tikai pa weenam rindā warejahm jaht. Us wisu wehleschanos man bija jasehschahs kameekam mugurā un jajahj pa preekschu. Ziti zeka-beedri jahja us ehsekeem, jo atlikuscheem kameekeem bija mantiba uskrauta.

Tā zitam pafak zita garā rindā jahjot, mufsu karawanei bija it smuks isskats. Es, tabla sweschneeze, wareju it lepna buht, sche us sawa kameeka ziteem buht par wadoni. Zeka-beedri mani zitadi nesauza, ka par „Latwju zekneezi“. Tā jahdami mehš drihsī nonahzahm Lihbijas tuffnesi. Paschā tuffnescha malā atronahs pussagruwuse piramide un netahl no tahs zeems Meduhn, pehz kura ari pate piramide top saukta par „Meduhnes-piramidi“. Sche mehš neuskawejamees, bet dewamees taisni tuffnesi kahdas 1½ werstes tablu un tad nometamees, tur few is teltim forteli ustayidami.

Pehz eeturetas maltites kahds ihpach spehks mani ka wilktin wilka tablak tuffnesi. Es gahju, neklausidamahs us beedru runahm, ka tuffnesi warot kahdas breefmas usbrufft.

Es gahju, pate nesinaju fur? Man bija weenalga, jo es gribeju tuvak eepasihtees ar tuknesi. Ta kahdas 1^{1/2} werstes no teltihm nogahjuse, es safneedsu weenu flinti, furā eeraudfiju alu. Kahrojos to klastak apstatit; gan bailes bija, „bet kas ta par zeknezi, kas bailojahs!“ ta es feni droschinaju, gahju tuvak — klast pee-eedama skatijos eefschā, safitu plaušķkinadama rofas. Te, laifam isbeedets, is alas iskrehja breesnigs swehrs, schakals un laidahs ko jaudodams projam. Bet kas war sinat, waj winsch sawu pahrssteig-schanu nenoschelo un negreesisees atpakaļ, tadehl steidsos ahtri us teltihm pasinot, ka es jau biju tuknesi, apfweizinata ar swehra satikschanos.

Otrā deenā gahjahm apstatit piramidi, furu pirmais Egiptes kehniņsch Snefru usbuhwejis. Snefru waldija no 3122—3091. gadam pr. Kristus. Piramide dus Snefru truhdi. Kadehl piramide pehz Meduhna zeema un ne wis pehz dusoschā waldineeka nosaukta, tas nesinams. Tas wahrds „metuhn“ apsihmejot „kaujamus lopus“. Tadoma, ka sche buhs fenafds laifds preeksch upura wajadsigee lopi tureti un kauti tapuschi. Ir atrasts stabs, us kura atmini eegreesta bilde rahda wehrsi, kuram wihrs ar nafi pahrgreesch rihkli, is rihkles ispluhst straume melnu asinu.

Par Medunas piramidi iseet ta teika, ka winā kahdā klepenā kambari glabajotees leela mantiba. Kad Mehemeds Ali scha gada-simtena schtumā par Egiptes kehdiwu usmetahs un par scho teiku dabuja dsirdet, winsch lizis piramidi leelgabaleem apschaudit. Leelgabali dimdeja, atminu blufi iskustinajahs un nokrita semē, pat piramides augschgals nogahsees, bet panahkts tomehr nefas netifa. Bija tikai weena weeniga atminu kahrta sadragata; wiss zits stahweja wehl pilnā zeetumā un tomehr schi bombardeereschana jau bija daudf isdoschanu prasijuse. Tadehl Mehemeds Ali no sawa

nodoma atkabhahs, to nepabeidšis. Nokritušchee bluki ņagulahs leelā blaki ap piramidi un ar laiku apklahjahs ņmil-tihm, ta ka tagad iņfkatahs, it ka piramide ņtabwetu uņ ņmilņņhu kalna. Zik augņta wina bijuņe, eekam gals ņabruka, newar ņinat. Laudis ņtabņta, ka wina beņ gala bijuņe wehl pirms Mehemedš Ali lizis to bombardeeret.

Piramides platumš ir 51 meteri (t. i. 167¹/₄ pehdas). Rihta puņeš ņahnōš ir tņņhetrkantains zaurums, ņahdus 20 metrus no apaņņņhas. ņņhis zaurums laikam bija ee-eeņņha-nas durwis. Seenas ir bijuņņhas apleetas waj ar zementtu, waj ar zitu, jo winas ņpihd un ir glaumas ka ņtills. Akminu blukus bites ir noņņuhuijuņņhas ar medu. Augņtat ehrgli ir eekortelejuņņchees, piramides mantu ņargat.

No piramides tukņneņi ņmilņņhu ņahpās redņ leelus zaurumus. Mehš, ka ņaprotams, ņteidsahm tos apņkatit. Dee ir kapi, kurōš ņnefra ņamilijas lozekli paglabati. Fran-zuņis Mariette ir ņņhos kapus weetu weetahm atrazis un iņmeklejis.

Kapi ir eerakti ņahpās un ar ņteegeleem iņmuhreti. Daņhōš ir ņtabi ar hieroglifem jeb ņihnju rakņteem, jo Egipteņņhi tos laikōš wehl nerakņtija wis ar burteem, bet ar ņihmehm. Tadehl winu rakņti iņfkatahs it ehromoti: tur ir zilweki, zuhkas, putni, tņņuhņņkas, wiņadas ņtrihpas un rinki, kureem katram ir ņaws ihpats noņihmejumš. — Sta-tuas, ņas ņapōš atrastas, ir noweņtas un atrodahs muņe-umā eekņņ Raires. Weenōš ņapōš mehš atradahm uņ ņeenas printņņha Gupa-Na bildi, gandrihņ zilweka leelumā. Rokā winņņ tureja dņihwibas ņihmi †; wirš galwas bija ņtrauņa ņpalwa, ņas noņihme godu. Weenā puņe bija redņsama ņoņš ar trim ņtrihpahm ||| ņem winas, kuras noņihme daudņumu; otrā puņe bija pahņņtrihpeti muzu dibeni, ņas noņihme daudņ wihna. Tad aitas, ņem kurahm cccc = noņihme 400

— fihme 1; ≡ buhtu 3 u t. t.; desmites o —, fimti
 c — rakstu 734 buhtu cccc
 ccc ooo ≡

Sem printſcha ſahjahm bija nomahleta wina ſeewa, gaischi dſeltenâ krahfâ. Ratram prinzim, ka redſams, ir bijis ſaws ſaps. Bet ſchee kapi wehl maſ iſmekleti. Grafs G—i liſa diwâs weetâs raft. Es eelihdu eefſchâ. Tſchetru pehdu dſikumâ atradu zilweku ſaulus wairaf weenâ puhle. Seme tiſa prahtigi norakta, ta ka nu itin labi wareja ap-luhtot. Weens ſkelets jeb zilweku ſauli guleja uſ ſahneem; galwa bija garenaka neſa tagadejeem zilwekeem. Kauli iſdrupa ka ſmilktis. Uri maſu gabalinu audekla atradahm — ſinams gluſchi iſdehdejis. Pee zita ſkeleta bija maſa lampina.

No kapeem pahrnahkuſchi to deenu tapat wehl pawa-dijahm, norunadami otrâ deenâ dotees tuſſneſi. Biti ſeeweefchi atſazijahs un ta tad es weena pate lihds jahju (japeemin, ka jahſchanu uſ kameekeem ne wiſi panefs, jo kameelis ee-dams ſchuhpo tapat ka fugis un tadehl pee ne-eeraduſcheem jahjejeem rada ſliktu duhſchu). Muſſu nodoms bija, pehz 5 ſtundahm buht atpakaſ. Preezigi un laimigi uſſehdahm un ſahſahm jaht. Tuſſneſis naw wiſ gluda ſmilts, ka warbuht daſch domahs, bet iſſkatahs ka bangodama juhra — wilneem. Tahlu wiſapfahrt ne ka neredſ, ka tiſ pla-ſchu ſmilſchu ſlajumu. No dſihwibas ne wehſts, it ka nah-wes walſti atraktos. Tiſai karſti dedſina apſpihdedama ſaule paſarkanâs ſmilktis, ſas ſchos ſpihdumus ſanemdamaſ lihgo-jahs ka uhdens.

Ne kur neredſeſi nedſ ſakumina, nedſ uhdens ſtrautina. Tiſ ſche un te atrod toſ jauſakos akmintinus waj gleeme-ſchu wahkus akmint pahrwehrtus, ſas leezina, ka ſenaf ſche juhra bijuſe.

Bijahm 2 stundas jahjuschi un jau gluschi noguruschi, te — o preeks! — eeraugahm ne tahlu no mums leelu smuku saku plaziti, ar kokeem, uhdeneem, jahli; tif jauku, ka reti redsams. Wisi preezajahs par tahdu atradumu ka behrni. Nospreedahm turp dotees, miswairak ari tadeht, ka bija newisai leela tahlumâ. Nu knaschi dewamees us preekschu. Jahjam, jahjam — kameeki nokufuschi, paschi isflahpuschi — faules stari degtin dedsina, bet muhtu sakais plazitis ir un paleef nefasneegts; winsch wehl arweenu tifpat tahlu ka bijis un wehl ar jo stiprafu spehku wilinat wilina ar sawu burwigu jaukumu, wina patrehslâ atspirdsinatees. Wehl jahjam gabalu un kad salam plazim tomehr, ka rahdijahs, tumak netikam, tad tif apkehram, ka „fata morgana“*) uushs pee deguna wilkuse jeb wadijuse.

Pulstems rahdija, ka jau 7 stundas bijam zelâ nn kad meesa ari arweenu jo stipraf jahka prasit sawu teesu, tad kameelus greesam apfahrt un ahtri ween steidsamees atpafak.

Lihbijas tukfnesi ir 5 oases, t. i. augligi semes-gabali, ka salas juhra. Gewehrojamakâ no winahm ir Atfih-oase, jo no schejeenes isgahja Egiptes deewibas (sk. Eg. teika, ka deewekki zehluschees). Sawai mahzibai par pamatu Menes usbuhweja deewnamu, kur pawehleja deewu Ptah peeluhgt un tam upurus nest. Schis pirmais deewnamis atradahs schini paschâ Atfih-oase, kahdu stundu jahjeenu no Nil-upes.

Ari wehlahts laihts schi oase reisi nahza leela zeenâ. 310. gadâ pehz Kristus sche nometahs us dsihwi sw. Antonijis, no smehtzefneekem behgdams. Bet ari te meera neatrasdams, tas winu atkal atstahja un aishhedsa us kahdu

*) Fata-morgana ir gaisa bilde, kas zelahs zaur to, ka kahdi stati us semes gaisâ atspigulojahs. Tas noteek ihpaschi us juhras un tukfneschôs. Wj juhras beeschi gaisâ reds kugus, tukfneschus, o ases (tukfnescha salinas.)

zitu weentuku weetu, Sarkanjuhras tumumâ. Tur tagad usbuhwets klosteris, kas pehz fw. Antonija nosaukts. Schini weetâ ari ir usbildeta balta gome, kura peeluhgta tika.

No Atfih atpafak jahjot mehs tuffnescha smiltis redsejam pehdas, kur leela tšchuhška wilkusehs, bet winu pašchu nedabujam redset. Tahlat jahjot grafam G. laimejahs weenu hieni noschaut, par ko muhsu pawadoni bija loti preezigi.

Mehs apmetamees oasē, eepreti Medun zeemam. Zeema mezakais, muhs pamanijis, atjahja muhs eeluhgt uš otru deenu pee šewis maltitē. Scho eeluhgumu ar preeku peenehmahm un noliktâ deenâ steidsamees to ispildit. Chdamas istabas weetâ muhsu laipnais mahjas šaimneeks bija isredsejis leelu telti. Tani ee-eijot es nemas newareju isprast telts ehmigo eerikteschanu — neweena galda nedi benka; to weetâ widū uš semes bija isflahts tepikis un gar malahm apfahrt šalikti špilweni, sehdeschanai. Pahr tepiki karajahs balts glanzkalifo, ar eeschuhtu dselši. Gešahkumâ es pawišam nepratu, ko tas nosihme. Bet pehzak, kad ehdeenus eenesa, tad gan isšaidrojahs. Tas bija preešch mušchu peemilšchanas, kas šche leelâ daudsumâ tšchumeja un mudšcheja; winas šfreedamas peemetahs baltam kaliforihšam un tur peelipdamas nu jau muhs wairs netrauzeja.

Mehs tikam nošehdinati uš špilweneem. Uš tepika tapa balts galbautis isflahts un 3 blodas ar ehdeeneem usliktas, bet neweena šchihwja, nascha, gafeles un karotes; wjadseja ehst ar pirkšteem, zitadi jau ari nebuhtu Arabeeschu maltitē bijušchi! Tapa šneegti 12 daschadi ehdeeni un arweenu ta, ka pehz 4 galas waj rihšu ehdeeneem nahza 1 šalds ehdeens. Beidsot mehs dabujahm Arabeeschu kafiju, šmalki šamaltu un ar wišeem beesumeem wahritu, beš peena jeb kreima.

Arabeetis bij wezigs, prahstigs wihrs, kas nepeekufdams mums stahstija par semi, lauschu dsihwi u. t. t. (lafiseet aprak. Egip. semstrahdibu).

Pehz maltites pirkstus nomasgajusch, gabjam apstaitit zeema moschejas. Winahm tapat ka wisur, ir apalsch tornis jeb minarets, no kura mulahi tizigus aizina us Deema luhgshanu. Tornis ir isgresnots apakeem lodsineem jeb tahdi zauri podi eemuhreti, kuroš baloschi pereklus eetaisjusch. Man lifahs, ka schee lodsini tifai preeksch pehdejeem taifiti, jo Muhamedaneeschu azis balodis ir un paleek godats Deema suhtnis, kas Muhamedam pasludinajis Deema pawehles.

Ea tuffnešt apstaitijusch, tur lihgsmi famu laiku pawadijusch, mehs greefamees atkal atpafak us Kairo.

Kairo.

Kairo ir jau pus-eiropeschu pilsehta. Wisleelaka un wisdsihwaka eela ir Muski. Tur ir tikpat ka tirgū. Gar abahm eelas malahm steepjahs bode pee bodes, gar kurahm zilweku juku-jukahm mudschet mudsch; bodes peeder gan Eiropescheem, gan Arabeescheem. Pee schihs eelas us leelo plazi stahw Mehameda-Alli tšhuguna monuments. Mehameda-Alli sehđ firgā. Ustraksta nekahda neredš; laifam pahraf flawens! — Schoga weetā ir apkahrt no dehlehem fahfists us 3 pehdu augstuma. Tur stahw us platscha ratu un ehseku isnomataji. Saussauz „ruch“ (brauz) un tad laidees fur patihfpa puteklainahm eelahm. Weetu weetahm par eelu redš dehles saliktas, kas saweeno weenas eelas puses namus ar otrā pusē stahwoscheem. Daschas laipas gluschi schkihbas un wezas, ta ka apalschā eijot bailes us augšchu passatitees, ka nesabraktu us galwas.

Seerwahm ſche gihmis dſiki aiſſegts ar malaju (garu raibu ſegu) kurâ ari paſchas eetinufchahs no galwas lihdf kahjahm, ta ka tikko ſpehj eet. Behrnus minas neſs uſ fakla. Deelafi behrni, no 8—11 gadeem ſkraidâ puſkaili pa eelahm. Redſeju daſchus ar kurwjeem galwâ, kurôs paleekdamees uſ eelas mehdsja ko eelift. Bija ſirgu un ziti mehſli, kas ſche top krahti un leetoti preeſſch „kiſika“, (laſitajeem jau kiſiks paſihſtams.) Bezigi wihri ar burduku (uhdens-fomu) eet pa eelahm un ſchkindina ar wara jeb miſena ſchſihwjeem. Zaur ſcho ſchkindinaſchanu iſſlahpuſchi top uſmanigi dariti, ka uhdens ir dabujams. Kameeki, apkrauti ar wiſadu naſtu, lehni leen uſ preeſſchu. Ehſeku dſineji, atgahdinadami lai zeku greeſch, ſauz: „U, a, u, a. ſchemalak hoalet“ (greeſ zeku, ſehns) waj „bind“ (meita), Ur rateem pawifam gruhti zauri tapt. Nabaga ſaiſeem, kuru waigi no ſweedreem pilek pil, loti gruhts darbs, brauzejeem zeku atruhmet.

Moſchejas iſſkatahs it ſawadi. Wiru logôs naw ne droſtalas ſtikla; tee ir no koka, ka wehtijuma kretuli pihti, waj ari no maſeem raibeem ſtabineem ſalitti. Zaur rupjeem zaurumeem un ſchkirbahm deesgan gaiſmas ſpihd eekſchâ. Sche leetus reti lihſt, ſneega ne kad naw, kam tad ſtikla wajaga! Dſihwoſkôs logu zaurumi un ſchkirbas ir maſaki un beesaki, lai ſweſchu wihru azis ne-eekkatahs ſee-weeſchu iſtabâs. Arabeeſcheem ſeewas ir ſwehts, dahrgs kapitals un ſcha kapitala prazentes — bailes un ruhpes. Bahrſdas dſineji, kas, tapat ka ziti amatneeki, ſche ſawu darbu uſ eelas iſdara. Egipteeſchi neleek ſew bahrſdu ween dſiht, bet leek noſkutit wiſu galwu pliku ka plaukſtu. Kad darbs padarits, bahrſdas dſinejs parahda ſpeegeli teikdams: „Lai Deews dara tewi laimigu un lai roſes uſſeed uſ taweem takeem!“ Noſkutitais pateikdamees atbid: „Lai

Deems farga tamu namu un lai ik katris atsihst tawa darba labumu!" Wispahrigi ir jafaka, ka Egipteeshi ir loti fatizigi meenprahrigi laudis un loti smalki sawa runa. Ihpaschi winu apfweizinaschanas ir loti firfnigas: „Mans nams ir taws nams!" jeb: „Wiss kas mans ir, stahw tawa kalposchana!"

Apflauschinajotees es dabuju sinat ari par kahdu teescham eewehrojamu sinagogu, kura Kaira pasihstama sem ta wahrda „Keniset Eliahu". Schis luhgschanas nams top no Ebreescheem loti zeenits. Wina esot reis parahdijees praweets Elijas; wina glabajahs rakfts no praweescha Esras rokas; wina Mosus luhdsis Deewu, lai atswabinot wina tautu no mokahm, kas tai zaur Egipteescheem jazeesch (2. Mos. gram. 9,29). Tamdeht Schihdi scho namu sauz ari par „Mosus luhgschanas namu". Sawadas juhtas mani pahrnehma, eedomajotees, ka tagad stahwu pee fleegschna, pahr kuru schis Deewa wihrs samu kahju spehris, lai waretu preeksch sawas tautas suhtit fwehtas firdsnopuhtas pee ta wisuwarenaja Waldineeka schehlastibas krehsla!

Newaru atstahst nepeeminejuse Egipteeschu sahpu punkti. Ta ir kahds plazis ahrpus Kairas. Tur tur schis, senaf bijuschas leelas bedres. Bijuschais kedims Ismails Pascha, kas bijis it labs waldineeks un dauds laba darijis, no Angleem peerunats usnehmees minetas bedres pildit, preeksch sam winam tad Angli, sinams pret labahm prozentehm, wajadsigo naudu aisdewuschi. Bet kad nu wajadsjeis naudu, pawisam 25 milj. franku atkal atdot un kedims to nespehjis, tad wina labee draugi nosaufuschi winu par isschkehrdeju un gahdajuschi, ka tas tapa no trona nozeltis un wina weeta eezelts wina dehs „Lewfiks=pascha". Saunais kedims dsihwo it prasti un taupigi, lai waretu sawai semei sistahs bruhzes atkal drihfi isdjeedet. Winam tiffai weena

pate feema, ne wis tà fa wina tehnam un ziteem Muha-
medanu augstmaneem.

Ïf peefdeenas fedins brauz zeerat, pamadits no 12
jahtneefteem par weenu ar jaukeem kofeem nostahditu gatwi
ahrpuß pilsehta „Schubera“; tuhkfstoscheem tur brauz, jahj
un eet, ari haremü kundschu netruhft.

Araberu kahjas.

Rahdu reifi Kairô us eelas eeraudsiju leelu lauschu
baru ar musiki ejam. Steidsos peebeedrotees. Bija kahse-
neeki. Musika: 2 bungas, 1 stabule un 2 schkindeki gahja
papreefschu; tad karogs, us kura bij redsams pußmehnesis
ar swaigsnehm un raksteem. Pehz karoga nahza pate bruhete,
ar schali pahrfegta no galwas lihdi kahjahm; galwâ kronis
no sudraba pußkischeem. Dimi feewas aissegteem gihmeem
weda to pee rokahm. Tà wiß bars nonahza pee bruhtgana
nama un apstahjahs. Ïsnahza bruhtgans. Nagi un tapat
mati, bahrida, bij farkani nokrahfoti. Winsch panehma
famü wehl neredseto „iredseto“ un eenesa us rokahm namâ.
Mehs palikam laukâ stahmot. Pehz masa brihtina winsch
attal isnahza un pasludinaja, fa paraksti beigti un wiß
kahrtibâ. Mulahs nesa scho wina rokas rakstu apfahrt un
wiseem rahdija. Tad bruhtgans tapa ratôs sehbinats un
ar musiku apfahrt wadatâ.

Seewas pa tam femischkâs ruhmes eegahja. Ari es
tapu eeluhgta un biju leezineeze, fa Egipteeschü famas kah-
sas swin. Ïstabâ wifas nolika famas fegas un schales pee
malas. Bruhetei ari bija nagü un plaukftas krahfoti. Tiziba
to pagehrot. Wisas nosehdahs plakanißki us femi isflaheta
tepika. Tad tapa wifadi dsehreeni un ehdeeni sneegti.

Pa tam wihreeschu nodakâ gahja dauds jautraki. Bruhtgans bija atpafak pahrbrauzis; fahfahs [danzoschana. Wihri smehkedami, kasiju dshehrdami, fawstarpigi spehleja waj singaja. Pee seewahm eeradahs danzotaja. Sche nedanzo wis paschi weefi, ka Giropâ, bet danzoschanas grubto darbu isdara kahda par naudū peenemta danzotaja. Danzotajas mehds arween skaiestas, labi auguschas seeweetes buht. Ta danzotaja, kas sche sawu kahju weiklumū israhdiya, bija gehrbta plata, tumshi sakâ atlasa jihda kleitâ, ar masahm runzinahm. Josta bija nokahrta schkindeskeem. Ap kaku karajahs kehde no sudraba un selta naudahm. Pirkstos mirdseja grehseni. Wina danzoja un ari pate kahrt wehl spehleja. Danzodama rotas pazehla us augschu, schkindinaja, lozijahs un tad greesahs ka ritenis ahtri rinki. Platais swahrks isskatijahs it jauki. Skatitajahm, ka bija redsams, darija winas mahksta dauds preeka. Preeksh tam taf wina ari bij nomata! — Otra atkal bija, kas weefus ar dschedachanu eepreezinaja. Ta lustejahs lihds desmiteem, es atwadijos zitus wehl atstahdama.

No Kaires us Suezī. 1880.

No Kaires pa dselsszeku nobrauzu us Smailiju, kas atronahs gandrihs puszelâ starp Port-Saides un Suezes pilsehtahm, pee Timsas esara. Smailija ir wehl jauna pilsehta, kura eedsihwotaji pa dalai Greeki, pa dalai Ara-beeshi. Suezes kanals wineem atmet labu pelnu. It patihkami azim, is failahm tukfnescha smiltim peepeshi no- nahkt jaukas pilsehtas eelas, kurahm pa abahm pusehm steepjahs sakas koku gatwas, dahrsi ar auglu kokeem un smarschainahm pusehm. Esera uhdeni mudsch ween no sweineeku laiwinahm, kas rahda, ka winsch bagats siwim.

Schis esers bija ihpašchi flawens faraona laikos Tolait šhini apgabala ušturejahs deems Sebeks ar krokodila galwu. Wina fw. swehrs, ka protams, bija krokodils. Tadehl Timšas eserā tika krokodiki tureti, teem zilweki baribai upureti.

No Ismailes pa dselsszoku aislaidos uš Suezi. Tagad Sueze škaita lihds 10,000 eedšihwotaju. Schis škaitis ir zehlees tikai peh3 kanala israščhanas. Agrak tikai bija 1,600 eedšihwotaju. Dascham islikšees pawisam nesaprotams, ka tahdā tukšnesi, kur tikai failums un posts wisapfahrt redsams, war tahda pilšehta isaugt. To ir padarijuse tirdsneeziba. Šche Suezes kanali fastopahs trihs pašaules dalas, Ģiropa, Ašija un Afrika. Iwaifoni, burukugi, masas laiwinas mudšchet mudsch un šchalli ween wada pašaules prezes turp un atpaka. Zaur to eedšihwotajeem atkriht bagata pelna. Tomehr, pee wišas pelnas, pilšehta isškatahs it nabadsiga — nami masi un semi, ka buhdinas, eedšihwotaji neglihti, ka redsams, šalasijschees no failahs nabadsigas apfahrtnes, šche šawu laimi meklet. No jautahs Ismailijas ne wehsts. Par weli nostahj un prasa: kur juhsu upes un awoti? par weli škatahs kahdus meschus, dahrsus jeb zitus fokus eeraudšit — šcho wišu hrihnisčhiga daba atnehuuse, failu Suezi atšahdama; bet ari šchis failums ir pratis ihšā laikā peewilkt, ta ka failai Suezei ir bagata nahlotne zerama. Un zeriba tatschu ir tas dšihwibas uhdens, ar kuru apšlazinam katru pušiti, kuru taišamees behstis šawā dšihwes dahrsā! — Kura seme špehj pašneegt šinkahrigam zelneekam to šo Sueze? Suezes juhras lihums mums is bihbeles pašihstams. Zaur Suezes juhras-likuma bangodameem uhdeneem Mosus isweda zauri Israela behrnus, tos glahbdams no Ģipteeschu warmahzibas. Lihgšma es pazehlu šawas rošas un isšauzu: „Ari

mani, nespehzigu seeweti, ir lihds ſchejeeni wadijis tas ſchehligais Tehws un es ar ſawahm azim redsu ſcho brihniſchfigu weetu, pa kuru Deems weda ſawu „iſredſeto tautu“ iſ moku ſemes apoſolitōs preekōs! Ka lai pateizōs par to Winam!

Sebs wafars jau bij, kad atzeloju Suezē. Ne-eewehrodama atlikta zela nogurſchamū, biju jau 4tā rihta ſtundā pee „Suez weefnizas“ nama durwim (kura buhweta pee paſcha Kanala kraſta) un ſtatijos uſ juhras ahtru bango-damo uhdena kriſchamū. Suezē mainahs uhdena pluhdi un krihtums iſ par 6 ſtundahm. Ta p. p. 12 nakti ſahkabs krihtums un wefkabs lihds 6 rihtā. Tad ahtri ſteidsjahs atkal atpakal uhdens un pluhdas ir lihds 12 puſdeenā. Tad ſahk uhdens atkal kriſt lihds plſſt. 6 wafarā, pehz tam atkal pluhſt lihds puſnaſtei, wehlaſ atkal kriht u. t. t. Ka jau teizu, es ſtahweju pee weefnizas durwim un ſtatijos, ka juhras uhdeni weenumehr wairak atkaphahs — tahlumā juhra krahza, ſchnahza un pazehlahs arweenu angſtaf, it ka taptu uſpuhſta. Sche un te lawinas, kuras preekſch neilga laika wehl lihgojahs uſ uhdena, palika ſehdot ſauſumā. Siwtinas, bihdamahs no tahda paſcha liktena, ſteidsjahs wilneem pakal. Tikai weens ſtrautiniſch, negribedams paklauſigs buht, wijahs pa ſmiltaina klaijuma ka mirdſoſcha ſalgana tſchuhſka rihtasaules mihligōs ſtarōs. Ilgu laiku es ta ſehdeju ſtatidamahs, ka weens wilnitis pehz otra arweenu tahlafu atkaphahs no malas. Te redsu puſkailus zilwekus ar kurwjeem rokā ſtaigajam un kautko mellejot. Ari es ſteidsōs turp ſtatitees, ko wini tur laſa. Redſeju laſam daſchdaſchadus gleemeſchus, ko juhra atkaphdamahs atſtahjuſi. Arabeefchi laſa un pahrōdō winus zelneekēem par dahrgu maſku. Winu puhlinus eewehrodama, ſteidsōs tapat kraht un wahht „zela peedſihwojumus“, ka lai

waretu reis preeſchâ zelt ſawai zentigai tautai, ar to
wehleſchanos, lai winai manas ſahkrabtas mantas patiktu
tikpat ka zekneekem Sueza gleemeschi.

9465
la 15

Mahtes rota. Stahits preeksch jaunelleem un wian draungeem. Latwiski no Matisha Gehling, makfa	20	kap.
Stahits no pazeetigahs tehuinenes Drezsentijas. It sirdi aisgrahbdams un patihstams lasit	10	"
Laimas ritens jeb atklahiti nahkamun laiku noslehypuni, makfa	15	"
Burwibas mahstla, makfa	12	"
Zela speeki, mekleti tehwijs un atrasti sweeschunja, un grehtu augli. Sarastijusi zelodama Mina Freymann, makfa	10	"
Staisa Leonise, jeb Kristigee wangineeki pee Muameedaneescheem. Latwiski no H. Pawewitscha	20	"
Ubeze preeksch weegli un ahtri eemahzishanahs lasit un rafsitt. Teflahit Martina Lutera masais fakkismus	15	"
ABC-Buch zum schnellen und leichten Erlernen des Lesens und Schreibens der deutschen und lateinischen Schrift	25	"
Martina Lutera masais fakkismus, makfa	5	"
Aritmetika jeb rehkinaschanas mahziba lihds ar rehkinumu usdewunneem un isuahkumeem, fur weegli un ahtri war rehkinat eemahzitees, preeksch stolahm un pafchu mahzishanahs	35 un 40	"
Weshstulu raktneeziba preeksch mihlestibas, draudibas un daschadahm zitahm wasadsibahm; rehkinumu un kwitanzu raktishana, rehkinumu grahmata weshana un ari mihlestibas jinges. Sarastita no D. Rosenthala, makfa	25	"
Poltawas ragana. Latwiski no A. J. Kronberga, makfa	15	"
Nahwiga zihnischanahs no Wite Wood jeb weena farlanahdeescha eenihdeschana un mihlestiba. Indianeeschu stahits. Latwiski no D. Rosentahla, makfa	15	"
Mihlee barahs, bet nedusmojahs. Joku luga weena zehleenâ no Minnas Freymann	10	"
Neues russisches A B C. und Lesebuch. Zusammenge- stellt von einem Privatlehrer; makfa	30 un 35	"
Zauna labatas singu grahmatina no G. F. Schönberg, makfa	25	"
Pirmais tresnis sumos preeksch smeeklu mihfotajeem no Chr. Schönberg	20	"
Otrais tresnis sumos preeksch smeeklu mihfotajeem no Chr. Schönberg	20	"
Lauwitaji, jeb Wahrliis von Mohr. Stahits no Wahzu walebas pahrtulkots no Chr. Schönberg	20	"
Baireeschu Ans. Pateesigs stahits, apgahdahts no Chr. Schönberg	20	"
Zaunas lshu runas pee faderinateem jauneem laudim, la ari pee atraischeem, lshu nama, preeksch un pehz laulafscha-		

- naš un pee atwadiſchanahs laſamas, ſarakſtitas no G. F. un Chr. Schönberg, maſſa . . . . . 25 kap.
36. **Garigas kaſhu dſeefmas** pee ſaderinateem jamneem kaſdim, ka ari pee atraifcheem, runas turot kaſhu namâ preeſſch un pehz laulaſchanas un pee atwadiſchanahs dſeedamas, ſarihmejis G. F. Schönberg, maſſa . . . . . 5 "
37. **Pamahziſhana ka behni mahzami rakſtit.** Iſpachi ſkolotajeem par labu ſarakſtita no Liſpupes draudſes mahzita J. Goldmana, maſſa . . . . . 25 "
38. **Stahſtitajs,** kaš neween jokus, bet ari daſchu derigu mahzibu dod. Latweeſchu walodâ apgahdahts no G. Woitkus, maſſa . . . . . 15 "
39. **Rihtu un wafara dſeefminas,** ſkolas un mahjas behrneem, ſarakſtitas no G. Woitkus, maſſa . . . . . 8 "
40. **Geografijas tabelle preeſſch ſemju ſkolahm un awiſchu laſitajeem,** ſarakſtita no N. Skarre, Rižes ſkolotaja un ehrgelneeka, maſſa . . . . . 20 "
41. **Daſchadu janku dſeefminu kraħjums** ſalaſits no daſchadeem dſejneekem, maſſa . . . . . 20 "
42. **Trihs pateeſigi ſtaħti** par mahzibu un derigu laika faſwelli apgahdati no Ch. Schönberg, ar diwahn biſbehm, maſſa . . . . . 25 "
43. **Neues praktiſches Rechnenbuch,** zuſammengeſtellt von einem Privatlehrer, maſſa 20
plahnâ waħtâ . . . . . 25 "
44. **Dakteris Ķauſis, Burwis,** wina diħwe, burwibas darbi un breeſniġs gašs. Latwiſti no J. Diħzman, maſſa . . . . . 15 "
45. **Zwans Maſepa,** Maſkreewijas pahrwaldneeks (hetmanis). Toti jauks weħturigs ſtaħtis, kam ari ſkaista 4 kraħſiga bilde ſlaħt, maſſa . . . . . 15 "
46. **Dahrgas Luħģiſchanas peħrles** riħtōs un wakarōs preeſſch iħſteni kriſtiga zilweka. Te ſlaħt ari kriſtibu, kaſhu un behru luħģiſchanas un runas, ka ari luħģiſchanas daſchadās zitās wajadſibās. Latwiſti no J. Palewiſſcha; maſſa gliħti eeſeeta beeſâ waħtâ 1 rubli. Atkałpahrdewejeem, kaš 26 ne-eeſeetus ekſemplarus reiſē nem, maſſa gabalâ . . . . . 65 "
47. **Notes kriſtiba un Daħhu runas.** Janni liħtu ſprediſti uſ behrehm laſami daſchadōs atgadijumōs; no J. Palewiſſcha maſſa . . . . . 15 "
48. **Kleine Handſibel** zum ſchnellen und leichten Erlernen das Leſen der Druckſchrift, maſſa . . . . . 10 "
49. **Zoģigas Paſazines un ſtaħſtini,** ko gan originaligi, gan ar no Waħzu rakſteem tapinataħm domahm ſarakſtijs Ernſts Dünſberg, maſſa . . . . . 25 "

